

*Program zwalczania następstw
zdrowotnych używania wyrobów
tytoniowych i wyrobów powiązanych w
ramach Narodowego Programu Zdrowia*

Ankietowe badanie młodzieży

Niniejszy
materiał został
sfinansowany ze
środków
Narodowego
Programu
Zdrowia

Kierownik Zespołu Badawczego:

Bartłomiej Marcin Kazubski

DSC – Badania Naukowe

Kierownik Zespołu Realizacyjnego:

Jakub Durlik

DSC – Projektowe Studio Cati

Nadzór naukowy i merytorycznym nad badaniem:

dr hab. Łukasz Balwicki

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – PZH

Gdański Uniwersytet Medyczny

prof. dr hab. Dorota Kaleta

Uniwersytet Medyczny w Łodzi

Wrocław 2019

Wykonawca:

Grupa Badawcza DSC Sp. z o.o.
ul. Ostrowskiego 30 lok. 12-14
53-238 Wrocław

Zamawiający:

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego –
Państwowy Zakład Higieny
ul. Chocimska 24
00-791 Warszawa

Spis treści

WPROWADZENIE	4
A. RAPORT METODOLOGICZNY	6
1. WYKORZYSTANIE METODY ILOŚCIOWEJ (ANKIETOWEJ) W BADANIU MŁODZIEŻY	6
2. DOBRE PRAKTYKI PRZY KONSTRUOWANIU NARZĘDZIA BADAWCZEGO	8
2.1. REDAGOWANIE INSTRUKCJI DLA RESPONDENTÓW LUB ANKIETERÓW	8
2.2. REDAGOWANIE NARZĘDZIA BADAWCZEGO	8
3. ZASTOSOWANIE TECHNIKI CAWI W PROJEKCIE	11
4. PRZYKŁAD REALIZACJI BADANIA ILOŚCIOWEGO – CASE STUDY	12
5. NARZĘDZIE BADAWCZE – KWESTIONARIUSZ ANKIETOWY	14
B. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI BADANIA ILOŚCIOWEGO	31
6. SZCZEGÓŁY TECHNICZNE REALIZACJI BADANIA ILOŚCIOWEGO	31
7. JAKOŚĆ REALIZACJI BADANIA ILOŚCIOWEGO	38
7.1. KONTROLA PODCZAS REALIZACJI BADAŃ ILOŚCIOWYCH	38
8. METODOLOGIA	40
8.1. TECHNIKA REALIZACJI	40
8.2. WIELKOŚĆ PRÓBY BADAWCZEJ	40
C. RAPORT BADAWCZY	41
9.1. PRODUKTY PRÓBOWANE KIEDYKOLWIEK	42
9.2. PRODUKTY PRÓBOWANE CHOĆ RAZ	47
9.3. PRODUKTY UŻYTE PO RAZ PIERWSZY	52
9.4. WIEK INICJACJI	58
9.5. PODSUMOWANIE	63
9.6. PALENIE PAPIEROSÓW W CIĄGU OSTATNICH 30 DNI	65
9.7. CZĘSTOTLIWOŚĆ PALENIA PAPIEROSÓW W CIĄGU OSTATNICH 30 DNI	68
9.8. CZAS ZAPALANIA PIERWSZEGO PAPIEROSA	72
9.9. LICZBA PAPIEROSÓW WYPALANYCH DZIENNIE	76
9.10. PODSUMOWANIE	78
9.11. UŻYWANIE E-PAPIEROSÓW W CIĄGU OSTATNICH 30 DNI	80
9.12. CZĘSTOŚĆ UŻYWANIA E-PAPIEROSÓW W CIĄGU OSTATNICH 30 DNI	84
9.13. LICZBA PRZERW DZIENNIE NA UŻYWANIE E-PAPIEROSA	88
9.14. PODSUMOWANIE	91
9.15. CZAS PIERWSZEGO UŻYCIA E-PAPIEROSA PO PRZEBUDZENIU	93
9.16. PODSUMOWANIE	96
9.17. PODWÓJNE UŻYWANIE PAPIEROSÓW I E-PAPIEROSÓW	97

9.18.	PODSUMOWANIE	100
9.19.	CZY PRÓBOWANO RZUCIĆ PALENIE W OSTATNICH 12 MIESIĄCACH	101
9.20.	LICZBA PRÓB RZUCENIA PALENIA PAPIEROSÓW	104
9.21.	STWIERDZENIA NA TEMAT PALENIA PAPIEROSÓW	105
9.22.	PODEJMOWANIE PRÓB ZAPRZESTANIA UŻYWANIA E-PAPIEROSÓW	109
9.23.	LICZBA PRÓB ZAPRZESTANIA UŻYWANIA E-PAPIEROSÓW	112
9.24.	STWIERDZENIA NA TEMAT UŻYWANIA E-PAPIEROSÓW	114
9.25.	PODSUMOWANIE	115
9.26.	WIEDZA O ZAWARTOŚCI NIKOTYNY W E-PAPIEROSACH	117
9.27.	IŁOŚĆ NIKOTYNY ZAWARTA W UŻYWANYCH LIQUIDACH	118
9.28.	UŻYWANIE LIQUIDÓW DOMOWEJ ROBOTY	121
9.29.	UŻYWANE SMAKI LIQUIDÓW	125
9.30.	GLÓWNY POWÓD UŻYWANIA E-PAPIEROSÓW	126
9.31.	PODSUMOWANIE	128
9.32.	SPOSOBY ZDOBYWANIA E-PAPIEROSÓW	130
9.33.	SPOSOBY ZDOBYWANIA ZWYKŁYCH PAPIEROSÓW	133
9.34.	PODSUMOWANIE	134
9.35.	ODMOWY SPRZEDAŻY PAPIEROSÓW I E-PAPIEROSÓW	136
9.36.	ODMOWY SPRZEDAŻY E-PAPIEROSÓW I LIQUIDÓW ZE WZGLĘDU NA WIEK	137
9.37.	ODMOWY SPRZEDAŻY PAPIEROSÓW ZE WZGLĘDU NA WIEK	140
9.38.	PODSUMOWANIE	141
9.39.	WYDATKI NA PAPIEROSY I E-PAPIEROSY	142
9.41.	PODSUMOWANIE	146
9.43.	STYCZNOŚĆ Z REKLAMĄ I PROMOCJĄ PAPIEROSÓW	149
9.44.	PODSUMOWANIE	151
9.45.	STYCZNOŚĆ Z MARKETINGIEM PODGRZEWANEGO TYTONIU	152
9.46.	PODSUMOWANIE	155
9.47.	STYCZNOŚĆ Z MARKETINGIEM E-PAPIEROSÓW	156
9.48.	PODSUMOWANIE	158
9.49.	MIEJSCA STYCZNOŚCI Z DZIAŁANAMI MARKETINGOWYMI WYROBÓW Z NIKOTYNĄ	159
9.51.	OCENA SZKODLIWOŚCI E-PAPIEROSÓW W STOSUNKU DO ZWYKŁYCH PAPIEROSÓW	161
9.52.	PODSUMOWANIE	164
9.53.	OPINIE RODZICÓW O PALENIU PAPIEROSÓW I UŻYWANIU E-PAPIEROSÓW PRZEZ BADANYCH	165
9.54.	PODSUMOWANIE	168
9.55.	UŻYWANIE E-PAPIEROSÓW W MIEJSCACH GDZIE OBOWIĄZUJE ZAKAZ	169
9.56.	PODSUMOWANIE	172
9.57.	POMOC W ZERWANIU Z NAŁOGIEM NIKOTYNOWYM	173
9.58.	PODSUMOWANIE	174
9.59.	POSTAWY WOBEC PRZYSZŁEGO UŻYCIA OSÓB NIE UŻYWAJĄCYCH E-PAPIEROSÓW I NIE PALĄCYCH	176
9.60.	PODSUMOWANIE	178
SPIS TABEL, RYSUNKÓW, WYKRESÓW I FOTOGRAFII		179

Wprowadzenie

Przekazujemy Państwu opracowanie mające charakter raportu metodologicznego wraz z kompleksową analizą ilościową wyników pomiaru.

Głównym celem pierwszej części dokumentu jest określenie jednolitych zaleceń w zakresie przeprowadzenia badania ankietowego w ramach badania metodą CAWI (wspomagane komputerowo wywiady przy pomocy strony WWW) w ramach realizacji celu operacyjnego NPZ 2, pn.: „Program zwalczania następstw zdrowotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych w ramach Narodowego Programu Zdrowia”.

Drugą część raportu stanowi analiza ilościowa, która ma odpowiedzieć na pytania tj.:

- wiek inicjacji używania wyrobów zawierających nikotynę;
- palenie papierosów przez młodzież szkół średnich;
- używanie e-papierosów przez młodzież szkół średnich;
- zjawisko tzw. podwójnego używania.

Dodatkowo analiza ilościowa wyników zrealizowanego badania wśród polskiej młodzieży ma pomóc w:

- scharakteryzowaniu palaczy pod kątem uzależnienia, prób rzucania;
- scharakteryzowaniu używających e-papierosy pod kątem uzależnienia, prób rzucania i powodów używania;
- określeniu ich wiedzy nt. liquidy stosowanych w e-papierosach;
- określeniu sposobów zdobywania papierosów i e-papierosów;
- określeniu skali używania e-papierosów do podawania innych substancji psychoaktywnych;
- określeniu skali styczności z reklamą i promocją wyrobów zawierających nikotynę;
- określeniu postaw względem wyrobów nikotynowych.

Działanie określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz. U. poz. 1492), nt. „Realizacji kampanii społecznej upowszechniającej wiedzę na temat szkodliwości narażenia na dym tytoniowy oraz palenia elektronicznych papierosów, przez ogół społeczeństwa a w szczególności przez osoby młode poniżej 18 roku życia” będzie miało na celu realizację badania na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie młodzieży w wieku poniżej 18 lat, uczniów szkół ponadpodstawowych (licea, szkoły branżowe I i II stopnia). Zwińczeniem dokumentu będzie podsumowanie obejmujące całościową, kompleksową analizę zebranego materiału wraz z wnioskami i zaleceniami.

Zadanie dofinansowane w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych będących w dyspozycji Ministra Zdrowia.

A. RAPORT METODOLOGICZNY

1. Wykorzystanie metody ilościowej (ankietowej) w badaniu młodzieży

Głównym zadaniem badań jest dostarczenie informacji koniecznych do doskonalenia procesów decyzyjnych. Można wskazać trzy cele prowadzenia badań¹:

1. uzyskanie niezbędnej wiedzy o zjawiskach i procesach zachodzących na rynku oraz kształtujących je czynnikach,
2. wsparcie procesów decyzyjnych,
3. zweryfikowanie skuteczności decyzji.

Badanie ankietowe, również w kontekście badania społecznego określane także mianem „ankieta”, jest metodą gromadzenia danych pierwotnych przez zbieranie odpowiedzi na przygotowane uprzednio pytania, zadawane wybranym osobom. Z badaniem ankietowym wiąże się ściśle pojęcia: kwestionariusz i respondent.

Kwestionariusz to zbiór celowo zaprojektowanych i odpowiednio ułożonych pytań, które mają być zadane badanym osobom², i których celem jest szczegółowa identyfikacja wiedzy, świadomości, stopnia uzależnienia od wyrobów tytoniowych na obszarze poszczególnych województw. Mianem **respondenta** określa się osobę udzielającą odpowiedzi na postawione w kwestionariuszu pytania. W przypadku niniejszego badania będą to mieszkańcy w wieku 13-18 lat zamieszkujący określone tereny.

Ankieta spełnia w pozyskiwaniu danych wiele ważnych funkcji³:

- a) Ułatwia prowadzenie badania. Ankieta nadaje wywiadowi kształt i strukturę; bez niej respondent mógłby się gubić np. we własnych odpowiedziach.
- b) Sprawia, że badanie jest interesujące dla respondenta. Starannie opracowana ankieta prowadzi respondenta od zagadnienia do zagadnienia w sposób logiczny i celowy. Badanie jest wtedy ciekawsze i stymulujące.
- c) Zmusza do utrzymania dyscypliny, do zadania wszystkich pytań i we właściwej ich kolejności. Przystępując do opracowania projektu ankiety, trzeba uwzględnić wszystkie pytania, na które ma odpowiedzieć respondent. Trzeba też ustalić, w jaki sposób zadać te pytania. Te rozstrzygnięcia sprzyjają koncentracji umysłu, a bez nich pewne

¹ Tamże, s. 22

² J. Marak, *Funkcje i rodzaje ankiet*, [w:] *Badania marketingowe, Metody, techniki i obszary aplikacji na współczesnym rynku*, K. Mazurek-Łopacińska (red.) PWN, Warszawa 2016, s. 129

³ Tamże, s. 130

pytania mogłyby zostać pominięte lub postawione w niewłaściwy sposób.

- d) Wspomaga pamięć. W badaniach rynku konsumpcyjnego konieczność użycia ankiety jest zupełnie oczywista. Natomiast badając rynek dóbr inwestycyjnych, trzeba niekiedy zorganizować tylko nieliczne kontakty badawcze, co wywołuje pokusę, by je zaimprovizować, Jest to postępowanie niewłaściwe i niebezpieczne. Nawet jeśli ankietą ma być tylko podręczną listą pytań, przypomina tematy wywiadu i kolejność pytań.
- e) Ułatwia pracę badacza (piszącego potem raport). Jasne i odpowiednio uporządkowane pytania czynią proces realizacyjny łatwiejszy i przyjemniejszy dla respondenta.
- f) Upraszcza zapisywanie danych. Zebranie danych od dużej liczby osób przysporzyłoby kłopotów, gdyby nie istniał ustalony sposób ich zapisu. W dużych programach badawczych musi istnieć taka jednolita metoda; dostarcza jej właśnie ankietą. Osoby kodujące dane mogą szybko odczytywać je ze standardowych ankiet. Zbieranie ich z nie uporządkowanych notatek byłoby prawdziwym koszmarem. W przypadku niniejszego projektu system samokodujący SURNEO wprowadzi pełną automatyzację procesu.

2. Dobre praktyki przy konstruowaniu narzędzia badawczego

2.1. Redagowanie instrukcji dla respondentów lub ankieterów

Projektując kwestionariusz ankietowy (gdy naszym celem są jasne wytyczne dla programów profilaktycznych) należy dążyć do tego, by pytania były zrozumiałe i nie nastroczały trudności respondentom. Jednak w pewnych warunkach, gdy badanie ankietowe czy choćby tylko niektóre pytania dotyczą zagadnień złożonych i trudnych, niezbędne jest zredagowanie instrukcji ułatwiającej zrozumienie istoty pytań i sposobu udzielania odpowiedzi.

Instrukcje dla ankieterów opracowuje się wtedy, gdy metodą kontaktowania się z respondentami są wywiady bezpośrednie. W pozostałych przypadkach - zwłaszcza stosując metodę ankiety pocztowej, prasowej rozdawanej czy internetowej - redaguje się instrukcje dla respondentów. Tekst instrukcji powinien być krótki, jasny, rzeczowy. Konieczne jest wyraźne przyporządkowanie objaśnień do poszczególnych pytań zamieszczonych w kwestionariuszu.

2.2. Redagowanie narzędzia badawczego

Specyfika każdej akcji badawczej wymaga maksymalnego dostosowania kwestionariusza do zadań stawianych sobie przez organizatora badań. Konkretność, szczegółowość i indywidualny charakter kwestionariusza są nieodzownymi warunkami dobrej organizacji badań. Przy projektowaniu można jednak posłużyć się ogólnymi doświadczeniami. Doświadczenia te, ujęte w formie zasad można przedstawić w sposób następujący⁴:

1. Pytania kwestionariusza powinny być podawane we właściwej kolejności.

Ważna jest tu właściwa kolejność z punktu widzenia psychologicznego i logicznego. Psychologiczna kolejność pytań to taki ich układ, który najbardziej odpowiada potrzebom i właściwościom respondenta i w związku z tym ułatwia udzielenie odpowiedzi. Porządek logiczny to taki układ pytań, który najbardziej odpowiada cechom badań. W praktyce stosuje się następujące rozwiązania:

- pierwsze pytanie kwestionariusza powinno być dla respondenta łatwe i wzbudzić jego zainteresowanie,
- kolejność pytań powinna być taka, żeby od pytań najłatwiejszych przechodzić do coraz trudniejszych,

⁴ J. Marak, Funkcje i rodzaje ankiet, [w:] Badania marketingowe, Metody, techniki i obszary aplikacji na współczesnym rynku, K. Mazurek-Łopacińska (red.) PWN, Warszawa 2016, s. 150

- związek pomiędzy pytaniami powinien być taki, aby stale wzmacniać zainteresowanie respondenta i przygotowywać go do następnego pytania.

2. Pytanie powinno dotyczyć tylko jednej sprawy.

Nie należy w jednym pytaniu żądać od respondenta odpowiedzi dotyczących różnych spraw jednocześnie.

3. Pytania powinny dotyczyć faktów, które respondenci mogą sobie łatwo przypomnieć.

Należy zdawać sobie sprawę z tego, iż pamięć ludzka jest ograniczona. Osoba zapytana o fakty odległe lub trudne do sprecyzowania w czasie stara się odgadnąć, jaka odpowiedź jest najwłaściwsza. Prowadzi to z reguły do błędnych wniosków.

4. Nie należy wymagać uogólnień w odpowiedzi na pytania.

Dowiedziano, iż respondenci częściej zapamiętują szczegóły. Uogólnienia wymagają podsumowania wszystkich lub większości faktów konkretnych, co dla respondenta bywa na ogół zbyt uciążliwe. Uchyla się wówczas od odpowiedzi na takie pytanie lub podaje uogólnienia nieprzemysłane.

5. Pytania powinny być zrozumiałe dla każdego uczestnika badań, zwłaszcza dla osób mniej inteligentnych, mniej wykształconych.

Pytania zawarte w kwestionariuszu nie powinny zawierać niejasnych sformułowań, wieloznacznych zwrotów lub słów należących do mało popularnej terminologii technicznej. Powinny być sformułowane w języku potocznym. Niedostatecznie przejrzyste sformułowane pytanie może skutkować odpowiedzią ogólnikową, wynikającą zazwyczaj z niezrozumienia jego istoty. Jeśli natomiast jesteśmy „zmuszeni” w kwestionariuszu ankietowym używać określeń, które potencjalnie dla respondenta mogą nie być zrozumiałe, albo być rozumiane wielorako, należy je wtedy zdefiniować i pokazać w jaki sposób są one definiowane w ramach badań.

6. Należy unikać pytań sugerujących, naprowadzających respondenta na odpowiedzi oczekiwane przez organizatora badań.

Niewielka jest wartość odpowiedzi uzyskanych na pytania sugerujące, niezależnie od tego, czy sformułowane je tak w sposób zamierzony czy przypadkowo. Przykładowo, na pytanie: "Czy wysoko ocenia Pan(i) najnowszy, ekonomiczny model samochodu marki Fiat Panda?" respondenci zapewne w

większości odpowiedzą pozytywnie, wymowa bowiem obydwu użytych przymiotników jest pozytywna i nawet nie znając tego modelu, trudno zaprzeczyć, że są to jego walory, skoro tak się je przedstawia, Możliwym przypadkiem naprowadzania jest wymienienie w pytaniu zamkniętym niedostatecznej liczby wariantów odpowiedzi, co uniemożliwia respondentowi wyrażenie jego rzeczywistej opinii.

7. Należy unikać pytań kłopotliwych dla respondenta.

Klasyczną, kłopotliwą, a dla niektórych osób wręcz drażliwą kwestia jest pytanie o wysokość dochodów. W wielu badaniach jest to informacja bardzo istotna. Niejednokrotnie można ją uzyskać, prosząc o oszacowanie swych miesięcznych wydatków i oszczędności.

8. Układ i prezentacja graficzna kwestionariusza powinny ułatwiać udzielenie odpowiedzi.

Kwestionariusz nie powinien zawierać tekstu słózonego (zwłaszcza w przypadku ankiety papierowej), utrudniającego oddzielenie poszczególnych pytań i umieszczenie odpowiedzi we właściwych miejscach. Układ graficzny powinien być atrakcyjny, przyciągający wzrok. Tam gdzie jest to celowe i możliwe, należy ułatwiać udzielenie odpowiedzi przez wyliczanie różnych wariantów odpowiedzi i ograniczanie roli respondenta lub ankietera do wyboru i zaznaczania, np. krzyżykiem (podkreśleniem, przekreśleniem) odpowiedniego wariantu. Atrakcyjność kwestionariusza można zwiększyć przez przemienne stosowanie różnego rodzaju konstrukcji pytań oraz prezentacją materiałów graficznych.

Wypełnienie kwestionariusza, czy choćby tylko udzielenie ankieterowi odpowiedzi, na ogół zmusza respondenta do znacznego wysiłku i absorbuje jego czas, który mógłby przeznaczyć na inne, być może przyjemniejsze zajęcia. Należy pamiętać o tym i na końcu kwestionariusza podziękować za współpracę w wykonaniu zadania, jeżeli takie podziękowanie (z góry) nie znalazło się we wstępnej części kwestionariusza.

3. Zastosowanie techniki CAWI w projekcie

Wywiad internetowy CAWI polega na samodzielnym wypełnieniu internetowej wersji kwestionariusza przez respondenta, który jest mu udostępniany w formie internetowego linku, przekierowującego do przygotowanych pytań. Osoba badana odpowiada kolejno na pytania, a nad poprawnością wypełnienia czuwa oprogramowanie – respondent nie będzie mógł przejść do kolejnego pytania, jeśli nie udzielił odpowiedzi na poprzednie, zaznaczył większą liczbę odpowiedzi, niż to było wskazane bądź też odpowiedzi wzajemnie się wykluczające. Dzięki temu będzie można zachować kontrolę nad procesem zbierania danych pomimo samodzielnego wypełniania kwestionariusza przez respondenta. Po udzieleniu odpowiedzi na wszystkie pytania dane przesyłane są do bazy danych od razu w postaci zakodowanej, co oznacza, że badacz nie musi sam przyporządkowywać odpowiedzi do odpowiednich kategorii w celu ich analizy, tylko otrzymuje je już w postaci nadającej się do analizy i wyciągania wniosków. Pozwala to zwiększyć rzetelność badania poprzez uniknięcie pomyłek, które mogą wystąpić przy kodowaniu danych samodzielnie, bez komputerowej pracy.

4. Przykład realizacji badania ilościowego – case study

Aby rzucić światło na wypracowaną koncepcję posłużymy się **przykładem realizacji projektu badawczego w jednym z powiatów województwa wielkopolskiego**.

Z uwagi na wysoki wskaźnik odmów udziału w badaniu (udział w badaniu proponowany był wszystkim potencjalnym jednostkom z operatu losowania) wielkość uzyskanej próby wyniosła ostatecznie 360 jednostek⁵ (wskaźnik *response rate* wyniósł 5,5%). Przy zadanym poziomie ufności i wielkości frakcji, **błąd maksymalny wyniósł dla całej uzyskanej próby 5%**. Oznacza to, że prawdziwe wyniki (w porównaniu do tych uzyskanych w badaniu) mogły różnić się o 5%, co jest wartością dopuszczalną w metodologii.

Wielkość próby (N) wynikającej ze zlecenia wynosiła 360 jednostek badania (aktualni mieszkańcy badanego powiatu w województwie wielkopolskim). Na próbę miała się składać N₁: 186 jednostek badania – kobiety (mieszkancki badanego powiatu) oraz N₂: 174 jednostek badania - mężczyźni (mieszkańcy badanego powiatu).

Dobór jednostek do badania miał charakter warstwowo-losowy. Próba została dobrana w sposób warstwowy, co oznacza, że populacja generalna (ogół respondentów z operatu⁶) została podzielona na warstwy: płeć, wiek, wielkość miejsca zamieszkania (miasto/wieś badanego powiatu). Podział populacji na warstwy został przeprowadzony w taki sposób, aby każdy element (osoba) wchodził tylko do jednej warstwy i znajdował się w którejś z nich. Zastosowano losowy dobór jednostek do badania (schemat losowania do wyczerpania). Operatem losowania w przypadku obu jednostek badania był rejestr/operat zakupiony przez realizatora badania. Na tej podstawie zbudowano operat losowania zawierający ok. 35 tys. rekordów. W ramach projektu wykorzystana została certyfikowana baza danych (operat) zgodna z wymogami RODO. Pozwoliła ona na realizację badania zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych⁷.

Do niniejszego projektu pozyskany operat posiadał następujące cechy:

- płeć respondenta;
- miejsce zamieszkania respondenta (podział na wieś/miasto);
- miejsce zamieszkania respondenta (zamieszkanie na terenie badanego powiatu);
- numer telefonu (stacjonarny lub komórkowy);
- wiek respondenta.

⁵ Ostateczny dobór próby na poziomie poszczególnych krajobrazów (z uwagi na strukturę demograficzną danego krajobrazu) może się lekko różnić od przyjętych tu uśrednionych wartości (patrz Tabela 4).

⁶ Na operat składały się tylko osoby zamieszkujące województwo wielkopolskie

⁷ Na potrzeby niniejszego badania pozyskano bazę od firmy bazodanowej, która od lat koncentruje się nad rozwojem usług związanych z Data Management i Marketing Automation, które umożliwiają firmom badawczym dostosowanie najlepszych form kontaktu do profilu respondenta.

Biorąc pod uwagę, że tematyka badania obejmowała ograniczone wiekowo grono jednostek zamieszkującej dany region do wyliczenia ostatecznej próby badawczej przyjęto kwotę według danych z 30 czerwca 2017 r.⁸.

Z uwagi na fakt, że grupa badana jest reprezentatywna dla badanego zagadnienia, a zagadnienie nie budzi wątpliwości, przyjęto założenie dopuszczalnego maksymalnego błędu maksymalnego (dla pomiaru) na poziomie +/-5,0%⁹.

Opierając się na wzorze na kalkulator doboru próby gdzie: m/n – oszacowana proporcja w populacji (m – wielkość frakcji, n – wielkość populacji); d – dopuszczalny błąd; n – wielkość próby; u – wartość wynikająca z przyjętego poziomu ufności.

Rysunek 1. Wzór na kalkulator doboru próby

$$n = \frac{u_{\alpha}^2 \cdot \frac{m}{n} \cdot \left(1 - \frac{m}{n}\right)}{d^2},$$

Źródło: E. Babbie, *Badania społeczne w praktyce*¹⁰

Przyjmując założenia: poziom ufności ($\alpha=0,95$; dający nam pewność co do wyników na poziomie 95%), wielkość frakcji 0,5 i błąd maksymalny 5%, wielkość uzyskanej próby, aby badanie można było uznać za reprezentatywne, powinna wynosić 360 jednostek (co zostało wykonane). Pomiar realizowanego badania był zatem w pełni reprezentatywny.

⁸ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/ludnosc-stan-i-struktura-w-przekroju-terytorialnym-stan-w-dniu-30-06-2017-r-,6,22.html>

⁹ E. Babbie, *Badania społeczne w praktyce*, s. 225.

¹⁰ Tamże, s. 225.

5. Narzędzie badawcze – kwestionariusz ankietowy

Witaj,

Zapraszamy Cię do wypełnienia ankiety w ramach badania naukowego poświęconego używaniu przez młodzież wyrobów zawierających nikotynę, takich jak tradycyjne papierosy, e-papierosy, itp.

Wszystkie Twoje odpowiedzi będą poufne i posłużą wyłącznie do analiz naukowych na potrzeby programów edukacyjnych, które realizuje Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny na zlecenie Ministerstwa Zdrowia.

Nie ma tutaj ani dobrych, ani złych odpowiedzi. Liczy się dla nas tylko Twoje zdanie. Odpowiadaj zgodnie ze swoimi przekonaniem.

Ankieta jest anonimowa, a jej wyniki wykorzystane zostaną wyłącznie na potrzeby badawcze. **Podczas badania nie będą przetwarzane jakiegokolwiek dane osobowe.**

Za chwilę zobaczysz pierwsze pytanie na ekranie. Większość pytań wymaga zaznaczenia wyłącznie jednej odpowiedzi, chyba, że w pytaniu jest informacja, że możliwa jest większa liczba odpowiedzi.

Nasze badanie potrwa ok. 10 minut.

SCREENING NR 1

S1. Czy zgadzasz się na udział i czy możemy rozpocząć ankietę?

1. tak 2. nie (**ANK: kończymy ankietę**)

METRYCZKA – CZĘŚĆ 1 (KIEROWANA DO WSZYSTKICH)

M1. Ile masz lat?

1. Poniżej 13 lat
2. 13
3. 14
4. 15
5. 16
6. 17
7. 18

8. Powyżej 18 lat
9. Odmowa odpowiedzi

M2. Zaznacz swoją płeć:

1. Mężczyzna
2. Kobieta

M3. Rodzaj szkoły, do której uczęszczasz:

1. Liceum
2. Szkoła branżowa / szkoła zawodowa / technikum / inne
3. Nie wiem/trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi

M3A. Czy uczęszczałeś/uczęszczałaś do gimnazjum?

1. Tak
2. Nie
3. Odmowa odpowiedzi

BLOK NR 1

P1A. Czy kiedykolwiek próbowałeś (nawet 1 raz w życiu), któregoś z poniższych wyrobów? Możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. zwykłe papierosy
2. papierosy ręcznie skręcane
3. szysza, fajka wodna
4. tytoń podgrzewany (np. Iqos, Glo)
5. e-papieros (inny niż Juul)
6. e-papieros marki Juul
7. cygara, cygaretki lub fajka
8. tabaka
9. snus
10. nie pamiętam (ANK: przejdź do P22)
11. żadne z powyższych (ANK: przejdź do P22)
12. odmowa odpowiedzi (ANK: przejdź do P22)

P1B. Który z wyrobów był tym, którego spróbowałeś jako pierwszy? Zaznacz proszę tylko jedną odpowiedź. (ANK: dla respondentów, którzy w P1A wskazali więcej niż jedną odpowiedź)

1. zwykle papierosy (ANK: pojawi się jeśli P1A=1)
2. papierosy ręcznie skręcane (ANK: pojawi się jeśli P1A=2)
3. szysza, fajka wodna (ANK: pojawi się jeśli P1A=3)
4. tytoń podgrzewany (np. Iqos, Glo) (ANK: pojawi się jeśli P1A=4)
5. e-papieros inny niż Juul (ANK: pojawi się jeśli P1A=5)
6. e-papieros marki Juul (ANK: pojawi się jeśli P1A=6)
7. cygara, cygaretki lub fajka (ANK: pojawi się jeśli P1A=7)
8. tabaka (ANK: pojawi się jeśli P1A=8)
9. snus (ANK: pojawi się jeśli P1A=9)
10. nie pamiętam

P1C. Czy jesteś w stanie powiedzieć, ile miałeś/miałaś lat, gdy spróbowałeś/spróbowałaś po raz pierwszy (ANK: tu pojawi się opcja wyrobu, który był wskazany „jako pierwszy” lub jedyny produkt z P1A)?

1. Poniżej 7 lat
2. 7 lat
3. 8 lat
4. 9 lat
5. 10 lat
6. 11 lat
7. 12 lat
8. 13 lat
9. 14 lat
10. 15 lat
11. 16 lat
12. 17 lat
13. 18 lat
14. 19 lat
15. 20 lat
16. Powyżej 20 lat
17. Nie wiem/trudno powiedzieć
18. Odmowa odpowiedzi

SCREENING NR 2A (KIEROWANY DO PALACZY PAPIEROSÓW ZWYKŁYCH)

S2A1. Czy w ciągu ostatnich 30 dni paliłeś/paliłaś choć raz zwykłe papierosy?

ANK: pojawi się jeśli P1A=1

1. tak
2. nie
3. odmowa odpowiedzi

S2A2. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zwykłe papierosy paliłeś/paliłaś:

ANK: pojawi się jeśli S2A1=1

1. codziennie
2. okazjnie (ale nie codziennie)
3. odmowa odpowiedzi

S2A3. Ile papierosów wypalasz zazwyczaj w ciągu dnia?

ANK: pojawi się jeśli S2A2=1

1. pozycja numeryczna
2. odmowa odpowiedzi

BLOK NR 2A (KIEROWANY DO PALACZY PAPIEROSÓW ZWYKŁYCH)

P2. Jak szybko po przebudzeniu sięgasz po zwykłego papierosa?

ANK: pojawi się jeśli S2A2=1

1. W ciągu 5 minut
2. Między 5-30 minut
3. 31-60 minut
4. Powyżej 60 minut
5. Trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi

SCREENING NR 2B (KIEROWANY DO UŻYTKOWNIKÓW E-PAPIEROSÓW)

S2B1. Czy w ciągu ostatnich 30 dni używałeś/używałaś choć raz e-papierosy?

ANK: pojawi się jeśli P1A=5 lub P1A=6

1. tak
2. nie
3. odmowa odpowiedzi

S2B3. Czy w ciągu ostatnich 30 dni e-papierosy używałeś/używałaś:

ANK: pojawi się jeśli S2B1=1

1. codziennie
2. okazjnie (ale nie codziennie)
3. odmowa odpowiedzi

BLOK NR 2B (KIEROWANY DO UŻYTKOWNIKÓW E-PAPIEROSÓW)

P2B1. Ile zazwyczaj w ciągu dnia robisz sobie „przerw” na „wapowanie”?

ANK: pojawi się jeśli S2B1=1

1. 1 przerwę
2. 2 przerwy
3. 3 przerwy
4. 4 przerwy
5. 5 przerw
6. 6 przerw
7. 7 przerw
8. 8 przerw
9. 9 przerw
10. 10 przerw
11. więcej niż 10 przerw (ile...)
12. odmowa odpowiedzi

P2B2. Jak szybko po przebudzeniu sięgasz po e-papierosa?

ANK: pojawi się jeśli S2B3=1

1. w ciągu 5 minut
2. między 6-15 minut
3. między 16-30 minut
4. między 31-60 minut
5. między 61-120 minut
6. powyżej 121 minut
7. Trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi

BLOK NR 3 (KIEROWANY DO PALACZY PAPIEROSÓW ZWYKŁYCH)

P4. Czy w ostatnim okresie (jednak nie dalej niż 12 miesięcy temu), podejmowałeś próbę rzucenia palenia zwykłych papierosów?

ANK: pojawi się jeśli: S2A1=1

1. Tak
2. Nie
3. Odmowa odpowiedzi

P5. Ile prób rzucenia palenia zwykłych papierosów podejmowałeś/podejmowałaś?

ANK: pojawi się jeśli P4=1

1. 1 próbę
2. 2 próby
3. 3 próby
4. 4 próby
5. 5 prób
6. więcej niż 5 prób (ANK: do wpisania ilość prób)
7. odmowa odpowiedzi

P6. Które z poniższych stwierdzeń na temat palenia zwykłych papierosów najbardziej pasuje do Ciebie?

ANK: rotacja / pojawi się jeśli:

S2A1=1

1. Nie chcę i nie mam zamiaru przestać palić papierosów
2. Myślę, że powinienem przestać palić papierosy ale tak naprawdę nie chcę
3. Chcę przestać palić papierosy ale jeszcze nie myślałem kiedy mógłbym to zrobić
4. Naprawdę chcę przestać palić papierosy ale nie wiem kiedy to zrobię
5. Chcę przestać palić papierosy i mam nadzieję, że wkrótce to zrobię
6. Naprawdę chcę przestać palić papierosy i zamierzam to zrobić w ciągu 3-ech miesięcy
7. Naprawdę chcę przestać palić papierosy i zamierzam to zrobić w ciągu miesiąca
8. Trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi

BLOK NR 4 (KIEROWANY DO UŻYTKOWNIKÓW E-PAPIEROSÓW)

P7. Czy w ostatnim okresie (jednak nie dalej niż 12 miesięcy temu), podejmowałeś próbę zaprzestania sięgania po e-papierosy?

ANK: pojawi się jeśli S2B1=1

1. Tak
2. Nie
3. Odmowa odpowiedzi

P8. Ile prób rzucenia e-papierosów podejmowałeś/podejmowałaś?

ANK: pojawi się jeśli P7=1

1. 1 próbę
2. 2 próby
3. 3 próby
4. 4 próby
5. 5 prób
6. więcej niż 5 prób (ANK: do wpisania ilość prób)
7. odmowa odpowiedzi

P9. Które z poniższych stwierdzeń na temat używania e-papierosów najbardziej pasuje do Ciebie?

ANK: rotacja / pojawi się jeśli: S2B1=1

1. Nie chcę i nie mam zamiaru przestać używać e-papierosów
2. Myślę, że powinienem przestać używać e-papierosy ale tak naprawdę nie chcę

3. Chcę przestać używać e-papierosy ale jeszcze nie myślałem kiedy mógłbym to zrobić
4. Naprawdę chcę przestać używać e-papierosy ale nie wiem kiedy to zrobię
5. Chcę przestać używać e-papierosy i mam nadzieję, że wkrótce to zrobię
6. Naprawdę chcę przestać używać e-papierosy i zamierzam to zrobić w ciągu 3-ech miesięcy
7. Naprawdę chcę przestać używać e-papierosy i zamierzam to zrobić w ciągu miesiąca
8. Trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi

BLOK NR 5 (KIEROWANY DO UŻYTKOWNIKÓW E-PAPIEROSÓW ORAZ SPONTANICZNYCH UŻYTKOWNIKÓW E-PAPIEROSÓW)

P11. Czy wiesz jaką zawartość nikotyny ma liquid, który używasz w e-papierosach?

ANK: pojawi się jeśli: S2B1=1

1. tak
2. nie
3. trudno powiedzieć
4. odmowa odpowiedzi

P11A. Podaj proszę orientacyjną zawartość nikotyny w liquidzie w używanym przez Ciebie e-papierosie?

ANK: pojawi się jeśli: P11=1

1. pozycja numeryczna
2. nie wiem/trudno powiedzieć
3. odmowa odpowiedzi

P12. Czy stosowałeś w e-papierosie liquid przygotowany samodzielnie lub w warunkach domowych?

ANK: pojawi się jeśli: S2B1=1

1. tak
2. nie
3. odmowa odpowiedzi

P13. Jakiego smaku liquidu do e-papierosów używałeś najczęściej w ostatnich 30 dniach? Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

ANK: rotacja / pojawi się jeśli: S2B1=1

1. smaku tytoniu
2. wiśniowy
3. truskawkowy
4. mentolowy
5. czekoladowy
6. waniliowy
7. inne (wpisz jakie)
8. odmowa odpowiedzi

P14. Jaki jest główny powód, dla którego obecnie używasz e-papierosów? Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

ANK: rotacja / pojawi się jeśli: S2B1=1

1. bo lubię
2. bo dzięki temu palę mniej zwykłych papierosów
3. bo dzięki temu zaprzestałem palenia zwykłych papierosów
4. ponieważ moi znajomi używają e-papierosów
5. ponieważ jest to teraz modne
6. ponieważ nie mogę zaprzestać używania e-papierosów/ jestem od nich uzależniony
7. inny powód
8. trudno powiedzieć
9. odmowa odpowiedzi

BLOK NR 6 (KIEROWANY DO PALACZY ZWYKŁYCH PAPIEROSÓW ORAZ UŻYTKOWNIKÓW E-PAPIEROSÓW)

P17. W jaki sposób zdobyłeś/zdobyłaś ostatnio swoje zwykłe papierosy? Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

ANK: rotacja / pojawi się jeśli S2A1=1

1. kupiłem/kupiłam samodzielnie w sklepie stacjonarnym
2. kupiłem/kupiłam w Internecie
3. dałem/dałam komuś pieniądze, żeby mi kupił
4. pożyczyłem/pożyczyłam lub dostałem/dostałam od kogoś
5. ukradłem/ukradłam
6. zdobyłem/zdobyłam je w inny sposób
7. odmowa odpowiedzi

P17A. Czy w ciągu ostatnich 30 dni, ktoś (choć raz) odmówił Ci sprzedaży zwykłych papierosów z powodu Twojego wieku?

ANK: rotacja / pojawi się jeśli S2A1=1

1. Nie próbowałem/am kupować papierosów w ciągu ostatnich 30 dni
2. Tak, ktoś odmówił mi sprzedaży papierosów z powodu mojego wieku
3. Nie miałem/am problemu z zakupem
4. odmowa odpowiedzi

P18. W jaki sposób zdobyłaś/zdobyłeś ostatnio liquid/wkład do e-papierosa? Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

ANK: rotacja / pojawi się jeśli S2B1=1

1. kupiłam/kupiłem samodzielnie w sklepie stacjonarnym
2. kupiłam/kupiłem w Internecie
3. dałam/dałem komuś pieniądze, żeby mi kupił
4. pożyczyłam/pożyczyłem lub dostałam/dostałam od kogoś
5. ukradłam/ukradłem
6. zdobyłam/zdobyłem je w inny sposób
7. odmowa odpowiedzi

P18A. Czy w ciągu ostatnich 30 dni, ktoś (choć raz) odmówił Ci sprzedaży e-papierosów lub liquidu z powodu Twojego wieku?

ANK: rotacja / pojawi się jeśli S2B1=1

1. Nie próbowałem/am kupować e-papierosów lub liquidu w ciągu ostatnich 30 dni
2. Tak, ktoś odmówił mi sprzedaży e-papierosów lub liquidu z powodu mojego wieku
3. Nie miałem/am problemu z zakupem
4. odmowa odpowiedzi

P21. Ile pieniędzy wydajesz tygodniowo na papierosy lub e-papierosy? Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

ANK: pojawi się jeśli:

OPCJA 1: S2A1=1

OPCJA 2: S2B1=1

1. do 25 zł
2. od 25 zł do 50 zł
3. od 50 zł do 75 zł
4. od 75 zł do 100 zł
5. powyżej 100 zł
6. nie wiem/trudno powiedzieć
7. odmowa odpowiedzi

BLOK NR 7 (KIEROWANY DO WSZYSTKICH)

P22. Czy kiedykolwiek użyłeś/użyłaś e-papierosów do wdychania innych niż nikotyna substancji psychoaktywnych (np. marihuana itp.?)

1. Tak
2. Nie
3. Nie wiem/trudno powiedzieć
4. Odmowa odpowiedzi

P22A. Jakie to były substancje (możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź? (ANK: pojawi się jeśli: P22=1)

1. Kanabinoidy (marihuana, konopie indyjskie)
2. kokaina
3. heroina
4. metamfetamina
5. mefedron
6. fentanyl
7. inne, jakie? (ANK: miejsce na własny wpis)
8. Nie wiem/trudno powiedzieć
9. Odmowa odpowiedzi

P28. Czy w ciągu ostatnich 30 dni spotkałeś/aś się z którymiś z wymienionych działań marketingowych? Możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Reklama zwykłych papierosów
2. Reklama tytoniu podgrzewanego (Iqos, Glo)
3. Reklama e-papierosów
4. Oferowanie darmowych zwykłych papierosów lub w promocyjnych cenach lub konkursach
5. Oferowanie darmowego tytoniu podgrzewanego lub w promocyjnych cenach lub konkursach
6. Oferowanie elektronicznych papierosów darmowych lub w promocyjnych cenach lub konkursach
7. Promowanie zwykłych papierosów przez osoby znane lub tzw. influencerów
8. Promowanie tytoniu podgrzewanego przez osoby znane lub tzw. influencerów
9. Promowanie elektronicznych papierosów przez osoby znane lub tzw. influencerów
10. Nie wiem/trudno powiedzieć
11. Odmowa odpowiedzi

P28A. Gdzie spotkałeś/spotkałaś się z wymienionymi przez Ciebie działaniami marketingowymi (w tym reklamą)?

	Rodzaj działań	sklep	klub/pub/na dyskotece	Internet (np. w mediach społecznościowych)
P28A1	Reklama zwykłych papierosów (ANK: pojawi się jeśli P28=1)			
P28A2	Reklama tytoniu podgrzewanego (Iqos, Glo) (ANK: pojawi się jeśli P28=2)			
P28A3	Reklama e-papierosów(ANK: pojawi się jeśli P28=3)			
P28A4	Oferowanie zwykłych papierosów darmowych lub w promocyjnych cenach lub konkursach (ANK: pojawi się jeśli P28=4)			
P28A5	Oferowanie darmowego tytoniu podgrzewanego lub w promocyjnych cenach lub konkursach (ANK: pojawi się jeśli P28=5)			
P28A6	Oferowanie elektronicznych papierosów darmowych lub w promocyjnych cenach lub konkursach (ANK: pojawi się jeśli P28=6)			
P28A7	Promowanie zwykłych papierosów przez osoby znane lub tzw. influencerów (ANK: pojawi się jeśli P28=7)			
P28A8	Promowanie tytoniu podgrzewanego przez osoby znane lub tzw. influencerów (ANK: pojawi się jeśli P28=8)			
P28A9	Promowanie elektronicznych papierosów przez osoby znane lub tzw. influencerów (ANK: pojawi się jeśli P28=9)			

BLOK NR 8 (KIEROWANY DO WSZYSTKICH)

P31. Jak oceniasz szkodliwość e-papierosów w porównaniu ze zwykłymi papierosami?

1. Dużo mniej szkodliwe
2. Mniej szkodliwe
3. Tak samo szkodliwe
4. Bardziej szkodliwe
5. Dużo bardziej szkodliwe
6. Nie wiem/trudno powiedzieć
7. Odmowa odpowiedzi

P34. Jak oceniasz szkodliwość fajki wodnej (szisza) w porównaniu ze zwykłymi papierosami?

1. Dużo mniej szkodliwe
2. Mniej szkodliwe
3. Tak samo szkodliwe
4. Bardziej szkodliwe
5. Dużo bardziej szkodliwe
6. Nie wiem/trudno powiedzieć
7. Odmowa odpowiedzi

P35. Co Twoi rodzice sądzą o Twoim używaniu zwykłych papierosów lub e-papierosów?

ANK: pojawi się jeśli:

OPCJA 1: S2A1=1

OPCJA 2: S2B1=1

1. Nie wiedzą, że używam
2. Są przeciw
3. Są za
4. Nie wyrażają opinii lub ich to nie interesuje
5. Odmowa odpowiedzi

P36. Czy używasz e-papierosów w miejscach, gdzie obowiązuje zakaz palenia (np. w szkole, komunikacji miejskiej itp.)? (ANK: pytanie pojawi się gdy S2B1=1)

1. Tak
2. Nie
3. Odmowa odpowiedzi

P41. Czy kiedykolwiek otrzymałeś/otrzymałaś pomoc w zerwaniu z paleniem zwykłych papierosów lub używaniem e-papierosów?

ANK: pojawi się jeśli:

OPCJA 1: S2A1=1

OPCJA 2: S2B1=1

1. Tak, otrzymałem/otrzymałam profesjonalną pomoc np. od lekarza, pielęgniarki lub psychologa
2. Tak, otrzymałem/otrzymałam pomoc od znajomych
3. Tak, otrzymałem/otrzymałam pomoc od kogoś z mojej rodziny
4. Tak, otrzymałem/otrzymałam pomoc od kogoś ze szkoły
5. Nie. Nie uzyskałem żadnego wsparcia / nie przypominam sobie o takim wsparciu

BLOK NR 9 (KIEROWANY DO TZW. NON-USERÓW ZWYKŁYCH PAPIEROSÓW)

P42. Jak sądzisz – czy spróbujesz zapalić zwykłego papierosa w ciągu najbliższych 12 miesięcy?

ANK: pojawi się jeśli:

OPCJA 1: S2A1=2

OPCJA 2: S2A1=3

1. zdecydowanie nie
2. raczej nie
3. raczej tak
4. zdecydowanie tak
5. trudno powiedzieć
6. odmowa odpowiedzi

BLOK NR 10 (KIEROWANY DO TZW. NON-USERÓW E-PAPIEROSÓW)

P43. Jak sądzisz – czy spróbujesz e-papierosa w ciągu najbliższych 12 miesięcy?

ANK: pojawi się jeśli:

OPCJA 1: S2B1=2

OPCJA 2: S2B1=3

1. zdecydowanie nie
2. raczej nie
3. raczej tak
4. zdecydowanie tak
5. trudno powiedzieć
6. odmowa odpowiedzi

BLOK NR 11 - METRYCZKA – CZĘŚĆ 2 (KIEROWANA DO WSZYSTKICH)

M4. Jakie jest wykształcenie Twojej mamy?

1. Podstawowe lub zasadnicze zawodowe
2. Średnie
3. Wyższe
4. Nie wiem
5. Odmowa odpowiedzi

M5. Jakiego jest wykształcenie Twojego taty?

1. Podstawowe lub zasadnicze zawodowe
2. Średnie
3. Wyższe
4. Nie wiem
5. Odmowa odpowiedzi

M6. Ile pieniędzy masz do swojej dyspozycji w miesiącu (tzw. kieszonkowego)?

1. do 50 zł	5. od 200 zł do 250 zł
2. od 50 zł do 100 zł	6. powyżej 250 zł
3. od 100 zł do 150 zł	7. odmowa odpowiedzi
4. od 150 zł do 200 zł	

M7. Jaka jest „mniej więcej” wielkość miejscowości w której mieszkasz?

1. wieś
2. małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)
3. średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)
4. duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)
5. wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)
6. trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi

M8. Miejsce Twojego zamieszkania to teren województwa....?

1. dolnośląskiego
2. kujawsko-pomorskiego
3. lubelskiego
4. lubuskiego
5. łódzkiego
6. małopolskiego

7. mazowieckiego
8. opolskiego
9. podkarpackiego
10. podlaskiego
11. pomorskiego
12. śląskiego
13. świętokrzyskiego
14. warmińsko-mazurskiego
15. wielkopolskiego
16. zachodniopomorskiego

M9 (wcześniej P25). Czy Twoi rodzice (opiekunowie) palą zwykle papierosy?

1. Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów
2. Tak, obydwoje moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy
3. Tylko tato (opiekun) pali papierosy
4. Tylko mama (opiekunka) pali papierosy
5. nie wiem
6. odmowa odpowiedzi

M10 (wcześniej P26). Czy Twoi rodzice (opiekunowie) używają e-papierosów?

1. Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie używa e-papierosów
2. Tak, obydwoje moi rodzice (opiekunowie) używają e-papierosów
3. Tylko tato (opiekun) używa e-papierosów
4. Tylko mama (opiekunka) używa e-papierosów
5. nie wiem
6. odmowa odpowiedzi

M11 (wcześniej P27). Czy Twoi rodzice (opiekunowie) używają tytoń podgrzewany (np. Iqos, Glo)?

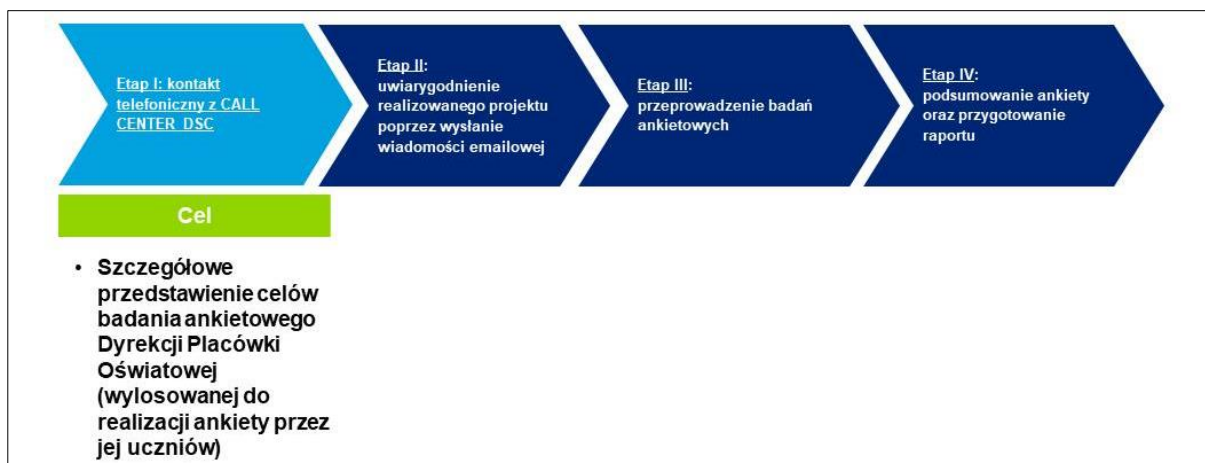
1. Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie używa podgrzewanego tytoniu
2. Tak, obydwoje moi rodzice (opiekunowie) używają podgrzewany tytoń
3. Tylko tato (opiekun) używa podgrzewany tytoń
4. Tylko mama (opiekunka) używa podgrzewany tytoń
5. nie wiem
6. odmowa odpowiedzi

B. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI BADANIA ILOŚCIOWEGO

6. Szczegóły techniczne realizacji badania ilościowego

Wszystkie zrealizowane ankiety przeprowadzone były techniką CAWI. Badanie realizowano przy użyciu oprogramowania SURNEO¹¹. Dla celów niniejszego projektu uruchomiono 3 stanowiska CALL CENTER DSC działających w ramach DSC – Projektowego Studia Cati.

Rysunek 2. Szczegóły realizacyjne ETAPU 1 projektu

Źródło: DSC – Projektowe Studio Cati dla NIZP - PZH

Szkolenie, które odbyli wszyscy pracownicy pod okiem menadżera projektu¹² obejmowało kilka tematów:

- biegła znajomość projektowego narzędzia badawczego;
- doskonalenie pracy ankieterskiej z zakresu znajomości systemu informatycznego SURNEO¹³;
- podstawy realizacji badań ankietowych;
- przedstawianie elementów korzyści w celu osiągnięcia zgody Dyrekcji Szkoły na udział w projekcie;
- radzenie sobie ze stresem.

Fotografia 1. DSC – Projektowe Studio Cati (część infrastruktury)

¹¹ Macierze kodowe pozwalają na późniejszą analizę wyników praktycznie przez większość programów służących do analizy ilościowej. Dane generowane są zarówno w Microsoft Office jak i SPSS-ie.

¹² Zespół działający w ramach DSC – Projektowe Studio Cati

¹³ http://surneo.pl/about_demo.html

Źródło: archiwum własne DSC – Projektowe Studio Cati

Płynną realizację samego losowania umożliwiło przygotowania odpowiedniej bazy respondentów przez koordynatorów DSC – Projektowego Studia Cati. Baza danych do losowania wymagała zaangażowania źródeł zewnętrznych¹⁴. Połączenie sprofilowanych baz wpłynęło na efektywną pracę i właściwą realizację badania (w tym losowanie).

Równie istotnym elementem realizacji było uwiarygodnienie badania w oczach Dyrektorów placówek oświatowych oraz ich przeszkolenie. Dla zwiększenia płynności samej realizacji i pełnej transparentności pracownicy CALL CENTER DSC przesyłali stosowne materiały drogą emailową (po wcześniejszym ustaleniu adresu docelowego itd.).

¹⁴ Oficjalne strony internetowe kuratoriów wojewódzkich oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej

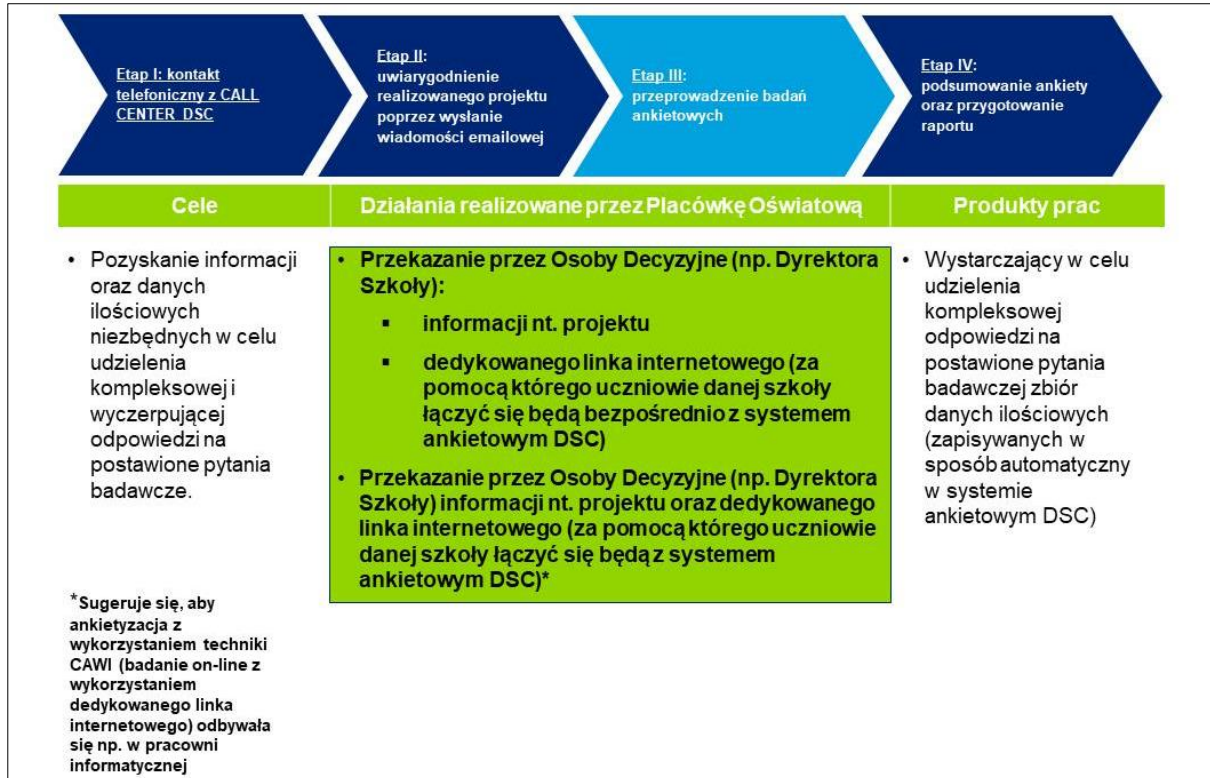
Rysunek 3. Szczegóły realizacyjne ETAPU 2 projektu

Źródło: DSC – Projektowe Studio Cati dla NIZP - PZH

Istotnym elementem było uwiarygodnienie badania w oczach dyrektorów szkół oraz ich przeszkolenie. Dla zwiększenia płynności samej realizacji i pełnej transparentności pracownicy CALL CENTER DSC przesyłali stosowne materiały drogą e-mailową (po wcześniejszym ustaleniu adresu docelowego itd.).

Rysunek 4. Szczegóły realizacyjne ETAPU 3 projektu

Źródło: DSC – Projektowe Studio Cati dla NIZP - PZH

Wielkość próby (N) wynikającej ze zlecenia wynosiła 200 jednostek badania (szkoły ponadpodstawowe, po średnio 12 szkół w danym województwie, z zachowaniem podziału na obszary miejskie i wiejskie oraz typy szkół: liceum, szkoły branżowe I i II stopnia).

Dobór jednostek do badania miał charakter ogólnopolski, warstwowo – losowy w obszarze szkół. Zastosowano losowy dobór jednostek do badania (schemat losowania do wyczerpania). Operatem losowania był rejestr placówek oświatowych stworzony przez Wykonawcę. Na podstawie połączonych baz danych oraz po usunięciu jednostek duplikujących się w sumie uzyskano zbudowano operat losowania zawierający 5523 rekordów. Docelowymi respondentami byli uczniowie klas w wylosowanych do badania placówkach.

Przyjmując następujące założenia: poziom ufności ($\alpha=0,95$; dający nam pewność co do wyników na poziomie 95%), wielkość frakcji 0,5 i maksymalny błąd 4% (**na poziomie każdego z województw**), wielkość uzyskanej próby, aby badanie można było uznać za reprezentatywne, powinna osiągnąć minimum wskazane w kolumnie C.

Tabela 1. Wielkość próby badawczej

A. Województwo	B. Wielkość populacji (uczniowie szkół ponadpodstawowych)	C. Wielkość próby badawczej w danym województwie zapewniającej reprezentatywność na poziomie +/- 4%	D. Ostateczna wielkość zrealizowanej próby badawczej w danym województwie
dolnośląskie	73 128	595	1047
kujawsko-pomorskie	61 650	594	1232
lubelskie	68 091	595	1311
lubuskie	27 965	588	1001
łódzkie	68 148	595	883
małopolskie	110 347	597	1144
mazowieckie	157 279	598	1169
opolskie	26 618	587	823
podkarpackie	70 988	595	1079
podlaskie	35 060	590	774
pomorskie	70 137	595	1098
śląskie	122 507	597	709
świętokrzyskie	37 987	591	1292

warmińsko-mazurskie	41 599	592	786
wielkopolskie	107 658	597	1677
zachodniopomorskie	44 238	592	687

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Z uwagi na wskaźnik odmów udziału w projekcie (udział w badaniu zaproponowano wszystkim wylosowanym 200 jednostkom z operatu losowania, które uznano za potencjalny obszar ankietyzacji) uruchomiono procedurę dobierania kolejnych szkół ponad wskazane N=200:

- OPCJA 1: jeśli Dyrekcja wylosowanej placówki nie wyrażała zgody na udział w projekcie, dolosowywano z puli placówkę z danego województwa odpowiadającą profilem (placówce z losowania nr 1).
- OPCJA 2: jeśli z danej placówki przez 5 dni od wyrażenia zgody przez Dyrekcję nie nastąpił response ankiet, dolosowywano z puli placówkę z danego województwa odpowiadającą profilem (placówce z losowania nr 1).

Przy przyjętych powyżej założeniach dotyczących wyznaczenia wielkości próby, **pozwala uznać badanie za reprezentatywne**. Przy zadanym poziomie ufności i wielkości frakcji, **błąd maksymalny wyniósł dla całej uzyskanej próby poniżej 1%**. Oznacza to, że prawdziwe wyniki dotyczące problematyki wskazanej przez Zamawiającego, w porównaniu do tych uzyskanych w badaniu, mogą różnić się o 1%.

Koordynatorzy podczas realizacji badań przez ankierów notowali różnorakie przyczyny tzw. odmów respondenckich. Są często nimi:

- nieufność do ankiet/sondaży;
- drażliwy temat;
- obawa przed konsekwencjami.

Biorąc pod uwagę poziom odmów – zanotowano ich śladową ilość (która nie wpłynęła ostatecznie na wyniki).

Poziom odmów zanotowano w sumie w przypadku **529 połączeń on-line**.

Tabela 2. Statystyka połączeń na fali

	N - Liczba odpowiedzi	% odpowiedzi	Czas trwania[m]	Czas trwania
Wywiad	19 241	56,1	131965	2199:25:06
Odmowa-respondent	529	1.5	304	05:03:35
W trakcie (ankiety nieukończone) ¹⁵	14514	42.3		
Liczba połączeń	34284	100%		
Sumaryczny czas trwania wszystkich połączeń	2204:28:41			
Średni czas trwania poprawnego wywiadu	00:06:51			

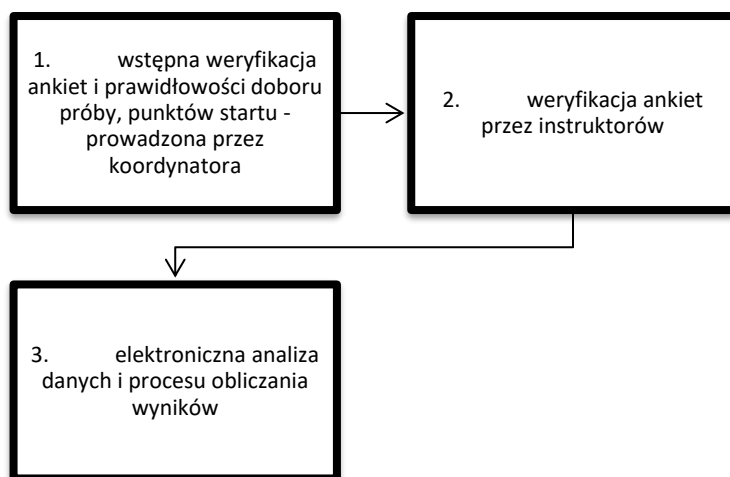
Źródło: DSC – Projektowe Studio Cati dla NIZP - PZH

¹⁵ Ankiety nieukończone nie były objęte analizą statystyczną

7. Jakość realizacji badania ilościowego

Domenami instytutu **DSC - Grupa Badawcza** zawsze była pełna transparentność i profesjonalizm realizowanych działań. Po każdym badaniu przeprowadzana jest drobiazgowa kontrola pracy ankieterskiej dotycząca kilku etapów, jak i weryfikacja logiczności spływającego materiału.

Rysunek 5. Procedura praktyk jakościowych w DSC

Opracowanie: DSC – Projektowe Studio Cati

Pracownicy Grupy Badawczej DSC jako członkowie m.in. Polskiego Towarzystwa Badaczy Rynku i Opinii, działają zgodnie z zasadami etyki badawczej przestrzegając wytycznych międzynarodowego kodeksu stosowanego w dziedzinie badań rynku i opinii ESOMAR. W każdym projekcie przywiązuje się olbrzymią wagę do jakości na każdym etapie realizacji. Ankieterzy Grupy Badawczej DSC przestrzegają Programu Kontroli Jakości Pracy Ankieterów, co pozwala na osiągnięcie najwyższych standardów.

W trakcie pracy na etapie zbierania materiału ilościowego zastosowano kilka elementów, które po części są know-how Grupy Badawczej DSC, a w części stanowią nieodłączny element pracy DSC – Projektowego Studia Cati.

7.1. Kontrola podczas realizacji badań ilościowych

Kontroli podlegał ogół działań realizacyjnych. W praktyce oznaczało to, że oprócz faktu odbycia wywiadu i doboru odpowiedniego respondenta sprawdzany jest m.in. sposób realizacji badania. Ogólnie zastosowane metody kontroli można podzielić na:

- nieterenowe – statystyczne analizy całości zebranego materiału badawczego;
- terenowe – weryfikacja danych poprzez powtórny kontakt telefoniczny z dyrekcją szkoły.

8. Metodologia

8.1. Technika realizacji

Tabela 3. Szczegóły metodologiczne projektu

Metodologia	Szczegóły
Badanie ilościowe	<p>Wywiad internetowy CAWI polegał na samodzielnym wypełnieniu internetowej wersji kwestionariusza przez respondenta (ucznia), który był mu udostępniany w formie internetowego linku, przekierowującego do przygotowanych pytań.</p> <p>Osoba badana odpowiadała kolejno na pytania, a nad poprawnością wypełnienia czuwało oprogramowanie. Respondent nie mógł przejść do kolejnego pytania, jeśli nie udzielił odpowiedzi na poprzednie, zazaczył większą liczbę odpowiedzi, niż to było wskazane bądź też odpowiedzi wzajemnie się wykluczające. Dzięki temu można było zachować kontrolę nad procesem zbierania danych pomimo samodzielnego wypełniania kwestionariusza przez respondenta. Po udzieleniu odpowiedzi na wszystkie pytania dane przesyłane są do bazy danych od razu w postaci zakodowanej, co oznacza, że badacz nie musiał sam przyporządkowywać odpowiedzi do odpowiednich kategorii w celu ich analizy, tylko otrzymał je już w postaci nadającej się do analizy i wyciągania wniosków. Pozwoliło to zwiększyć rzetelność badania poprzez uniknięcie pomyłek, które mogły wystąpić przy kodowaniu danych samodzielnie, bez komputerowej pracy.</p>

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

8.2. Wielkość próby badawczej

Tabela 4. Wielkość próby badawczej

A. Województwo	B. Wielkość populacji (uczniowie szkół ponadpodstawowych)
dolnośląskie	1047
kujawsko-pomorskie	1232
lubelskie	1311
lubuskie	1001
łódzkie	883
małopolskie	1144
mazowieckie	1169
opolskie	823
podkarpackie	1079
podlaskie	774
pomorskie	1098
śląskie	709
świętokrzyskie	1292
warmińsko-mazurskie	786
wielkopolskie	1677
zachodniopomorskie	687

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

C. RAPORT BADAWCZY

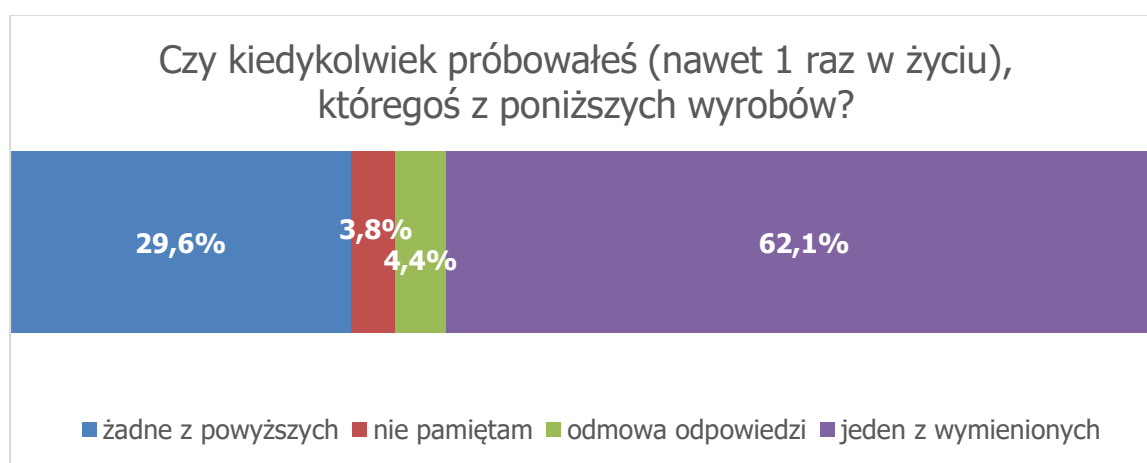
9. Inicjacja używania

9.1. Produkty próbowane kiedykolwiek

Jedynie 29,6% respondentów wybrało odpowiedź „żadne z powyższych” na pytanie „Czy kiedykolwiek próbowałeś (nawet 1 raz w życiu), któregoś z poniższych wyrobów?”, gdzie wymieniono wszystkie możliwe formy konsumpcji wyrobów nikotynowych. Dodatkowo 3,8% odpowiedziało „nie pamiętam”, a 4,4% odmówiło odpowiedzi na to pytanie. Produkty te to: zwykłe papierosy, papierosy ręcznie skręcane, szysza (fajka wodna), tytoń podgrzewany, e-papieros, e-papieros marki Juul, cygara, cygaretki lub fajka, tabaka i snus.

62,1% uczniów szkół średnich wskazało jeden z wymienionych produktów, czyli choć raz w życiu go spróbowało. Dodając „odmowa odpowiedzi” do wyniku tych, którzy próbowali wyrobów nikotynowych uzyskano wynik 66,5% wszystkich badanych. Z kolei odwrotność odpowiedzi „żadne z powyższych” daje rezultat 70,4%, tych którzy mieli już osobisty kontakt z wyrobami mogącymi zawierać nikotynę.

Wykres 1. Kontakt z wyrobami mogącymi zawierać nikotynę kiedykolwiek; N=16712, cała próba

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Mężczyźni istotnie częściej choć raz w życiu użyli jednego z produktów mogących zawierać tytoń lub nikotynę. Odpowiedziało tak 61,1% i było tak o 4 punkty procentowe częściej niż kobiety.

Z wiekiem rośnie odsetek respondentów, którzy przyznali, że próbowali jednego z listy produktów kiedykolwiek i z każdym rokiem życia odsetki te są coraz większe. Twierdząco odpowiedziało 48,4% 15-latków i $\frac{3}{4}$ 18 latków. Im większy dystans wieku między badanym, tym większe istotne różnice.

Wyraźnie rzadziej, choć nadal więcej niż połowa uczniów liceów miała już okazję próbować wyrobów mogących zawierać nikotynę (56,8%) niż uczniowie innych typów szkół, gdzie do kontaktu z nimi przyznało się 2/3 z nich. Jednak sprawdzenie płci uczniów liceów i innego typu szkół wykazało, że znacznie więcej mężczyzn uczęszcza do szkół branżowych, zawodowych i techników niż kobiet i to także wpływa na istotnie częstsze występowanie wśród nich osób, które już kiedyś próbowały wyroby mogące zawierać nikotynę.

Istnieje także wyraźna zależność kontaktu, a otrzymywanym kieszonkowym. Rośnie ona wyraźnie wraz z tym jakim budżetem miesięcznym dysponuje uczeń. 59,3% tych, którzy otrzymują do 50 zł miesięcznie miało już ten kontakt, a w przypadku kwot powyżej 200 zł jest to już ok. 70%. Jednakże im starszy respondent, tym większe otrzymuje kieszonkowe.

Tabela 5. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba

	% w kolumnie	% grupy	N
Płeć			
Mężczyzna	52,9%	64,1%	5 490
Kobieta	47,1%	60,1%	4 895
Wiek			
15 lat	18,6%	48,4%	1 932
16 lat	22,8%	58,6%	2 364
17 lat	26,6%	66,3%	2 766
18 lat	31,1%	75,4%	3 234
odmowa odpowiedzi	0,9%	40,3%	88
Typ szkoły			
Liceum	37,7%	56,8%	3 920
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	61,4%	66,2%	6 379
trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	0,8%	47,3%	86
Kieszonkowe miesięcznie			
kieszonkowe: do 50 zł	14,8%	59,3%	1 538
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	18,0%	59,7%	1 873
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	12,0%	64,5%	1 242
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	8,4%	66,4%	872
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	6,6%	70,4%	687
kieszonkowe: powyżej 250 zł	20,1%	69,8%	2 091
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	20,0%	55,2%	2 081

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Zarysowuje się nieznaczny choć istotny spadek deklaracji kontaktu z wyrobami z listy wraz z wzrostem wykształcenia rodziców. Dzieci matek z wykształceniem wyższym istotnie rzadziej mają za sobą inicjację niż tych z podstawowym lub zasadniczym zawodowym (62% vs. 65,6%). Brak jest istotnych różnic

między wykształceniem ojca, a tym, że uczeń próbował już choć jednego produktu z listy. Nadal do kontaktu przyznaje się w każdej podgrupie ok. 2/3 badanych uczniów. Różnice między płaciami rodziców są bardzo niewielkie.

Tabela 6. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba

Kontakt choć raz w życiu	% w kolumnie	% grupy	N
Wykształcenie matki			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	12,8%	65,6%	1 330
Średnie	31,6%	63,7%	3 281
Wyższe	32,8%	62,0%	3 402
Nie wiem	11,9%	58,4%	1 234
Odmowa odpowiedzi	11,0%	58,9%	1 138

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Wyraźne najczęściej do prób używania wyrobów tytoniowych przyznali się uczniowie, których oboje rodzice palą papierosy lub używają e-papierosy lub podgrzewany tytoń. Twierdząco odpowiedziało od 3/4 do ponad 4/5 respondentów. W przypadku kiedy tylko jedno z rodziców pali papierosy, to fakt palenia przez matkę silniej koreluje z tym, że respondent spróbował już wyrobu mogącego zawierać nikotynę choć raz w życiu. W przypadku e-papierosów i tytoniu podgrzewanego liczebności użytkowników po stronie rodziców są zbyt niskie, żeby wyciągać konkluzywne wnioski.

Tabela 7. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba

	% w kolumnie	% grupy	N
Czy rodzice palą zwykłe papierosy?			
Nie, żadne nie pali papierosów	48,5%	56,7%	5 037
Tak, obydwójce palą papierosy	15,6%	74,3%	1 615
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	18,3%	67,6%	1 903
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	10,5%	70,8%	1 087
Nie wiem	3,2%	58,5%	332
odmowa odpowiedzi	3,9%	55,6%	410
Czy rodzice używają e-papierosów? *			
Nie, żadne nie używa e-papierosów	84,7%	61,5%	8 795
Tak, obydwójce używają e-papierosów	1,2%	81,1%	129
Tylko tato (opiekun) używa e-papierosów	3,2%	70,7%	334
Tylko mama (opiekunka) używa e-papierosów	1,8%	77,2%	192
Nie wiem	4,6%	64,2%	474
odmowa odpowiedzi	4,4%	58,9%	462
Czy rodzice używają tytoniu podgrzewanego? ¹⁶			

¹⁶ Ze względu na niskie liczebności rodziców używających e-papierosów lub podgrzewanego tytoniu w dalszych zestawieniach nie będą prezentowane przecięcia z tymi zmiennymi

Nie, żadne nie używa podgrzewanego tytoniu	85,4%	61,8%	8 871
Tak, obydwójce używają podgrzewany tytoń	1,1%	79,0%	115
Tylko tato (opiekun) używa podgrzewany tytoń	1,5%	83,6%	158
Tylko mama (opiekunka) używa podgrzewany tytoń	1,2%	75,8%	127
Nie wiem	6,5%	61,3%	670
odmowa odpowiedzi	4,3%	57,7%	443

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Respondenci zamieszkali na wsi rzadziej deklarują kontakt z wyrobami tytoniowymi, choć nadal twierdząco odpowiedziało tak 59,5% z nich. Wartości dla mieszkających w miastach są o ok. 5 punktów procentowych wyższe i nieznacznie rosną, wraz ze wielkością miejscowości, w której mieszkają. Istotne różnice są tylko między mieszkającymi na wsi, a tymi, którzy mieszkają w jakimkolwiek mieście. Choć trzeba pamiętać, że to wciąż dużo ponad połowa.

Województwa, w których najniższy odsetek młodzieży, choć nadal ponad połowa z nich deklaruje kontakt z wyrobami tytoniowymi to Podkarpackie, Świętokrzyskie, Opolskie i Małopolskie. Z kolei najwięcej z badanych ma już za sobą pierwszy kontakt w województwach Pomorskim, Zachodniopomorskim, Śląskim i Kujawsko-Pomorskim. Różnica między województwem najwyższym w niechlubnym rankingu, a ostatnim miejscem sięga 12 punktów procentowych. Ponadto są one dla pierwszych czterech i czterech ostatnich istotnie różne.

Tabela 8. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba

	% w kolumnie	% grupy	N
Wielkość miejscowości zamieszkania			
wieś	43,7%	59,5%	4 538
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	20,0%	64,1%	2 076
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	18,0%	65,7%	1 871
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	9,6%	66,3%	998
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	3,8%	65,6%	398
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	4,9%	56,9%	504
Województwo			
woj. dolnośląskie	6,8%	64,8%	705
woj. kujawsko - pomorskie	5,7%	65,1%	597
woj. lubelskie	5,9%	60,0%	608
woj. lubuskie	2,5%	63,0%	262
woj. łódzkie	5,8%	58,9%	597
woj. małopolskie	9,1%	57,6%	946
woj. mazowieckie	13,6%	60,3%	1 411
woj. opolskie	2,2%	57,3%	227
woj. podlaskie	6,4%	62,9%	665

woj. podkarpackie	2,8%	55,5%	289
woj. pomorskie	6,8%	67,8%	707
woj. śląskie	11,5%	65,5%	1 195
woj. świętokrzyskie	3,1%	56,8%	321
woj. warmińsko-mazurskie	3,7%	62,8%	389
woj. wielkopolskie	9,9%	63,9%	1 023
woj. zachodniopomorskie	4,3%	67,4%	444

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.2. Produkty próbowane choć raz

Na czele listy produktów, z którymi badani mieli już kontakt są zwykłe papierosy i e-papierosy, odpowiednio 50,2% i 50,1%. Poniżej pojawiają się papierosy ręcznie skręcane 25,3%, tabaka 22,6%, cygara, szysza.

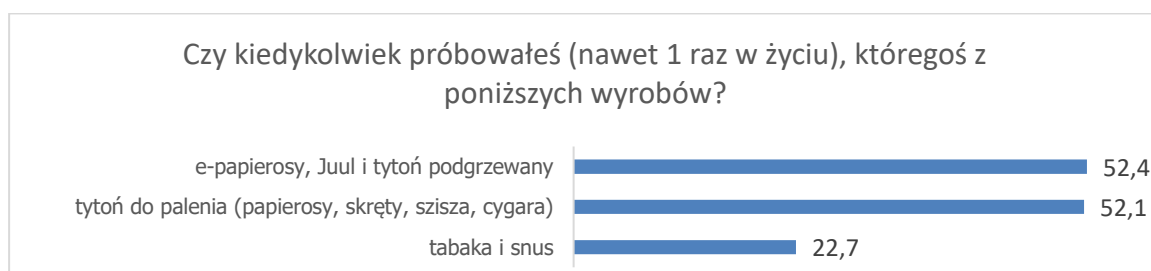
Wykres 2. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Kiedy pogrupujemy wyżej wymienione produkty, na te, które można nazwać „nowoczesnymi” czyli e-papierosy, e-papierosy marki Juul oraz podgrzewany tytoń, i na te, które polegają na różnych formach palenia tytoniu (papierosy tradycyjne, skręty, szysza, tytoń fajkowy i cygara), to obie formy były wypróbowane przez mniej więcej połowę respondentów i są one dominującymi formami pierwszego kontaktu z tymi wyrobami. Takie formy jak tabaka czy snus próbowało z kolei około 1/5 badanych.

Wykres 3. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Wszystkie formy konsumpcji badanych produktów są istotnie popularniejsze wśród mężczyzn niż wśród kobiet. Zarysowuje się także duża, ponad 10 punktów procentowych, przewaga mężczyzn w tym, że choć raz w życiu próbowali tabaki lub snus.

W każdej z podgrup wieku, bez względu na typ wyrobu z tytoniem, kontakt z nim miało tym więcej respondentów im byli oni starci. Jednakże, im młodszy użytkownicy, tym częściej mieli kiedykolwiek kontakt z nowoczesnymi wyrobami. Obserwacja taka pojawia się wśród 15 i 16 latków. Grupa 17 latków dzieli się pod tym względem prawie pół na pół. Wśród 18 latków częściej wskazano w tym pytaniu różne formy tytoniu do palenia.

Zależność od typu szkoły pokazuje, że mniej licealistów miało kiedykolwiek kontakt z wyrobami nowoczesnymi i zawierającymi tytoń. Najwięcej licealistów miało kontakt z nowoczesnymi formami konsumpcji, podczas gdy w innych typach szkół wartości dla form nowoczesnej i do palenia są zbliżone. Dla tabaki snus różnice nie są istotne statystycznie.

Wysokość otrzymywanego kieszonkowego także silnie wiąże się z próbowaniem kiedykolwiek jednego z badanych produktów. Im jest ono wyższe tym więcej odpowiedzi potwierdzających. Dla wyrobów nowoczesnych istotne różnice zaczynają się po przekroczeniu kwoty 100 zł do dyspozycji miesięcznie, a dla zawierających tytoń powyżej 150 zł. Dla tabaki i snus z kolei ponad 200 zł.

Tabela 9. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba

	Nowoczesne	Do palenia	Tabaka, snus
Płeć			
Mężczyzna	55,4%	52,8%	28,1%
Kobieta	49,2%	51,3%	17,1%
Wiek			
15 lat	40,6%	35,7%	13,5%
16 lat	50,1%	47,0%	19,6%
17 lat	56,0%	56,9%	25,5%
18 lat	62,8%	68,2%	31,5%
odmowa odpowiedzi	34,6%	35,6%	24,0%
Typ szkoły			
Liceum	48,8%	46,5%	21,8%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	55,1%	56,2%	23,3%
trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	37,7%	41,3%	30,3%
Kieszonkowe			
kieszonkowe: do 50 zł	48,3%	48,6%	20,1%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	48,8%	48,5%	18,4%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	55,2%	53,0%	22,3%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	55,1%	56,8%	24,2%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	60,7%	58,8%	28,6%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	60,2%	60,7%	31,7%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	47,3%	46,6%	19,2%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

W przypadku zarówno nowoczesnych jak i zawierających tytoń form dostarczania nikotyny nie stwierdzono istotnych różnic, a poziomem wykształcenia rodziców. Dotyczy to i matek i ojców. Jedynie w przypadku tabaki i snus jest relacja. Silniejsza dla matek niż dla ojców. Z każdym wzrostem poziomu wykształcenia matki następuje istotna różnica w tym, że dziecko próbowało kiedykolwiek. W przypadku ojców jest taki sam poziom próbowania dla wykształcenia podstawowego i średniego i duży skok kiedy ojciec posiada dyplom wyższej uczelni.

Tabela 10. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba

	Nowoczesne	Do palenia	Tabaka, snus
Wykształcenie matki			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	52,7%	55,7%	18,3%
Średnie	52,9%	53,1%	22,0%
Wyższe	54,1%	52,1%	26,7%
Nie wiem	47,9%	47,1%	19,1%
Odmowa odpowiedzi	50,5%	50,7%	22,3%
Wykształcenie ojca			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	52,3%	54,5%	21,3%

Średnie	53,0%	53,0%	21,8%
Wyższe	53,9%	51,6%	27,6%
Nie wiem	48,5%	47,3%	19,3%
Odmowa odpowiedzi	52,1%	52,5%	22,2%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Jeśli papierosy pali oboje rodziców lub tylko matka, wtedy najczęściej respondentów deklaruje, że także próbowała dowolnej formy badanych produktów. Twierdzi tak ok. 2/3 tych, którzy próbowali form nowoczesnych i do palenia, oraz 29,4% tych, którzy mieli kontakt z tytoniem lub snus. Podobnie jest w przypadku kiedy pali papierosy tylko matka. Ponad 61% próbowało nowoczesnych wyrobów, a 60% produktów do palenia.

Tabela 11. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba

	Nowoczesne	Do palenia	Tabaka, snus
Czy rodzice palą zwykłe papierosy?			
Nie, żadne nie pali papierosów	47,8%	45,9%	20,5%
Tak, oboydwoje palą papierosy	61,8%	67,3%	29,4%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	57,1%	57,0%	23,6%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	61,0%	60,0%	27,0%
Nie wiem	48,0%	49,2%	19,9%
odmowa odpowiedzi	46,9%	48,9%	20,8%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Wszyscy pytani o choć jeden kontakt z wyrobami z listy, mieszkający w miastach mają już za sobą kontakt istotnie częściej niż mieszkańcy wsi (48,4% vs. co najmniej 54%). Widać także tendencję do wzrostu tej wartości wraz ze wzrostem wielkości miasta, ale różnice między nimi nie są istotne. W przypadku tytoniu do palenia istotnie częściej niż mieszkający na wsi użyli go już mieszkańcy miast od małych do dużych, a dla rezydentów wielkich miast różnica przestaje być istotna względem wsi. Dla tabaki i snus, które są daleko mniej popularne niż dwie pozostałe typy produktów widać jeszcze wyraźniejszy wzrost im większe jest miasto. W każdym mieście istotnie częściej przyznano, że już go próbowano niż na wsi, ponadto od miast średnich różnica jest istotna i względem wsi i małych miast.

Najmniej badanych miało kontakt z nowoczesnymi formami spożywania wyrobów tytoniowych w województwach Podkarpackim, Łódzkim, Małopolskim i Mazowieckim, między 46,8% a 48,8%. Najwięcej miało z kolei w Zachodniopomorskim, Pomorskim, Śląskim i Dolnośląskim, między 55% a 59,6%.

Z formami tytoniu do palenia najmniej respondentów zetknęło się z nimi w województwach Świętokrzyskim, Opolskim, Podkarpackim i Łódzkim (43,2% do 48,5%), najwięcej w województwach Zachodniopomorskim, Kujawsko-Pomorskim, Wielkopolskim i Pomorskim (55,3% do 57,8%).

Tabakę i snus najmniej badanych próbowało w województwach Mazowieckim, Opolskim, Podkarpackim i Łódzkim (od 15,5% do 17%), a najwięcej w Pomorskim, Śląskim, Lubelskim oraz Kujawsko pomorskim (od 26,4 do 43,3 w Pomorskim). Wartość dla Pomorskiego jest szczególnie wysoka.

Tabela 12. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba

	Nowoczesne	Do palenia	Tabaka, snus
Wielkość miejscowości zamieszkania			
wieś	48,4%	49,3%	18,9%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	54,0%	54,3%	22,9%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	57,6%	55,2%	27,9%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	58,0%	55,5%	29,7%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	59,2%	55,3%	32,5%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	48,6%	49,6%	19,8%
Województwo			
woj. dolnośląskie	55,0%	54,3%	24,4%
woj. kujawsko - pomorskie	53,3%	57,2%	26,4%
woj. lubelskie	52,1%	50,3%	27,5%
woj. lubuskie	53,1%	54,2%	18,0%
woj. łódzkie	47,0%	48,5%	17,0%
woj. małopolskie	48,2%	48,7%	17,5%
woj. mazowieckie	48,8%	50,2%	15,5%
woj. opolskie	50,0%	46,3%	15,7%
woj. podlaskie	54,4%	51,6%	21,6%
woj. podkarpackie	46,8%	46,8%	16,8%
woj. pomorskie	58,5%	55,3%	43,3%
woj. śląskie	57,6%	53,7%	28,4%
woj. świętokrzyskie	51,2%	43,2%	21,2%
woj. warmińsko-mazurskie	53,2%	53,4%	18,6%
woj. wielkopolskie	51,1%	56,1%	24,1%
woj. zachodniopomorskie	59,6%	57,8%	22,4%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.3. Produkty użyte po raz pierwszy

Zdecydowanie najczęściej badanych, którzy kiedykolwiek próbowali wyrobu mogącego zawierać nikotynę, zaczęło od zwykłych papierosów. Odpowiedziało tak ponad połowa respondentów. Jako drugi w kolejności uplasował się e-papieros, który jako pierwszy wskazało ponad 30% badanych. Inne wyroby uzyskały nie więcej niż 4,4%.

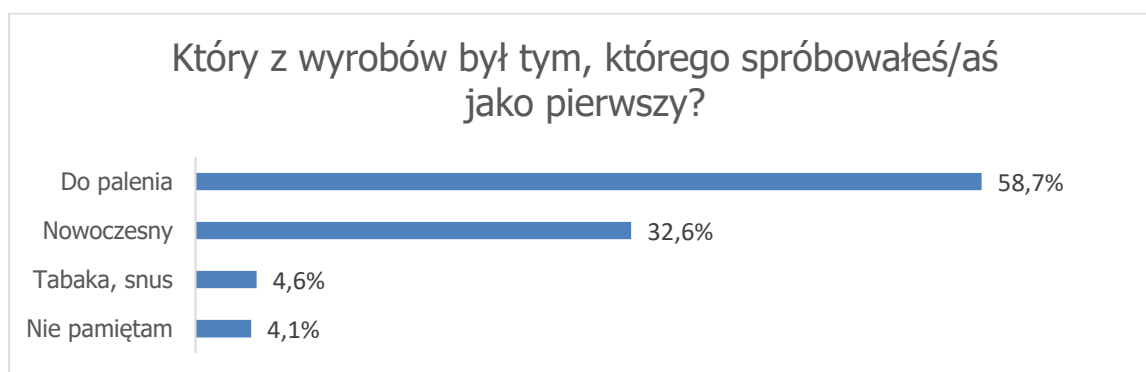
Wykres 4. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Grupując produkty tytoniowe zgodnie z wyżej zastosowaną klasyfikacją widzimy, że 58,7% badanych młodych osób jako pierwszy produkt tytoniowy użyło wyrób tradycyjny, który się pali w różnej formie. 1/3 z nich rozpoczęła od formy nowoczesnej. Tabakę czy snus jako pierwszy spożyło 4,6%.

Wykres 5. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Kobiety istotnie częściej od mężczyzn jako pierwszy produkt wymieniły jeden z tych, które się pali (62,1% vs. 55,7%). Mężczyźni z kolei częściej wskazali na formy nowoczesne i tabakę lub snus.

Im starszy respondent tym istotnie częściej wskazał jeden z produktów do palenia jako ten, którego spróbował pierwszym razem. Dla nowoczesnych zależność jest odwrotna – im młodszy tym istotnie częściej wybrał właśnie taki. Dla tabaki i snus nie stwierdzono istotnych zależności.

Uczniowie liceów rzadziej pierwszy raz mieli z wyrobami do palenia, a częściej z nowoczesnymi oraz z tabaką i snus.

Uczniowie otrzymujący kieszonkowe powyżej 250 zł miesięcznie istotnie częściej jako pierwszy produkt wskazali jeden z tych do palenia niż osoby, które mają do dyspozycji do 150 zł miesięcznie. Ci ostatni z kolei jako pierwszy użyli wyrób nowoczesny. Dla tabaki i snus nie stwierdzono istotnych różnic.

Tabela 13. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby

	Do palenia	Nowoczesny	Tabaka, snus
Płeć			
Mężczyzna	55,7%	34,7%	5,5%
Kobieta	62,1%	30,2%	3,5%
Wiek ¹⁷			
15 lat	47,6%	43,2%	4,4%
16 lat	53,4%	38,1%	4,2%
17 lat	61,6%	30,2%	3,9%
18 lat	67,0%	24,3%	5,3%

¹⁷ Ze względu na niskie liczebności dla odpowiedzi „odmowa odpowiedzi” dla wieku i dla typu szkoły dane te nie będą prezentowane dla przecięć

Typ szkoły			
Liceum	53,6%	36,3%	6,0%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	61,9%	30,3%	3,6%
Kieszonkowe			
kieszonkowe: do 50 zł	56,3%	35,1%	5,2%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	57,2%	34,7%	4,9%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	56,7%	35,3%	4,5%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	60,7%	31,3%	4,0%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	60,9%	32,8%	3,4%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	62,2%	28,9%	4,8%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	58,2%	31,2%	4,2%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano też odpowiedzi „nie pamiętam”

Wraz ze wzrostem wykształcenia matki coraz mniejsza frakcja ich dzieci zaznaczyła, że jako pierwszy użyła produkt do palenia zawierający tytoń. W przypadku nowoczesnych form dzieci matek z wyższym wykształceniem częściej zaczęły od nich niż tych z podstawowym, zasadniczym zawodowym i średnim. Ponadto dzieci matek z wyższym wykształceniem istotnie częściej niż te, których matki mają co najwyżej zasadnicze zawodowe wykształcenie wskazały jako pierwszy tabakę lub snus.

W przypadku ojców zależności dla wyrobów do palenia brak. Są one dla wyrobów nowoczesnych: im wyższe wykształcenie ojca tym częściej dziecko zaczęło od takiego produktu. Także dla tabaki i snus jest zależność. Dzieci ojców z wyższym wykształceniem istotnie częściej zaczęły od nich niż te z ojcami ze średnim poziomem wykształcenia.

Tabela 14. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby

	Do palenia	Nowoczesny	Tabaka, snus
Wykształcenie matki			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	66,1%	27,4%	3,5%
Średnie	61,0%	31,3%	4,4%
Wyższe	53,7%	36,5%	5,8%
Nie wiem	56,6%	33,7%	3,7%
Odmowa odpowiedzi	61,1%	29,4%	3,4%
Wykształcenie ojca			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	62,9%	28,5%	4,9%
Średnie	59,4%	32,8%	4,2%
Wyższe	53,0%	37,3%	6,3%
Nie wiem	59,0%	32,7%	3,4%
Odmowa odpowiedzi	61,8%	28,7%	3,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odpowiedzi „nie pamiętam”

Respondenci istotnie częściej wskazują jako pierwszy produkt do palenia kiedy obydwoje rodzice palą papierosy. Częściej dokonują takiego wyboru również wtedy, kiedy pali tylko jedno z rodziców. Najrzadziej od produktu pierwszy kontakt z produktami do palenia miały osoby, których rodzice nie palą wcale.

Od tabaki lub snus najczęściej zaczęli uczniowie, których rodzice nie palą papierosów. Istotnie częściej niż kiedy pali tylko ojciec.

Tabela 15. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby

	Do palenia	Nowoczesny	Tabaka, snus
Czy rodzice palą zwykłe papierosy?			
Nie, żadne nie pali papierosów	53,9%	36,3%	5,6%
Tak, obydwoje palą papierosy	68,8%	23,4%	3,8%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	62,4%	31,7%	3,2%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	60,3%	32,5%	4,2%
Nie wiem	58,1%	30,7%	2,7%
odmowa odpowiedzi	58,4%	28,2%	3,9%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odpowiedzi „nie pamiętam”

Dane pokazują tendencję, że im większe miasto tym rzadziej pierwszym produktem był ten do palenia, jednak tylko mieszkańcy wsi zaczęli od niego częściej niż zamieszkali w miastach ponad 100 tys. mieszkańców. Dla produktów nowoczesnych i tabaki lub snus nie stwierdzono istotnych różnic.

W przypadku województw najmniej wskazań, że jako pierwszy był produkt do palenia przypada na województwa Świętokrzyskie i Pomorskie, poniżej 50%, a najwięcej na Lubuskie, Kujawsko-Pomorskie, Wielkopolskie, Mazowieckie, Zachodniopomorskie i Łódzkie, gdzie przewyższa 60%.

Poniżej 30% wskazało jako pierwsze produkty nowoczesne w województwach Kujawsko-Pomorskim, Pomorskim, Wielkopolskim, Lubuskim i Mazowieckim. Najwięcej w Świętokrzyskim 47,7%.

Tabaka i snus najmniej wskazań otrzymały w Zachodniopomorskim i Mazowieckim (2%), a najwięcej w Pomorskim 19%. Na uwagę zasługuje, że drugie, z największym odsetkiem wskazań jest Lubelskie 4,9%. Większej mocy zyskuje teza, że Pomorskie jest pod wpływem gości z Szwecji.

Tabela 16. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby

	Do palenia	Nowoczesny	Tabaka, snus
Wielkość miejscowości zamieszkania			
wieś	60,2%	31,2%	4,4%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	58,5%	33,5%	4,7%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	57,8%	34,2%	4,6%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	55,2%	35,5%	5,1%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	52,2%	33,7%	6,8%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	62,2%	28,5%	2,7%
Województwo			
woj. dolnośląskie	58,3%	32,8%	4,0%
woj. kujawsko - pomorskie	65,0%	26,8%	4,6%
woj. lubelskie	59,9%	31,0%	4,9%
woj. lubuskie	65,4%	28,7%	2,2%
woj. łódzkie	60,9%	32,0%	3,3%
woj. małopolskie	56,4%	35,9%	3,7%
woj. mazowieckie	63,1%	29,8%	2,0%
woj. opolskie	57,8%	34,6%	3,5%
woj. podlaskie	53,4%	38,7%	3,3%
woj. podkarpackie	56,8%	35,8%	2,3%
woj. pomorskie	49,7%	27,0%	19,2%
woj. śląskie	55,6%	37,1%	4,2%
woj. świętokrzyskie	45,8%	47,1%	4,2%
woj. warmińsko-mazurskie	59,5%	33,9%	2,7%
woj. wielkopolskie	64,6%	27,2%	4,2%
woj. zachodniopomorskie	61,7%	31,7%	2,0%

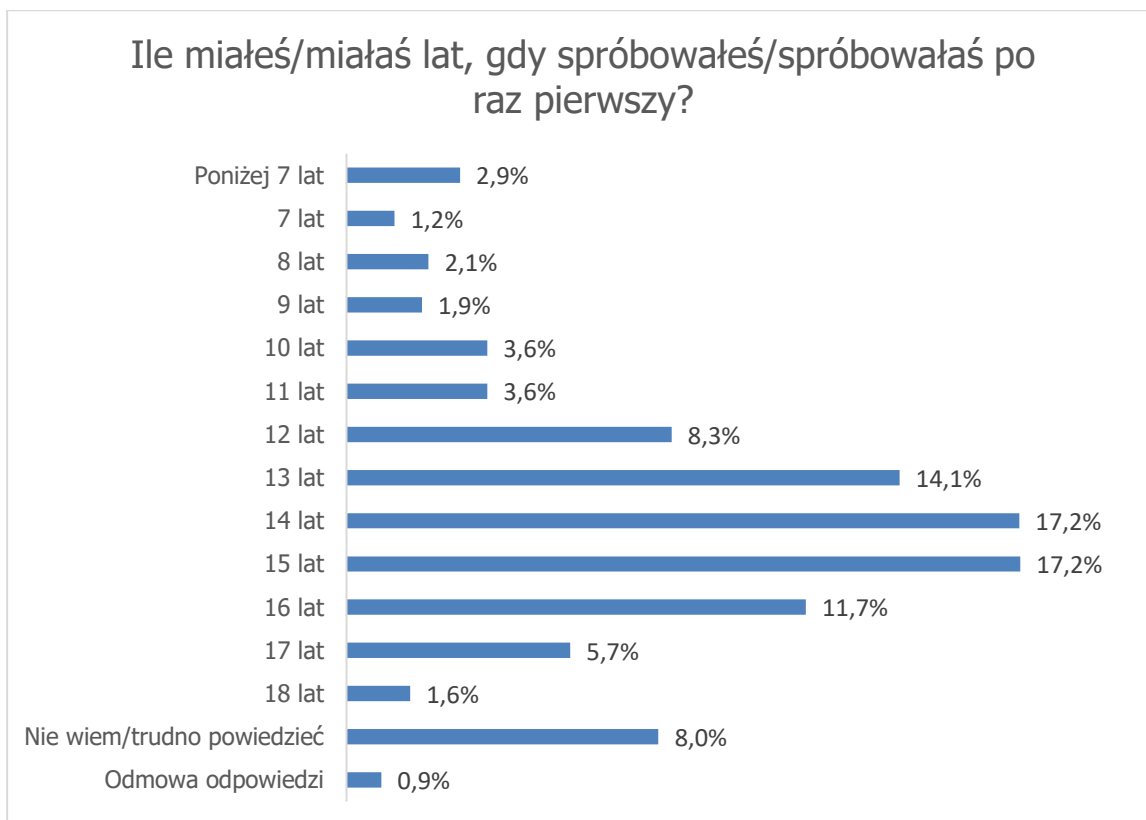
Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odpowiedzi „nie pamiętam“

9.4. Wiek inicjacji

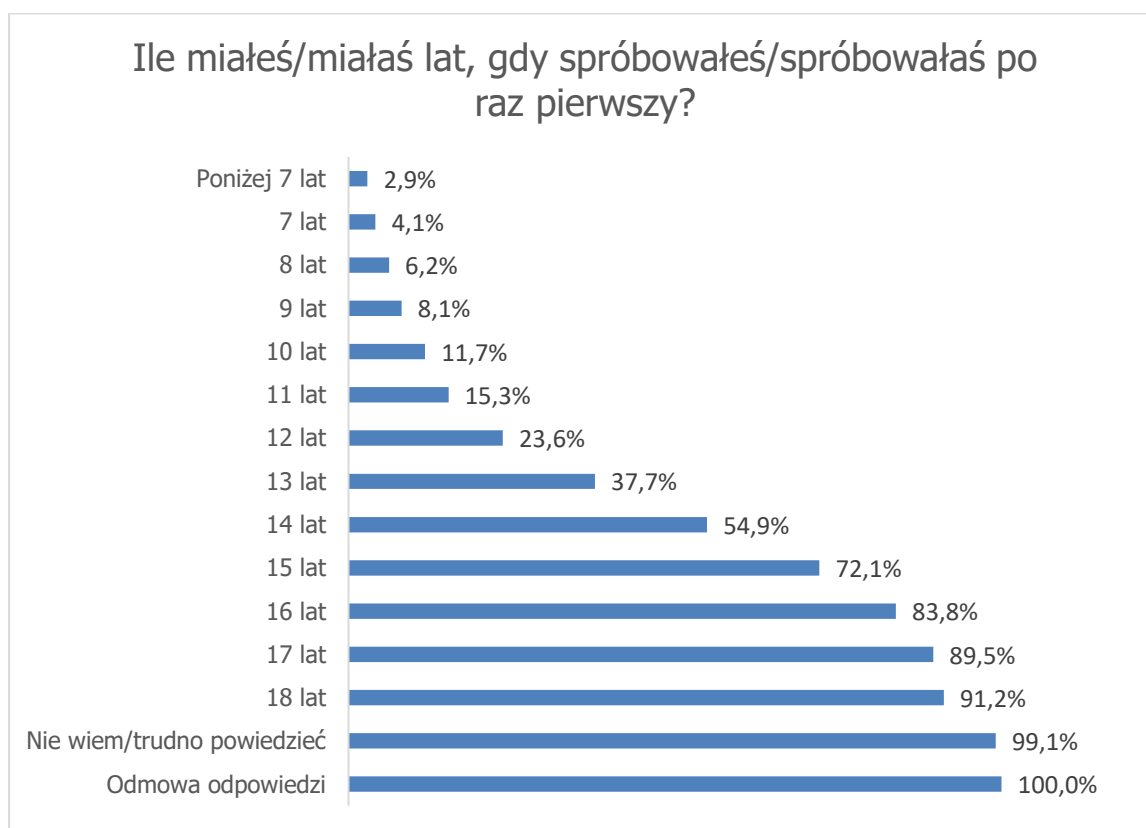
W wieku 14 lat już ponad połowa tych, którzy kiedykolwiek mieli kontakt z wyrobem mogącym zawierać nikotynę miała za sobą swój pierwszy raz (54,9%). Dane pokazują, że wiek w którym pierwszy kontakt z tytoniem gwałtownie rośnie to 12 rok życia. Do 15 roku życia inicjację ma za sobą prawie 3/4 z nich.

Wykres 6. Wiek inicjacji; N=9954, 59,5%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Wykres 7. Wiek inicjacji; N=9954, 59,5%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mężczyźni wcześniej od Kobiet rozpoczynają swój kontakt z wyrobami tytoniowymi, ale w wieku 13-16 lat proporcje wyrównują się i prawie 84% z nich ma za sobą swój pierwszy raz. Jednak wcześniejszy wiek rozpoczynania ma swoje konsekwencje zdrowotne dla większej grupy mężczyzn. Do 12 roku życia 28% z nich ma za sobą inicjację, a kobiet 18,7%, czyli prawie 10 punktów procentowych mniej, co jest różnicą istotną statystycznie.

Im starszy respondent tym później miał swój pierwszy raz. Do 12 roku życia 18,1% osiemnastolatków przeszło swoją inicjację, a dla piętnastolatków wartość ta wynosi 30,5%. Podobnie dla osób, które miały swój pierwszy raz do 16 roku życia. Twierdzi tak 91,1% piętnastolatków i 74,1% osiemnastolatków.

Licealiści później wchodzi w kontakt w produktami z tytoniem, bo w wieku 12 lat ma go za sobą 19,8%, podczas gdy dla uczniów innych typów szkół wartość ta jest o prawie 6 punktów procentowych wyższa i wynosi 25,7%. Jednak w wieku 16 lat więcej licealistów ma za sobą swój pierwszy raz, bo 85% wobec 83,2% uczniów innych typów szkół.

Wysokość otrzymywanego kieszonkowego w grupie otrzymujących najwięcej, bo powyżej 250 zł miesięcznie wskazuje bardzo wczesny wiek inicjacji z wyrobami tytoniowymi – do 11 roku życia.. Jednak do 16 roku życia wartości te się prawie zrównują i ok 85% ma już za sobą ten pierwszy raz.

Tabela 17. Wiek inicjacji – odsetki w podgrupach – dane skumulowane; N=9954, 59,5%

	Do 11 lat	12 lat	13-16 lat	17-18 lat
Płeć				
Mężczyzna	19,0%	28,0%	83,9%	90,7%
Kobieta	11,2%	18,7%	83,7%	91,6%
Wiek				
15 lat	18,4%	30,5%	91,1%	91,1%
16 lat	17,4%	26,4%	91,0%	91,0%
17 lat	14,6%	22,6%	84,7%	90,5%
18 lat	12,3%	18,1%	74,1%	92,3%
Typ szkoły				
Liceum	12,3%	19,8%	85,0%	92,4%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	16,9%	25,7%	83,2%	90,4%
Kieszonkowe				
do 50 zł	12,5%	22,8%	84,1%	91,5%
od 50 zł do 100 zł	13,2%	20,2%	84,0%	92,0%
od 100 zł do 150 zł	13,4%	22,2%	86,8%	93,3%
od 150 zł do 200 zł	12,8%	22,2%	85,4%	91,5%
od 200 zł do 250 zł	16,2%	23,9%	85,3%	94,2%
powyżej 250 zł	21,7%	30,0%	86,6%	93,6%
odmowa odpowiedzi	14,9%	22,2%	77,6%	85,0%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odpowiedzi „nie wiem, trudno powiedzieć” i „odmowa odpowiedzi”.

Brak istotnych różnic wieku inicjacji w zależności od wykształcenia rodziców.

Istnieje silna zależność wczesnego wieku inicjacji do używania wyrobów mogących zawierać nikotynę z faktem, że obydwój rodziców pali papierosy. Widać to szczególnie wśród osób, które deklarują, że zaczęły do 11 roku życia. Twierdzi tak aż 22,2% podczas gdy dla innych odpowiedzi wartości te są nie wyższe niż 15,1%.

Tabela 18. Wiek inicjacji – odsetki w podgrupach – dane skumulowane; N=9954, 59,5%

	Do 11 lat	12 lat	13-16 lat	17-18 lat
Czy rodzice palą zwykłe papierosy?				
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali	13,0%	21,0%	82,7%	91,3%
Tak, obydwójce palą papierosy	22,2%	30,9%	87,1%	92,0%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	15,1%	23,4%	85,1%	92,1%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	14,4%	24,6%	85,2%	91,7%
Nie wiem	20,4%	25,7%	81,0%	86,1%
odmowa odpowiedzi	16,7%	23,6%	76,3%	83,2%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odpowiedzi „nie wiem, trudno powiedzieć” i „odmowa odpowiedzi”.

Fakt zamieszkiwania w największych ośrodkach miejskich, czyli powyżej 500 tys. mieszkańców wyraźnie koreluje z bardzo młodym wiekiem inicjacji do korzystania z produktów tytoniowych. 29,3% respondentów miało za sobą pierwszy raz do 11 roku życia.

W ramach różnych województw najmniej badanych ma za sobą inicjację do używania wyrobów tytoniowych w województwach Podkarpackim, świętokrzyskim, Opolskim i Warmińsko-Mazurskim. Najwięcej z kolei w Lubelskim, Zachodniopomorskim, Lubuskim i Mazowieckim.

Tabela 19. Wiek inicjacji – odsetki w podgrupach – dane skumulowane; N=9954

	Do 11 lat	12 lat	13-16 lat	17-18 lat
Wielkość miejscowości zamieszkania				
wieś	14,9%	23,0%	82,9%	90,6%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	13,2%	20,9%	83,9%	91,2%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	16,3%	24,9%	86,0%	92,6%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	14,2%	24,3%	85,9%	94,1%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	29,3%	36,8%	89,2%	94,2%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	16,2%	24,0%	75,5%	81,5%
Województwo				
woj. dolnośląskie	15,8%	23,4%	84,0%	92,7%
woj. kujawsko-pomorskie	13,9%	23,2%	86,2%	91,6%
woj. lubelskie	18,2%	27,6%	84,9%	91,9%
woj. lubuskie	17,0%	24,9%	84,5%	92,2%
woj. łódzkie	16,5%	22,8%	85,5%	93,8%
woj. małopolskie	16,1%	24,7%	81,7%	90,8%
woj. mazowieckie	16,7%	24,9%	80,6%	88,8%
woj. opolskie	11,4%	17,4%	82,6%	92,3%

woj. podlaskie	15,6%	23,8%	78,8%	88,1%
woj. podkarpackie	9,7%	15,7%	77,7%	90,6%
woj. pomorskie	16,1%	24,5%	85,3%	91,9%
woj. śląskie	16,5%	26,1%	88,3%	93,4%
woj. świętokrzyskie	11,1%	20,1%	85,0%	91,3%
woj. warmińsko-mazurskie	12,1%	19,8%	84,8%	89,6%
woj. wielkopolskie	12,3%	19,8%	85,0%	91,3%
woj. zachodniopomorskie	17,7%	27,7%	84,0%	88,8%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odpowiedzi „nie wiem, trudno powiedzieć” i „odmowa odpowiedzi”.

9.5. Podsumowanie

Ok. 70% uczniów szkół średnich w wieku 15-18 lat miała już choć raz kontakt z wyrobami mogącymi zawierać nikotynę.

Choć jeden kontakt w życiu mają za sobą częściej mężczyźni, $\frac{3}{4}$ osób pełnoletnich i prawie połowa piętnastolatków. Z każdym rokiem życia takich osób przybywa. Częściej uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników, ale uczęszcza do nich więcej mężczyzn niż kobiet. Im większe ma kieszonkowe respondent, tym więcej z nich ma za sobą jakiegokolwiek kontaktu z wyrobami z nikotyną – tutaj także jest korelacja z płcią. Mężczyźni otrzymują częściej wysokie kieszonkowe, a kobiety częściej niższe. Im wyższe wykształcenie matek, tym mniejszy odsetek już kiedyś próbujących, ale są to bardzo niewielkie różnice. Kiedy obydwoje rodziców pali papierosy, wtedy jest największy odsetek dzieci, które już spróbowały. Wysoki jest także jeśli pali jedno z rodziców. Najniższy jest w grupie rodziców nie palących, ale to wciąż ponad 56%. Istotne są też korelacje z używaniem przez rodziców e-papierosów i podgrzewanego tytoniu. Taki sam wzorzec jak dla zwykłych papierosów. Istotnie najmniej już używających takich wyrobów jest wśród uczniów mieszkających na wsi. W miastach wartości są do siebie zbliżone. Na czele listy województw są Pomorskie, Zachodniopomorskie, Śląskie, Kujawsko-Pomorskie, Dolnośląskie i Wielkopolskie.

Na czele próbowanych choć raz są zwykłe papierosy i e-papierosy za wyjątkiem marki Juul. W obu przypadkach ponad 50% badanych uczniów. $\frac{1}{4}$ próbowała ręcznie skręcanych papierosów, ponad $\frac{1}{5}$ tabaki. Cygar, cygaretek lub fajki prawie 18%, sznury prawie 17%, e-papierosa marki Juul prawie 13%, ponad 12% podgrzewanego tytoniu. Najmniej osób próbowało snusa. Nie pamiętam i odmowa odpowiedzi to poniżej 4,4%.

Połączono formy tytoniu do palenia w jedną kategorię, wyroby elektroniczne i podgrzewany tytoń w drugą, a tabakę i snus w trzecią.

Mężczyźni częściej niż kobiety mają za sobą użycie każdego z trzech rodzajów produktów z nikotyną. Osiemnastolatkowie także najczęściej wskazali na wszystkie 3 rodzaje, poniżej siedemnastolatkowie oraz szesnastolatkowie. Uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników ponadprzeciętnie częściej użyli już produktów do palenia i wersji elektronicznych. Otrzymujący ponad 250 zł kieszonkowego miesięcznie także w największej części już próbowali. Ponadprzeciętnie także mieszkańcy miast ponad 100 tys. mieszkańców. Największy odsetek tych, którzy już próbowali jest wśród dzieci osób palących papierosy, ale także jeśli choć jeden z rodziców pali. Negatywnie wyróżniają się też mieszkańcy miast.

Z województw negatywnie wyróżniają się: Pomorskie, Zachodniopomorskie, Śląskie, Kujawsko-Pomorskie i Dolnośląskie.

Zwykły papieros jest na czele listy produktów, od którego zaczęła się inicjacja – ponad 52%, e-papieros jest na drugim miejscu – ponad 30%, jako trzecia tabaka – 4,4%, a inne produkty z niższymi wskazaniami.

Mężczyźni częściej zaczęli od produktów nowoczesnych (e-papierosy i podgrzewany tytoń), a kobiety od tytoniu do palenia w różnej formie, najczęściej papierosów. Im starsi badani tym częściej zaczynali od papierosów, a im młodsi tym częściej od nowoczesnych, najczęściej e-papierosów. Uczniowie liceów częściej zaczęli od formy nowoczesnej, a branżowych od papierosów. Im niższe wykształcenie rodziców tym większy odsetek zaczynających od tytoniu do palenia, a im wyższe tym większy odsetek, których pierwszy raz był z formą nowoczesną. Im większe miasto tym niższy odsetek inicjacji formami do palenia, a im większe tym więcej inicjacji wyrobami nowoczesnymi. Dla form nowoczesnych wyróżniają się województwa Śląskie i Świętokrzyskie, dla tytoniu do palenia Kujawsko-Pomorskie i Wielkopolskie. Pomorskie z kolei dla tabaki i snus - możliwy wpływ bliskości Szwecji, gdzie snus jest popularnym wyrobem.

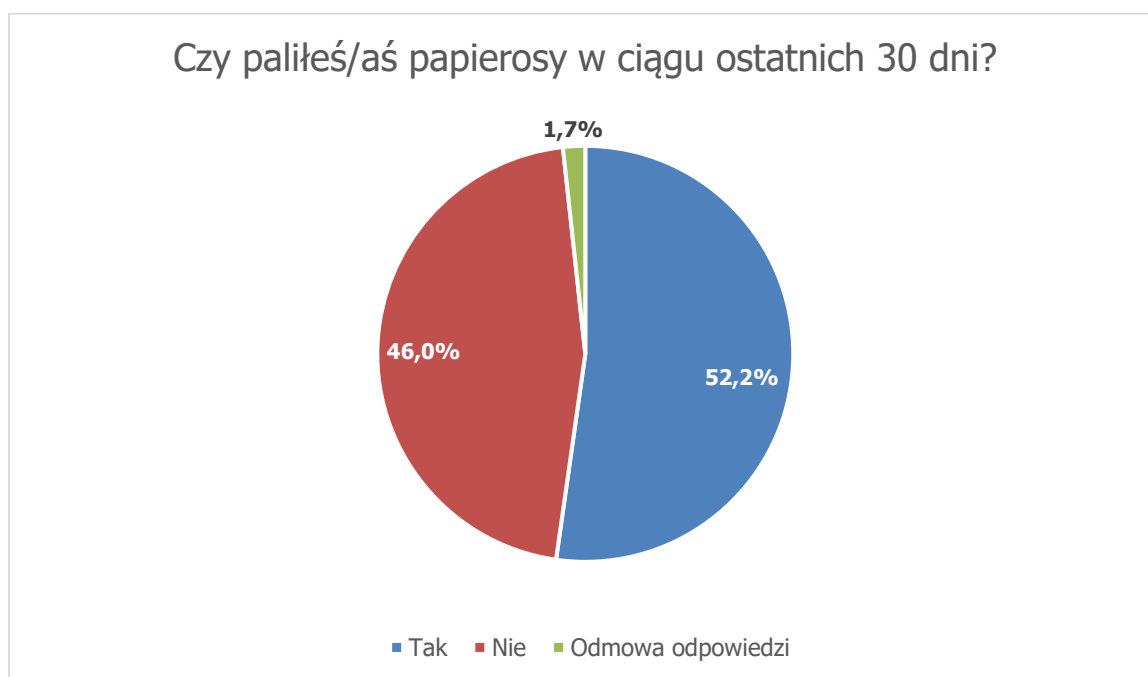
Najczęstszy wiek inicjacji to czternasty i piętnasty rok życia. Później szesnaście lat i dwanaście.

Najwcześniej, do 11-12 lat, swój pierwszy raz mieli mężczyźni, obecni piętnastolatkiem, otrzymujący najwyższe kieszonkowe (ponad 250 zł), dzieci palących rodziców i mieszkańcy miast ponad 500 tys. mieszkańców.

9.6. Palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni

Ponad połowa respondentów, którzy kiedykolwiek spróbowali zwykłego papierosa przyznało, że paliło choć jednego papierosa w ciągu ostatnich 30 dni. 46% odpowiedziało, że tego nie uczyniło. Odnosząc te liczby do całej populacji badanych w wieku 15-18 lat uzyskujemy wynik 26,2%, czyli ponad ¼ młodzieży uznać można za osoby palące papierosy choćby okazjnie.

Wykres 8. Palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosy kiedykolwiek; N=8332, 49,8% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Płeć nie różnicuje badanych pod względem palenia w ciągu ostatnich 30 dni.

Im starszy respondent tym częściej wybrał odpowiedź, że palił choć jednego papierosa w ciągu ostatnich 30 dni. Prawie 44% piętnastolatków, którzy próbowali kiedykolwiek papierosów paliło je w ciągu ostatnich 30 dni, a dla 17 latków, wartość jest najwyższa i wynosi 56,6%. Jednak, choć wśród uczniów w wieku lat 15 istotnie rzadziej zapalono choć jednego papierosa, to jednak wciąż uczyniło tak bardzo wielu z nich.

Mniej uczniów liceów niż innych typów szkół paliło papierosy w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Uczyniło tak 48,7% z nich. Frakcja dla uczniów innego typu szkół wyniosła 54,3%.

Im wyższe otrzymywane kieszonkowe tym większy odsetek tych, którzy palili w miesiącu poprzedzającym badanie. Wśród otrzymujących powyżej 250 zł miesięcznie paliło prawie 60%.

Tabela 20. Palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosy kiedykolwiek; N=8332, 49,8% próby

	Tak	Nie
Wiek		
15 lat	43,8%	53,7%
16 lat	50,2%	47,8%
17 lat	56,6%	41,9%
18 lat	54,1%	44,9%
odmowa odpowiedzi	52,6%	34,5%
Typ szkoły		
Liceum	48,7%	50,0%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	54,3%	43,9%
trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	51,5%	33,4%
Kieszonkowe		
do 50 zł	49,6%	48,9%
od 50 zł do 100 zł	47,1%	52,2%
od 100 zł do 150 zł	48,9%	50,3%
od 150 zł do 200 zł	50,9%	48,3%
od 200 zł do 250 zł	55,2%	43,4%
powyżej 250 zł	59,0%	38,7%
odmowa odpowiedzi	53,2%	43,6%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

Brak zależności między poziomem wykształcenie matki, a odsetkiem palących papierosy w ostatnich 30 dniach. Jest to 51,5% lub 51,3% spośród tych, którzy kiedykolwiek spróbowali papierosów. Dla ojców sytuacja jest taka sam. Brak istotnych zależności.

Dzieci palących rodziców, czy kiedy palą oboje, czy kiedy pali tylko jedno z nich istotnie koreluje z paleniem papierosów w ciągu 30 dni poprzedzających badanie. Wartości są wyższe o ok. 10 punktów procentowych niż wtedy kiedy żadne z niech nie pali (46% vs. 55,6% do 59,5%).

Tabela 21. Palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosy kiedykolwiek; N=8332, 49,8% próby

	Tak	Nie
Palenie papierosów przez rodziców		
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	46,1%	52,6%
Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	59,5%	38,6%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	55,6%	43,1%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	56,6%	42,2%
Nie wiem	57,9%	37,4%
odmowa odpowiedzi	60,2%	32,3%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

Podobnie jak w przypadku inicjacji do spożywania wyrobów tytoniowych im większe miasto, w którym mieszka respondent, tym większy odsetek z nich palił papierosa 30 dni przed badaniem. Na wsiach paliło 50,1%, a w największych miastach prawie 62% czyli prawie o 10 punktów procentowych więcej. Mieszkający w wielkich miastach zapalili istotnie częściej niż mieszkańcy wsi i miast do 100 tys. mieszkańców.

Brak istotnych zależności dla województw.

Tabela 22. Palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosy kiedykolwiek; N=8332, 49,8% próby

	Tak	Nie
Wielkość miejscowości zamieszkania		
wieś	50,1%	48,2%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	52,4%	46,1%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	52,2%	46,9%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	54,7%	44,3%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	61,8%	33,9%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	58,6%	36,8%

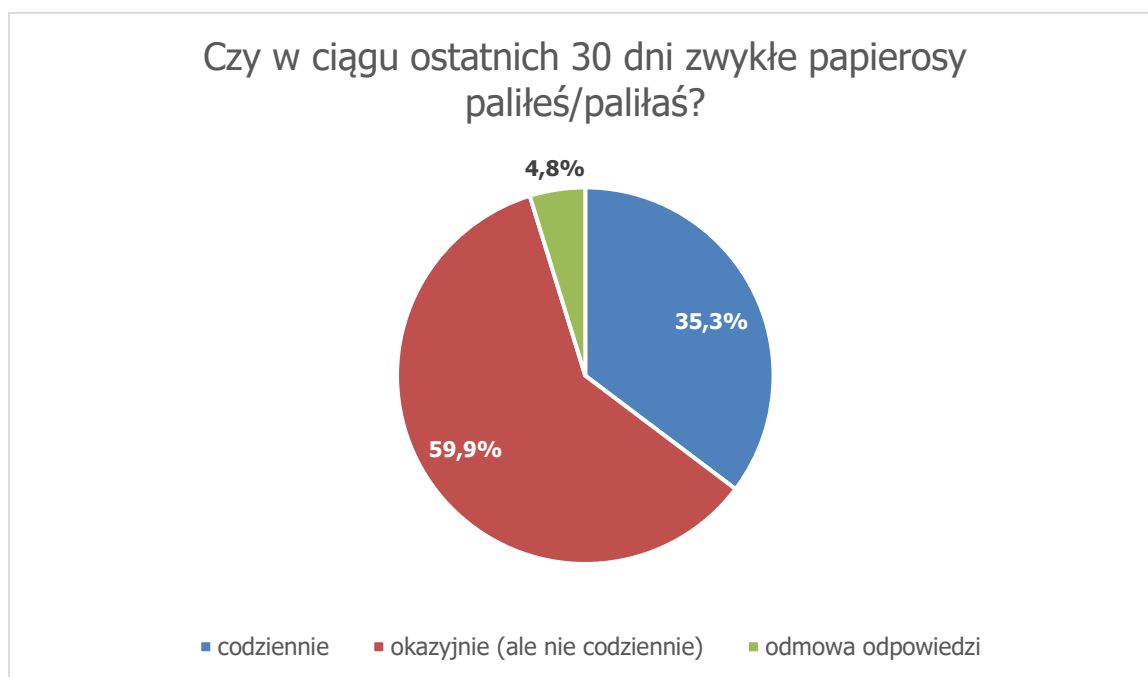
Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

9.7. Częstotliwość palenia papierosów w ciągu ostatnich 30 dni

Ponad 1/3 respondentów, którzy palili papierosa w ciągu ostatnich trzydziestu dni to osoby palące regularnie, albowiem wybrały odpowiedź „codziennie” w pytaniu o to, jak często paliły w ostatnich 30 dniach. Stanowi to jednocześnie 9,2% populacji uczniów w wieku 15-18 lat. Prawie 60% pali okazjnie, a prawie 5% odmówiło udzielenia odpowiedzi. W sumie ponad 95% z tych osób paliło papierosy przynajmniej okazjnie.

Wykres 9. Częstotliwość palenia papierosów w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380; 26,2% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Mężczyźni częściej niż kobiety przyznają, że palą papierosy codziennie. Różnica jest istotna i wynosi 5 punktów procentowych i jest to 37,7%

Codziennie pali około 1/3 tych, którzy mają mniej niż 18 lat, ale po osiągnięciu tego wieku przyznaje się do palenia 39%, czyli ok. 6 punktów procentowych więcej i jest to istotna różnica w stosunku do każdej młodszej grupy wiekowej.

Uwidacznia się bardzo duża różnica między uczniami szkół licealnych, a uczniami szkół branżowych, zawodowych i techników. Odsetek palących codziennie w liceach jest niższy o ponad 16 punktów procentowych i wynosi 24,4%, podczas gdy w szkołach innego typu jest to 40,7%. Jak już wcześniej

sygnalizowano do szkół branżowych etc. uczęszcza więcej mężczyzn, a to oni częściej od kobiet palą papierosy codziennie.

Najwięcej osób palących codziennie jest wśród tych uczniów, którzy otrzymują kieszonkowe powyżej 250 zł miesięcznie.

Wysokie kieszonkowe sprzyja temu, żeby badani palili codziennie. Odpowiedziało tak prawie 50% z nich i jest to istotna różnica w stosunku do każdej innej odpowiedzi dotyczącej wysokości kieszonkowego. Wysoki poziom potwierdzenia, że palą codziennie jest także wśród otrzymujących 150 zł do 250 zł co miesiąc, istotnie więcej niż dla mieszkańców małych miast, gdzie pali najmniejsza ich część, tj. 24,8%.

Tabela 23. Częstotliwość palenia w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosa w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% próby

	Codziennie	Okazyjnie	Suma
Płeć			
Mężczyzna	37,7%	57,9%	95,6%
Kobieta	32,7%	62,2%	94,8%
Wiek			
15 lat	32,3%	59,5%	91,8%
16 lat	33,1%	61,5%	94,5%
17 lat	33,9%	60,8%	94,7%
18 lat	39,0%	58,5%	97,5%
Typ szkoły			
Liceum	24,4%	71,1%	95,5%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	40,7%	54,4%	95,1%
Kieszonkowe			
do 50 zł	28,3%	66,9%	95,2%
od 50 zł do 100 zł	24,8%	70,0%	94,8%
od 100 zł do 150 zł	31,8%	65,1%	97,0%
od 150 zł do 200 zł	35,8%	59,6%	95,4%
od 200 zł do 250 zł	37,8%	59,1%	96,9%
powyżej 250 zł	48,9%	46,8%	95,7%
odmowa odpowiedzi	33,2%	60,3%	93,5%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

Wraz ze wzrostem wykształcenia matki spada proporcja regularnych palaczy papierosów. Wartości te wynoszą 39,7% w przypadku matek z najniższym poziomem wykształcenia i 31,5% w przypadku wyższego poziomu i jest to różnic istotna statystycznie. W przypadku ojców brak istotnych zależności.

Tabela 24. Częstotliwość palenia w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosa w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% próby

	Codziennie	Okazyjnie	Suma
Wykształcenie matki			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	39,7%	57,5%	97,2%
Średnie	34,9%	60,4%	95,3%
Wyższe	31,5%	64,8%	96,3%
Nie wiem	37,9%	54,4%	92,4%
Odmowa odpowiedzi	39,1%	53,8%	92,9%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

Oboje palących rodziców oznacza największe prawdopodobieństwo, że ich dziecko paliło papierosa w ciągu 30 dni przed badaniem (48,2%). Jest ono nie tylko istotnie większe od sytuacji kiedy rodzice nie palą (27,8%), ale także istotnie wyższe od tego kiedy pali papierosy tylko matka, lub tylko ojciec.

Tabela 25. Częstotliwość palenia w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosa w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% próby

	Codziennie	Okazyjnie	Suma
Palenie papierosów przez rodziców			
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	27,8%	66,7%	94,6%
Tak, obydwój moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	48,2%	48,4%	96,5%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	34,3%	61,1%	95,5%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	39,8%	56,6%	96,4%
Nie wiem	30,1%	62,0%	92,2%
odmowa odpowiedzi	43,3%	50,8%	94,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

Brak zależności codziennego palenia od wielkości miejscowości zamieszkania.

Województwa, w których najmniej jest palących codziennie to Łódzkie, Świętokrzyskie, Pomorskie i Warmińsko-Mazurskie. Największy odsetek palących codziennie jest w województwach Mazowieckim, Podkarpackim, Lubuskim i Podlaskim. W Łódzkim pali codziennie 21,9%, a w Mazowieckim 43%.

Tabela 26. Częstotliwość palenia w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosa w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% próby

	Codziennie	Okazyjnie	Suma
Województwo			
woj. Dolnośląskie	36,3%	57,9%	94,2%
woj. Kujawsko-pomorskie	34,0%	61,2%	95,1%
woj. Lubelskie	35,4%	61,1%	96,5%
woj. Lubuskie	39,6%	54,5%	94,2%
woj. Łódzkie	21,9%	73,1%	94,9%
woj. Małopolskie	36,6%	59,0%	95,6%
woj. Mazowieckie	43,0%	52,3%	95,4%
woj. Opolskie	33,6%	60,2%	93,7%
woj. Podlaskie	36,9%	59,0%	95,9%
woj. Podkarpackie	41,5%	52,4%	93,9%
woj. Pomorskie	29,2%	66,8%	96,0%
woj. Śląskie	34,7%	58,4%	93,1%
woj. Świętokrzyskie	23,2%	71,6%	94,8%
woj. Warmińsko-mazurskie	33,5%	62,4%	95,9%
woj. Wielkopolskie	35,3%	61,8%	97,1%
woj. Zachodniopomorskie	34,3%	61,1%	95,4%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

Warto też zwrócić uwagę, że sumy palaczy regularnych i okazjonalnych są bardzo wysokie i wynoszą najczęściej ponad 95%.

9.8. Czas zapalania pierwszego papierosa

Do godziny po obudzeniu się ponad połowa (54,7%) palących codziennie zapala pierwszego papierosa, a 1/3 czyni to do pół godziny. Można założyć, że wielu z nich robi to jeszcze przed śniadaniem.

Wykres 10. Czas sięgania po pierwszego papierosa – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Mężczyźni palący codziennie wyraźnie wcześniej od kobiet sięgają po pierwszego papierosa po przebudzeniu. Do pięciu minut czyni tak 14,3% i jest to istotnie więcej takich zachowań w stosunku do kobiet (10,2%). Z kolei istotnie więcej palących codziennie papierosy kobiet zapala pierwszego papierosa po godzinie od obudzenia się (34,2% vs. 28,8%).

Wiek nie różnicuje badanych pod tym względem.

Typ szkoły różnicuje istotnie zachowanie z pierwszym papierosem tylko w przedziale czasu 31-60 minut, kiedy to istotnie częściej licealiści sięgają po niego. Wyższa dla uczniów szkół branżowych wartość w zakresie czasowym 5-30 minut, nie jest istotna statystycznie.

Osoby palące codziennie, które otrzymują ponad 250 zł kieszonkowego miesięcznie najczęściej zapalają pierwszego papierosa do 5 minut od obudzenia się (19,1%). I jest to istotnie więcej niż ci, którzy mają 50 zł do 100 zł i 150 zł do 200 zł. Ponadto otrzymujący 100 zł do 200 zł miesięcznie najczęściej sięgają

po pierwszego papierosa godzinę po obudzeniu się. Brak innych zależności w danych. Może to być wynikiem stosunkowo małej próbki, ale tendencja, że „zamożniejsi” palą wcześniej, jest prawdopodobna.

Tabela 27. Czas sięgania po pierwszego papierosa – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby; dane skumulowane w wierszach

	Do 5 min.	Do 30 min.	Do 60 min.	60+ min.
Płeć				
Mężczyzna	14,3%	36,2%	58,1%	86,9%
Kobieta	10,2%	28,9%	50,5%	84,7%
Typ szkoły				
Liceum	11,3%	27,8%	54,3%	84,6%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	12,0%	33,9%	54,2%	86,3%
Kieszonkowe				
kieszonkowe: do 50 zł	10,6%	27,7%	47,9%	85,0%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	5,2%	23,5%	45,8%	84,9%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	9,5%	26,4%	48,4%	86,7%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	6,9%	23,5%	53,1%	87,9%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	12,2%	33,6%	56,2%	92,0%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	19,1%	42,6%	64,2%	89,7%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

Najwcześniej, bo do 5 minut o obudzeniu się sięgają po papierosa osoby, których rodzice mają wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe. Najmniej tak wcześnie sięga po papierosa uczniów, których rodzice mają wykształcenie średnie i jest to istotnie mniej niż w przypadku tych pierwszych (19,4% vs. 8,8% dla matek i 17,1% vs. 7,4% dla ojców). Dla późniejszych pór sięgania po pierwszego papierosa różnice nie są już istotne i bez względu na wykształcenie rodziców do godziny po obudzeniu się co najmniej połowa już paliła.

Tabela 28. Czas sięgania po pierwszego papierosa – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby; dane skumulowane w wierszach

	Do 5 min.	Do 30 min.	Do 60 min.	60+ min.
Wykształcenie matki				
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	19,4%	46,9%	62,7%	92,1%
Średnie	8,8%	32,9%	55,9%	88,8%
Wyższe	11,4%	26,7%	50,8%	85,2%
Nie wiem	16,5%	34,8%	57,9%	83,9%
Odmowa odpowiedzi	12,3%	30,1%	49,2%	76,6%
Wykształcenie ojca				

Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	17,1%	43,4%	60,4%	88,3%
Średnie	7,4%	28,3%	54,1%	89,9%
Wyższe	13,4%	31,5%	56,4%	85,5%
Nie wiem	12,6%	30,8%	48,8%	83,7%
Odmowa odpowiedzi	15,2%	33,8%	52,4%	78,7%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

Wczesnemu sięganiu po pierwszego papierosa rano sprzyja to, że obydwój rodziców pali papierosy. Ponad 1/5 takich respondentów palących co dzień sięga po papierosa do 5 minut po obudzeniu się, a prawie połowa do pół godziny. Najmniej tak wczesnego wypalania pierwszego papierosa jest wśród tych, w których oboje nie palą lub pali tylko ojciec (7,9% i 6%). Do pół godziny po obudzeniu się jest wciąż istotna przewaga tych, których oboje rodziców pali papierosy w stosunku do tych, których nie palą. Później wartości nie są już istotnie różne.

Tabela 29. Czas sięgania po pierwszego papierosa – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby; dane skumulowane w wierszach

	Do 5 min.	Do 30 min.	Do 60 min.	60+ min.
Czy rodzice palą papierosy?				
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	7,9%	24,6%	48,6%	83,3%
Tak, obydwój moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	22,4%	47,0%	67,7%	92,1%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	6,0%	25,5%	51,0%	86,0%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	11,1%	34,8%	53,3%	88,3%
Nie wiem	23,3%	40,1%	50,4%	76,0%
odmowa odpowiedzi	11,8%	31,7%	46,9%	72,0%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

Najsilniejsza zależność dla bardzo wczesnego sięgania po pierwszego papierosa istnieje dla wielkości miejscowości zamieszkania. Palący co dzień mieszkańcy wielkich miast robią to najczęściej, aż 46,5% do 5 minut po obudzeniu się. Istotnie wcześniej niż mieszkający w jakiegokolwiek innego typu miejscowości ze względu na wielkość.

Różnice między województwami, w którym mieszka respondent z uwagi na bardzo małe liczebności nie ujawniają związków i nie zostały pokazane.

Tabela 30. Czas sięgania po pierwszego papierosa – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby; dane skumulowane w wierszach

	Do 5 min.	Do 30 min.	Do 60 min.	60+ min.
Wielkość miejscowości				
wieś	8,1%	32,9%	53,9%	86,1%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	11,3%	24,7%	48,0%	81,9%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	12,2%	34,0%	56,3%	91,8%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	10,0%	34,1%	58,1%	86,6%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	46,5%	59,9%	79,3%	94,9%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	18,7%	35,0%	53,6%	77,3%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

9.9. Liczba papierosów wypalanych dziennie

Mniej więcej po 1/3 tych, którzy palą papierosy codziennie wypala każdego dnia do 5 papierosów, między 6 a 10 i 11 lub więcej papierosów.

Wykres 11. Liczba papierosów wypalanych dziennie – osoby, które palą codziennie; N=1545 9,2% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Mężczyźni wypalają istotnie więcej papierosów niż kobiety. Podczas gdy 36,7% kobiet pali do 5 papierosów dziennie, to taka sama frakcja mężczyzn palących codziennie wypala co najmniej 11 papierosów każdego dnia. Do 5 papierosów dziennie pali ok. 1/4 mężczyzn, a do więcej niż 10 papierosów każdego dnia przyznała się 1/5 kobiet.

Brak istotnych różnic w przypadku wieku respondentów. Palą oni po mniej więcej tyle samo papierosów bez względu na wiek.

Uczęszczający do liceów wypalają mniej papierosów dziennie niż uczniowie innych typów szkół. Najwyższa i istotna różnica jest w przypadku odsetka palących codziennie, którzy uczęszczają do szkół branżowych, zawodowych i techników. Powyżej 10 papierosów pali wśród nich prawie 32%. W liceach nieznacznie powyżej 21%, co daje różnicę ponad 10 punktów procentowych.

Wraz ze wzrostem wysokości kieszonkowego rośnie liczba wypalanych papierosów dziennie. 41,3% osób palących codziennie, które otrzymują ponad 250 zł kieszonkowego miesięcznie pali ponad 10 papierosów dziennie. I jest to istotna różnica w stosunku do każdej innej grupy ze względu na wysokość kieszonkowego. Również otrzymujący między 200 zł a 250 zł wyróżniają się negatywnie pod tym względem. Ponad 10 papierosów co dzień pali 33,8% i jest to istotnie więcej od tych, którzy otrzymują między 50 zł a 150 zł co dzień.

Tabela 31. Liczba papierosów wypalanych dziennie – osoby, które palą codziennie; N=1545, 9,2% próby

	Do 5	6-10	11+	Odmowa
Płeć				
Mężczyzna	25,1%	33,2%	36,7%	5,0%
Kobieta	36,7%	35,3%	20,2%	7,8%
Typ szkoły				
Liceum	34,8%	37,9%	21,4%	5,9%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	29,3%	33,1%	31,6%	6,1%
Kieszonkowe				
kieszonkowe: do 50 zł	38,8%	35,8%	20,1%	5,2%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	44,0%	33,8%	17,5%	4,6%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	41,0%	38,0%	16,0%	5,0%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	38,5%	34,4%	24,0%	3,1%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	32,9%	26,9%	33,8%	6,3%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	16,6%	37,1%	41,3%	5,0%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	30,7%	28,9%	28,7%	11,7%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Wykształcenie rodziców nie różnicuje liczby papierosów dziennie wypalanych przez ich palące każdego dnia dzieci.

Najsilniej na dużą liczbę wypalanych papierosów dziennie oddziałuje to, że papierosy pali i ojciec i matka. W takiej sytuacji 37,5% pytanym powiedziało, że pali ponad 10 papierosów dziennie. Osoby takie istotnie częściej palą ponad 10 papierosów dziennie w stosunku do dzieci, których pali tylko ojciec (18,8%) lub nie palą oboje (28,4%). Jednak kiedy pali tylko matka, o różnica nie jest już istotna statystycznie.

Tabela 32. Liczba papierosów wypalanych dziennie – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby; procentowanie w wierszach

	Do 5	6-10	11+	Odmowa
Palenie papierosów przez rodziców				
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	32,4%	34,5%	28,4%	4,7%
Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	22,3%	34,3%	37,5%	5,9%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	34,8%	40,7%	18,8%	5,6%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	38,1%	25,6%	29,4%	6,9%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* Nie pokazano wierszy „nie wiem” i „odmowa odpowiedzi” – niska liczebność

Respondenci mieszkający w największych miastach, czyli ponad 500 tys. osób, najczęściej wskazywali, że wypalają więcej niż 10 papierosów dziennie (62,7%). W przypadku innych rodzajów miast i wsi wartości te są mniej więcej w przedziale 27% - 35%.

Brak jest istotnych różnic w liczbie wypalanych papierosów dziennie w zależności od województwa respondentów.

9.10. Podsumowanie

Ponad 52% tych, którzy kiedykolwiek zapalili papierosa, paliła go także w ostatnich 30 dniach. 46% nie zapaliło, a 1,7% odmówiło odpowiedzi.

Częściej niż inni palili je w ciągu ostatnich 30 dni uczniowie szesnastu do osiemnastu lat, w tym najczęściej siedemnastolatki, uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników, którzy otrzymują ponad 200 zł miesięcznie kieszonkowego, a szczególnie powyżej 250 zł, których palą oboje rodzice, albo tylko jedno z nich i mieszkańcy wielkich miast ponad 500 tys. mieszkańców.

Codziennie pali ponad 35% tych, którzy zapalili w ciągu ostatnich 30 dni. Prawie 60% pali okazjnie. Odmowy odpowiedzi wyniosły prawie 5%.

Ponadprzeciętnie częściej codzienne palenie papierosów wskazali mężczyźni, osoby pełnoletnie, uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników, otrzymujący ponad 150 zł miesięcznie kieszonkowego, a szczególnie ponad 250 zł, których obydwójce rodziców pali papierosy albo tylko matka

lub ojciec, mieszkający w województwach: Mazowieckim, Podkarpackim, Podlaskim, Dolnośląskim i Wielkopolskim.

W ciągu 5 minut po przebudzeniu się zapala papierosa 12,5% palących codziennie, ponad 1/5 między 6, a 30 minut, także ponad 1/5 31 minut do godziny i ponad 30% po godzinie. 14% odmówiło odpowiedzi.

Grupy, w których jest największy udział zapalających pierwszego papierosa do 5 minut po przebudzeniu się to mężczyźni, osoby, które otrzymują ponad 250 zł kieszonkowego miesięcznie, których rodzice mają wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, i obydwoje palą, jak również mieszkający w największych miastach ponad 500 tys. mieszkańców.

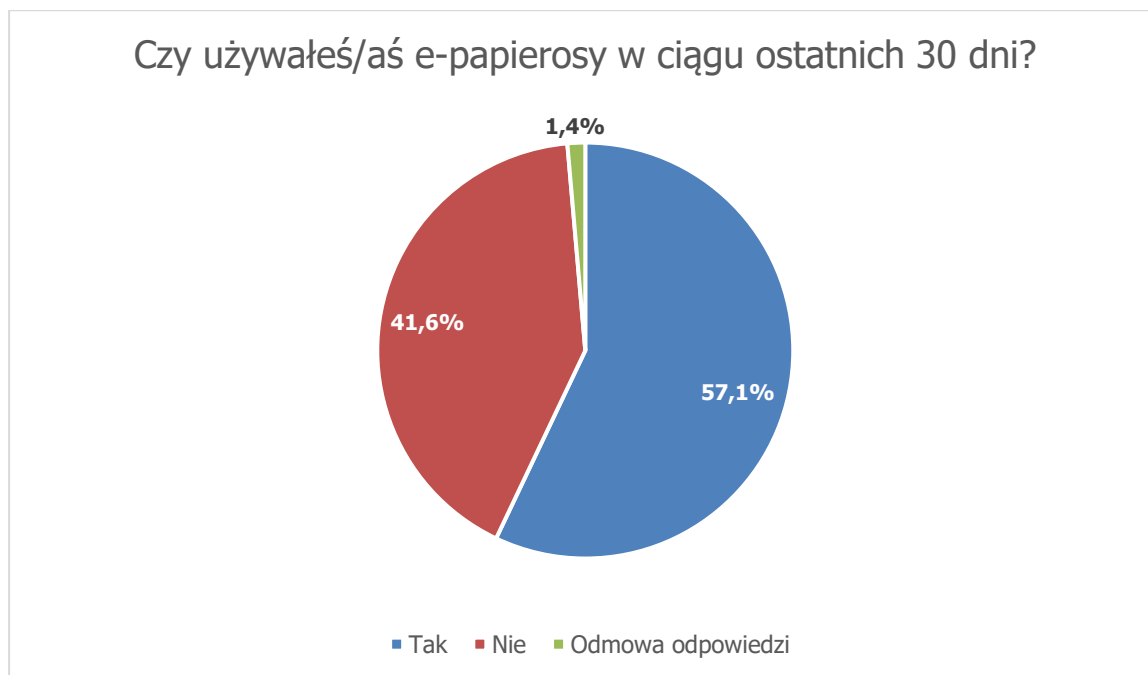
Godzinę po obudzeniu się zapalają częściej pierwszego papierosa kobiety, otrzymujący kieszonkowe do 150 zł miesięcznie, których tylko ojciec pali lub oboje rodzice nie palą, mieszkańcy wsi i miast do 99 tys. mieszkańców.

Rozkład liczby wypalanych papierosów dziennie jest bliski po 1/3 w ilościach do 5 dziennie, 6-10 i więcej niż 10 każdego dnia. Najmniej papierosów dziennie palą kobiety, osoby, które mają do 250 zł kieszonkowego miesięcznie, których pali tylko jedno z rodziców lub nie palą wcale. Z kolei najwięcej, ponad 10 papierosów dziennie częściej palą mężczyźni, uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników, otrzymujący ponad 200 zł miesięcznie kieszonkowego, a szczególnie ponad 250 zł, których obydwoje rodziców pali lub nie palą wcale i mieszkający w wielkich miastach, ponad 500 tys. mieszkańców.

9.11. Używanie e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni

Ponad 57% badanych, którzy kiedykolwiek próbowali e-papierosów przyznało, że używało tego produktu w 30 dniach poprzedzających badanie. Ponad 41% nie używało. Tylko 1,4% odmówiło odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 12. Używanie e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które użyły kiedykolwiek; N=8648, 51,7% badanych

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Mężczyźni, którzy kiedykolwiek użyli e-papierosa częściej przyznali, że używali go w ostatnich 30 dniach niż kobiety. Powiedziało tak 60% z nich i jest to prawie o 7 punktów procentowych więcej. Podobna jest to prawidłowość, jak w odpowiedzi na pytanie o zwykłe papierosy.

Również z wiekiem rośnie odsetek tych, którzy używali go w ostatnich 30 dniach. Dla piętnastolatków wynosi on nieznacznie mniej niż pół, bo 48,7%, ale dla 17 i 18-latków jest w okolicy 60%. Osoby lat szesnaście i więcej użyły je istotnie częściej niż te, które mają piętnaście lat.

Mniej uczniów liceów sięgnęło po e-papierosa w ciągu 30 dni poprzedzających badanie niż uczniów innego typu szkół. Uczyniło tak nadal ponad połowę, bo 52,3%. Dla szkół innego rodzaju wartość ta wynosi 60%.

W przypadku wielkości kieszonkowego ujawnia się tendencja, że im większe kieszonkowe tym większy odsetek używał e-papierosa w ciągu 30 dni poprzedzających badanie. Używało go prawie 63% otrzymujących najwięcej, czyli ponad 250 zł miesięcznie, ale nieznacznie ponad połowa tych, którzy otrzymują do 100 zł. Jednakże, te niższe wartości, to nadal ponad połowa tych, którzy kiedykolwiek próbowali tego produktu. Osoby otrzymujące ponad 250 zł miesięcznie kieszonkowego użyły e-papierosów istotnie częściej niż posiadające do dyspozycji do 200 zł co miesiąc.

Tabela 33. Używanie e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które użyły kiedykolwiek; N=8648, 51,7% badanych

	Tak	Nie
Płeć		
Mężczyzna	60,0%	38,8%
Kobieta	53,5%	44,9%
Wiek		
15 lat	48,7%	49,2%
16 lat	57,7%	40,5%
17 lat	60,4%	38,7%
18 lat	58,7%	40,7%
Typ szkoły		
Liceum	52,3%	46,6%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	60,0%	38,6%
Kieszonkowe		
kieszonkowe: do 50 zł	54,7%	44,0%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	52,2%	46,9%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	55,3%	43,5%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	54,4%	44,9%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	57,9%	40,5%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	62,7%	35,9%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Zarówno w przypadku matki jak i ojca wraz ze wzrostem poziomu ich wykształcenia rośnie odsetek badanych, którzy używali e-papierosa w ciągu 30 dni poprzedzających badanie. Odpowiedziało tak nieznacznie ponad połowa tych, których ojciec lub matka mają wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, ale co najmniej 57,6% tych, których ojciec lub matka mają wykształcenie wyższe. Używała ich w ciągu ostatnich 30 dni istotnie większa część dzieci matek z wyższym wykształceniem niż podstawowym lub zasadniczym zawodowym (57,6% vs. 50,2%). Dla ojców istotne różnice są w przypadku ich wyższego wykształcenia vs. podstawowe lub zawodowe i średnie (58,8% vs. 51,3% i 54,5%).

Tabela 34. Używanie e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które użyły kiedykolwiek; N=8648, 51,7% badanych

	Tak	Nie
Wykształcenie matki		
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	50,2%	49,0%
Średnie	54,1%	45,2%
Wyższe	57,6%	41,4%
Nie wiem	59,2%	38,5%
Odmowa odpowiedzi	69,0%	27,3%
Wykształcenie ojca		
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	51,3%	47,7%
Średnie	54,5%	44,7%
Wyższe	58,8%	40,1%
Nie wiem	57,6%	40,4%
Odmowa odpowiedzi	67,6%	29,0%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Choć najrzadziej przyznały się do używania e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni osoby, których rodzice nie palą, to jednak odpowiedziała tak ponad połowa z nich, czyli 52,1%. Natomiast prawie 65% respondentów, których oboje rodziców pali papierosy przyznało się do e-palenia w ostatnim miesiącu. Kiedy pali choć jedno z rodziców lub obydwójce, to odsetki używających e-papierosy są istotnie większe od osób, których rodzice nie palą papierosów wcale.

Tabela 35. Używanie e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które użyły kiedykolwiek; N=8648, 51,7% badanych

	Tak	Nie
Czy rodzice palą papierosy		
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	52,1%	46,8%
Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	64,9%	33,6%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	58,6%	40,5%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	59,1%	40,2%
Nie wiem	66,1%	30,9%
odmowa odpowiedzi	67,7%	25,5%
E-papierosy lub podgrzewany tytoń		

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

W im większym mieście mieszkają respondenci, którzy choć raz używali e-papierosa, tym więcej z nich używało ich także w ostatnich 30 dniach. Najrzadziej przyznają się do tego zamieszkali na wsiach, ale także ponad połowa z nich, czyli 54%. W miastach ponad 500 tys. mieszkańców odsetek ten wynosi prawie 65%. Istotnie częściej niż na wsi sięgnęli po e-papierosa uczniowie, którzy mieszkają w miastach ponad 20 tys. mieszkańców.

Najrzadziej po e-papierosa sięgali uczniowie z województw Podkarpackiego, Dolnośląskiego, Opolskiego i Świętokrzyskiego, a najczęściej z Podlaskiego, Lubuskiego, Mazowieckiego i Zachodniopomorskiego. Najniższa wartość wyniosła 48,2%, a najwyższa 64,4%. Jest to różnica ponad 16 punktów procentowych.

Tabela 36. Używanie e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które kiedykolwiek próbowały; N=8648; 51,7% próby

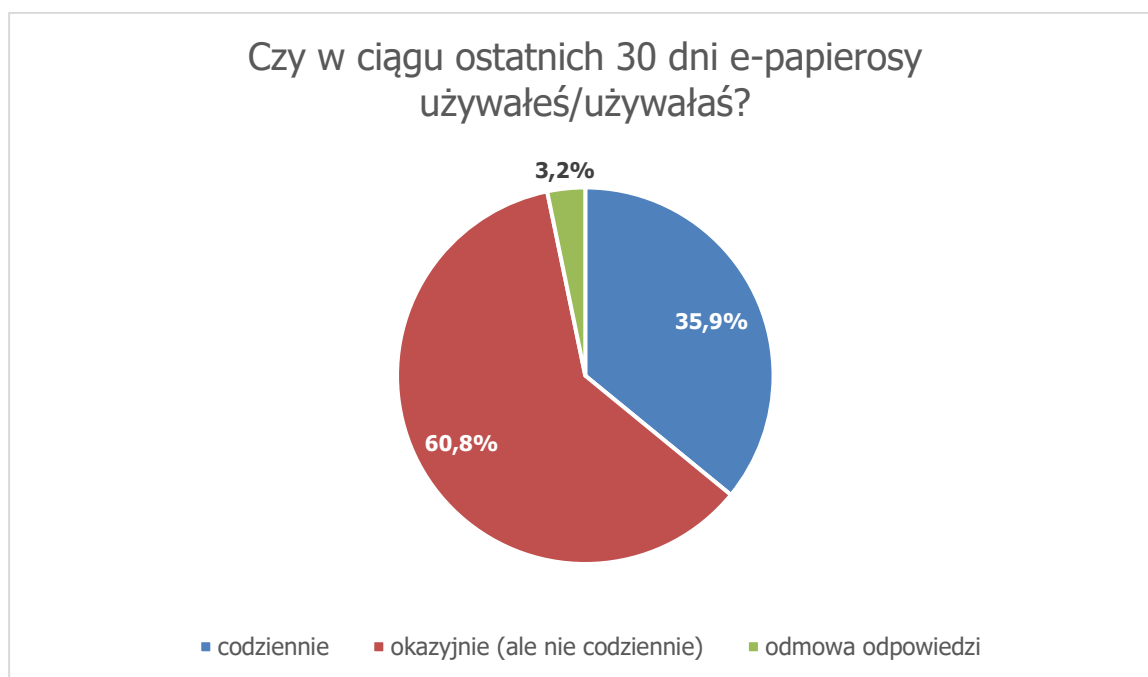
	Tak	Nie
Wielkość miejscowości zamieszkania		
wieś	54,0%	44,8%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	56,6%	42,3%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	58,8%	40,1%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	60,1%	38,5%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	64,7%	31,7%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	65,8%	30,4%
Województwo		
woj. Dolnośląskie	49,8%	49,3%
woj. Kujawsko-pomorskie	57,2%	41,9%
woj. Lubelskie	56,3%	42,7%
woj. Lubuskie	63,8%	35,2%
woj. Łódzkie	58,3%	39,6%
woj. Małopolskie	55,0%	43,8%
woj. Mazowieckie	61,1%	37,2%
woj. Opolskie	50,0%	49,5%
woj. Podlaskie	64,4%	33,6%
woj. Podkarpackie	48,2%	50,7%
woj. Pomorskie	59,1%	39,7%
woj. Śląskie	59,4%	38,3%
woj. Świętokrzyskie	51,3%	47,2%
woj. Warmińsko-mazurskie	56,6%	41,4%
woj. Wielkopolskie	52,3%	46,9%
woj. Zachodniopomorskie	59,4%	40,4%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.12. Częstość używania e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni

Prawie 36% tych, którzy choć raz użyli e-papierosa użyło go także w ciągu 30 dni poprzedzających wywiad. Prawie 61% czyniło tak okazynie (nie codziennie), a ponad 3% odmówiło udzielenia odpowiedzi.

Wykres 13. Częstość używania e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które żyły e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934; 29,5% badanych

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Znacznie więcej mężczyzn niż kobiet używało e-papierosów codziennie w okresie 30 dni przed badaniem. Czyniło tak prawie 41% z nich w stosunku do prawie 29% kobiet. Okazyjna konsumpcja z kolei częściej pojawia się wśród kobiet niż mężczyzn.

Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób, które korzystają z e-papierosów każdego dnia. Wśród siedemnastolatków i osiemnastolatków czyni tak ponad 39%. O ponad 12 punktów procentowych mniej piętnastolatków, którzy użyli kiedykolwiek e-papierosów używa ich każdego dnia, ale wciąż jest to prawie 27%. Osoby w wieku lat szesnaście i więcej używają e-papierosów istotnie częściej niż te, które mają piętnaście lat. Z kolei uczniowie lat siedemnaście i osiemnaście używają e-papierosów istotnie częściej niż lat szesnaście i mniej.

Mniejszy o ponad 8 punktów procentowych odsetek licealistów używa e-papierosów codziennie niż uczniowie innych typów szkół (30,1% vs. 38,7%).

Najwyższy odsetek używających e-papierosy każdego dnia jest wśród badanych, którzy otrzymują ponad 250 zł miesięcznie kieszonkowego i wynosi 41,6%. Wraz ze zmniejszaniem się kwoty kieszonkowego wartości te mają tendencję do zmniejszania się. Osoby dysponujące najwyższym kieszonkowym istotnie różnią się od tych, które dostają do 50 zł i 100 zł do 150 zł miesięcznie.

Tabela 37. Częstość używania e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które żyły e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934; 29,5% badanych

	Codziennie	Okazyjnie	Odmowa
Płeć			
Mężczyzna	40,9%	56,7%	2,5%
Kobieta	29,3%	66,4%	4,3%
Wiek			
15 lat	26,6%	66,9%	6,5%
16 lat	32,7%	62,9%	4,4%
17 lat	39,8%	57,5%	2,7%
18 lat	39,2%	59,5%	1,3%
Typ szkoły			
Liceum	30,1%	66,4%	3,5%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	38,7%	58,2%	3,1%
Kieszonkowe			
kieszonkowe: do 50 zł	33,9%	63,3%	2,9%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	35,4%	62,1%	2,6%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	33,3%	63,6%	3,1%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	37,4%	58,1%	4,5%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	40,1%	55,5%	4,4%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	41,6%	56,2%	2,2%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	31,2%	64,4%	4,4%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Poziom wykształcenia matki nie koreluje z częstością używania e-papierosów ich dzieci. Z kolei dzieci ojców z wyższym wykształceniem używają e-papierosów istotnie częściej od tych, których ojcowie mają wykształcenie średnie (39,9% vs. 34,3%). Wprawdzie odsetek użytkowników dzieci ojców z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym jest jeszcze niższy, ale ze względu na mniejszą liczebność tej pod próby różnica nie jest istotna statystycznie.

Tabela 38. C Częstość używania e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które żyły e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934; 29,5% badanych

	Codziennie	Okazyjnie	Odmowa
Wykształcenie ojca			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	33,8%	63,2%	3,0%
Średnie	34,3%	62,9%	2,9%
Wyższe	39,9%	57,3%	2,8%
Nie wiem	33,7%	62,3%	4,0%
Odmowa odpowiedzi	36,8%	58,8%	4,4%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Największy odsetek młodzieży używa codziennie e-papierosów, kiedy oboje rodziców pali papierosy (42,6%). I jest to istotnie większy odsetek od tego, kiedy oboje rodziców nie pali wcale (33,4%). Inne różnice w obrębie tej zmiennej nie są istotne.

Wpływ samej matki czy ojca jest zbliżony i wynosi 35% dla matek i 36,3% dla ojców.

Tabela 39. Częstość używania e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które żyły e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934; 29,5% badanych

	Codziennie	Okazyjnie	Odmowa
Palenie papierosów przez rodziców			
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	33,4%	63,4%	3,2%
Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	42,6%	55,4%	2,0%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	36,3%	60,7%	3,0%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	35,0%	62,4%	2,6%
Nie wiem	34,6%	58,3%	7,1%
odmowa odpowiedzi	36,6%	55,7%	7,6%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Największy odsetek tych, którzy używają e-papierosów codziennie mieszka w miastach powyżej 500 tys. mieszkańców (53,3%). Jest to różnica istotnie wyższa od każdej innej, mniejszej miejscowości. W mniejszych ośrodkach miejskich i na wsi wartości te są do siebie zbliżone i nie przekraczają 38,8%. A najniższa jest na wsiach, 32,6% tych, którzy kiedykolwiek p

Najmniejsza frakcja używających e-papierosów każdego dnia mieszka w województwach Dolnośląskim, Kujawsko-Pomorskim, Podkarpackim i Świętokrzyskim. Największa z kolei w Podlaskim, Pomorskim, Śląskim i Łódzkim. Najniższa wartość to 21,1%, a najwyższa to 45,3%.

Tabela 40. Częstość używania e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które żyły e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934; 29,5% badanych

	Codziennie	Okazyjnie	Odmowa
Wielkość miejscowości zamieszkania			
wieś	32,6%	64,0%	3,5%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	35,6%	61,6%	2,8%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	37,9%	59,7%	2,5%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	38,8%	58,6%	2,7%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	53,3%	42,3%	4,4%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	34,3%	59,5%	6,1%
Województwo			
woj. Dolnośląskie	24,1%	70,3%	5,6%
woj. Kujawsko-pomorskie	25,2%	71,2%	3,6%
woj. Lubelskie	36,4%	61,8%	1,8%
woj. Lubuskie	40,9%	56,6%	2,5%
woj. Łódzkie	41,7%	54,8%	3,5%
woj. Małopolskie	39,5%	57,8%	2,7%
woj. Mazowieckie	35,4%	61,0%	3,6%
woj. Opolskie	26,9%	69,9%	3,3%
woj. Podlaskie	45,3%	51,7%	2,9%
woj. Podkarpackie	26,1%	71,8%	2,1%
woj. Pomorskie	44,3%	52,0%	3,7%
woj. Śląskie	43,3%	53,5%	3,3%
woj. Świętokrzyskie	26,3%	70,8%	2,9%
woj. Warmińsko-mazurskie	31,7%	66,7%	1,6%
woj. Wielkopolskie	29,2%	67,6%	3,2%
woj. Zachodniopomorskie	31,0%	65,3%	3,7%

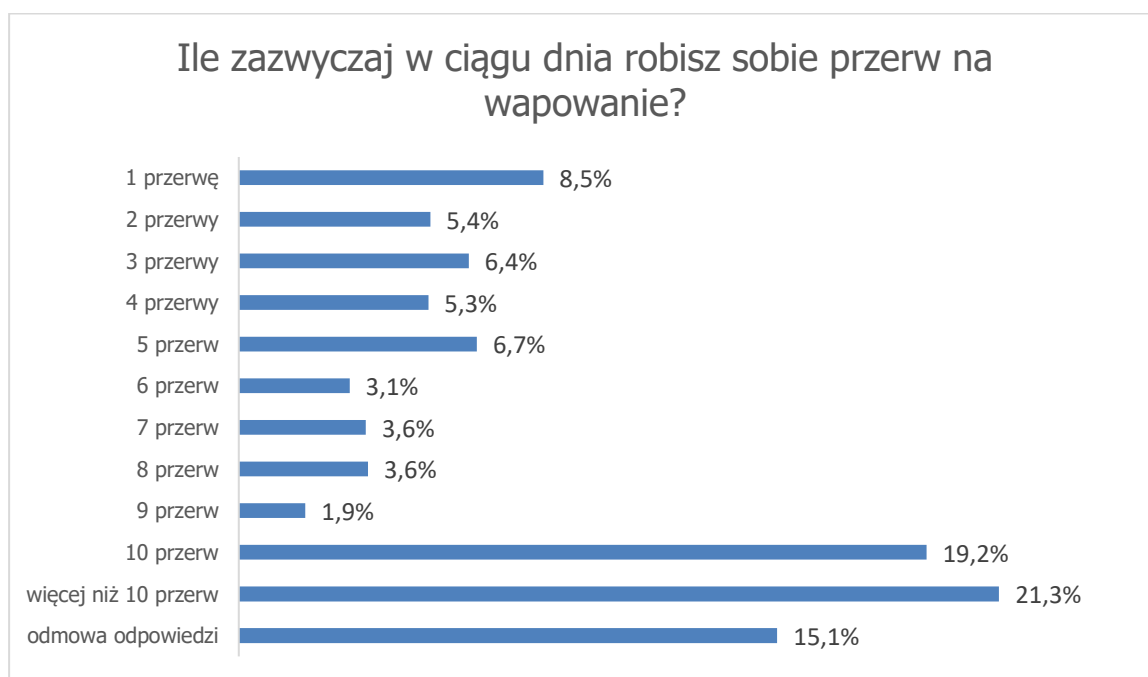
Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.13. Liczba przerw dziennie na używanie e-papierosa

Największa, wskazana przez respondentów liczba przerw na wapowanie to więcej niż 10. Wybrało ją 21,3% respondentów, którzy używają e-papierosów codziennie. Po około 1/3 z nich robi sobie 1-5 przerw dziennie i 6-10.

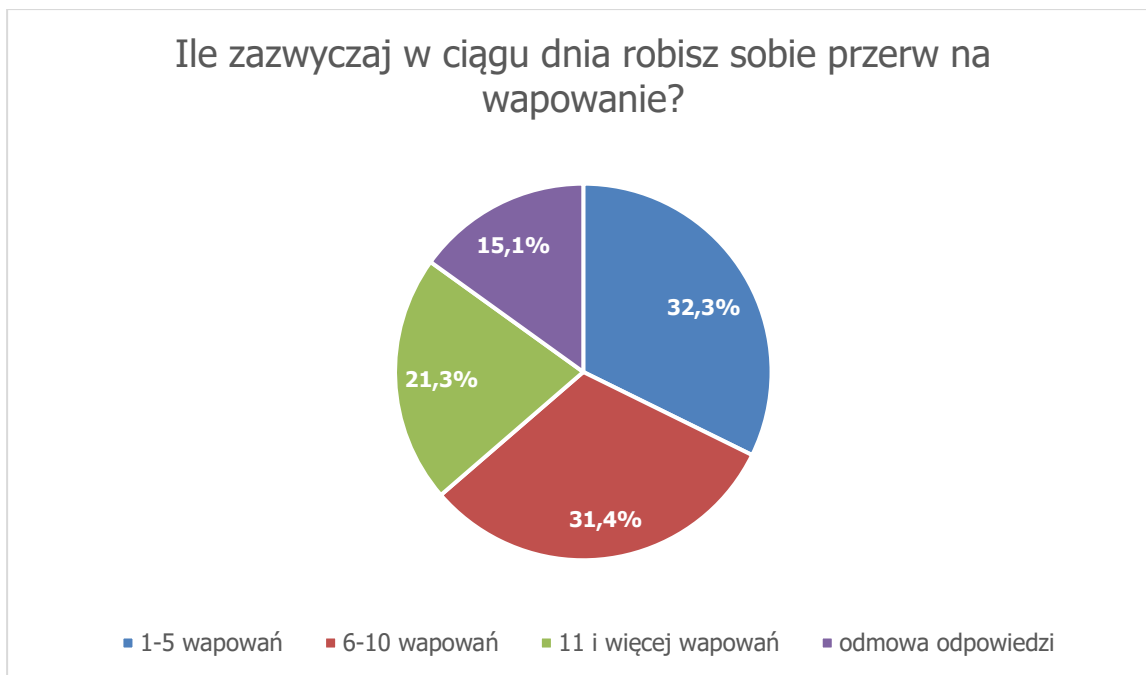
Zwraca uwagę wysoki odsetek odmów odpowiedzi na to pytanie, bo wynoszący ponad 15%.

Wykres 14. Liczba przerw dziennie na wapowanie e-papierosem; dni – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Wykres 15. Liczba przerw dziennie na wapowanie e-papierosem; dni – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Mężczyźni nie tylko częściej używają e-papierosów codziennie ale także deklarują większą liczbę przerw na ich używanie każdego dnia niż kobiety. Więcej niż 6 razy dziennie czyni tak 34,5% panów, wobec 21,4% pań i są to różnice istotne statystycznie. Wyższe są też istotnie odsetki odmów odpowiedzi na to pytanie wśród kobiet niż wśród mężczyzn.

Wiek nie różnicuje badanych pod względem liczby przerw na używanie e-papierosa.

Uczniowie szkół branżowych, zawodowych oraz techników istotnie częściej niż licealiści korzystają z przerw na wapowanie się więcej niż 6 razy dziennie. Przy czym licealiści znacznie częściej odmówili odpowiedzi o liczbę przerw. Różnice te są istotne statystycznie.

W przypadku wysokości kieszonkowego jedyna systematyczna zależność jest wśród osób, które odmówiły odpowiedzi i na pytanie o wysokość kieszonkowego i o liczbę przerw na wapowanie. To grupa dominująca.

Tabela 41. Liczba przerw dziennie na wapowanie e-papierosem; dni – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych

	1-5	6-10	11 i więcej	Odmowa
Płeć				
Mężczyzna	33,1%	21,8%	12,7%	32,4%
Kobieta	31,7%	14,4%	7,0%	46,9%
Szkoła				
Liceum	31,5%	15,1%	8,6%	44,8%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	33,2%	20,6%	10,9%	35,3%
Kieszonkowe				
kieszonkowe: do 50 zł	29,0%	36,6%	20,6%	13,8%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	36,9%	27,2%	23,4%	12,5%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	37,8%	32,0%	18,4%	11,8%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	32,2%	39,6%	17,0%	11,3%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	25,8%	39,8%	20,2%	14,2%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	30,7%	27,6%	28,4%	13,3%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	32,5%	29,0%	13,8%	24,7%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Wykształcenie matek nie koreluje z liczbą wapowań dziennie wśród ich dzieci. W przypadku ojców istotnie więcej ich dzieci robi sobie więcej niż 10 przerw jeśli ojciec ma wyższe wykształcenie. Jest to wartość wyższa od uczniów, których ojcowie mają średnie wykształcenie. Również dzieci osób z maksymalnie zasadniczym zawodowym wykształceniem robią mniej przerw dziennie na wapowanie niż tych z wyższym, ale ze względu na niższą pod-próbkę zależność nie jest istotna statystycznie.

Tabela 42. Liczba przerw dziennie na wapowanie e-papierosem; dni – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772; 10,6% badanych; procentowanie w wierszu

	1-5	6-10	11 i więcej	Odmowa
Wykształcenie ojca				
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	33,4%	19,0%	8,8%	38,7%
Średnie	32,4%	19,1%	9,1%	39,3%
Wyższe	34,3%	18,6%	12,6%	34,4%
Nie wiem	33,6%	17,9%	10,1%	38,5%
Odmowa odpowiedzi	27,6%	17,9%	10,4%	44,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Brak jest zależności między paleniem przez rodziców papierosów, a liczbą przerw na wapowanie.

Najmniej przerw na używanie e-papierosa robią sobie uczniowie, którzy mieszkają na wsi. Mówi tak 35,9% z nich. Istotnie mniej niż zamieszkali w małych miastach i ci, którzy odmówili podania wysokości kieszonkowego. Istotnie więcej przerw (10+) niż mieszkańcy wsi i miast do 99 tys. mieszkańców robią osoby, które zamieszkują wielkie miasta, ponad 19%.

W przypadku województw brak istotnych różnic.

Tabela 43. Liczba przerw dziennie na wapowanie e-papierosem; dni – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych

	1-5	6-10	11 i więcej	Odmowa
Wielkość miejscowości zamieszkania				
wieś	35,9%	18,6%	9,1%	36,5%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	30,0%	20,1%	10,1%	39,8%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	30,8%	19,4%	10,7%	39,1%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	31,8%	17,7%	12,1%	38,3%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	31,0%	22,1%	19,3%	27,6%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	25,8%	10,4%	6,7%	57,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.14. Podsumowanie

Ponad 57% osób, które kiedykolwiek użyły e-papierosa, użyły go także w ciągu 30 dni poprzedzających badanie, czyli większość. Prawie 42% nie uczyniło tego, a 1,4% odmówiło odpowiedzi na to pytanie. W porównaniu z takim samym pytaniem o zwykłe papierosy odsetek, tych którzy zapalili w ciągu ostatnich 30 dni jest wyższy prawie 5 punktów procentowych. Papierosa zapaliło mniej, bo ponad 52% pytanych.

Ponadprzeciętnie częściej użyli w ciągu ostatnich 30 dni e-papierosa mężczyźni, uczniowie w wieku szesnastu do osiemnastu lat, uczący się w szkołach branżowych, zawodowych i technikach, otrzymujący kieszonkowe ponad 250 zł miesięcznie, których rodzice mają wyższe wykształcenie, obydwójce palą papierosy lub pali tylko jedno z nich, mieszkający w miastach od 20 tys. mieszkańców wzwyż oraz w województwach: Podlaskim, Mazowieckim, Lubelskim i Śląskim.

Prawie 36% tych, którzy użyli e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni używa go codziennie, a prawie 61% okazjnie. Wartości te są prawie takie same jak w przypadku zwykłych papierosów – ponad 35%.

Częściej niż inne osoby, codziennie używają e-papierosów mężczyźni, starsi niż 15 lat, a szczególnie od siedemnastego do osiemnastego roku życia, uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników,

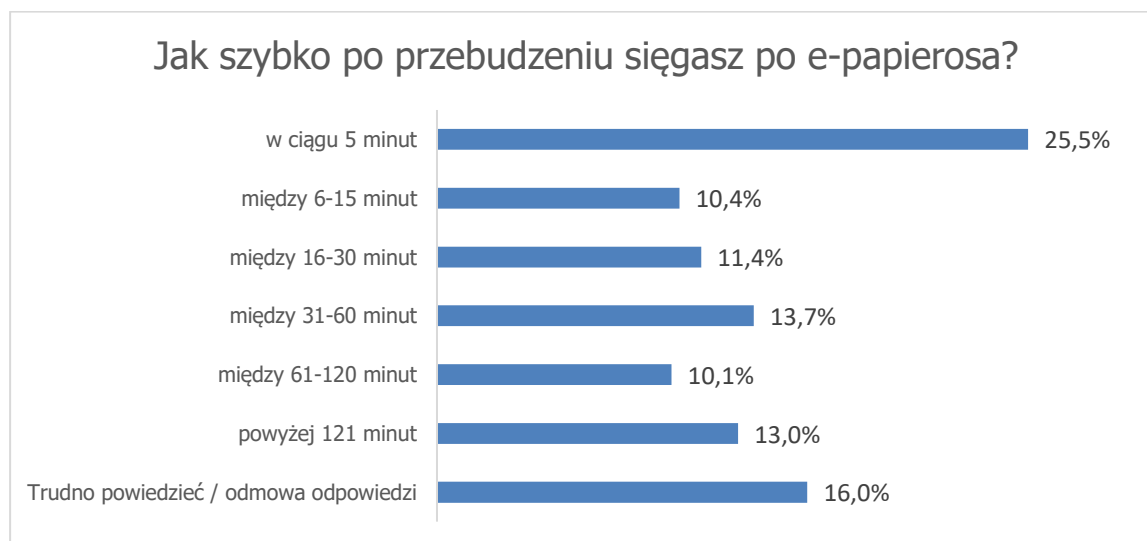
otrzymujący ponad 250 zł miesięcznie kieszonkowego, których obydwoje rodziców pali papierosy, mieszkańcy wielkich miast ponad 500 tys. mieszkańców z województw: Podlaskiego, Pomorskiego, Śląskiego, Łódzkiego, Lubuskiego i Małopolskiego.

Użytkownicy e-papierosów robią sobie najczęściej co najmniej 10 przerw dziennie na wapowanie. Czyni tak ponad 40% codziennych użytkowników. Ok. 44% robi sobie od jednej do dziewięciu przerw dziennie. Wysoki jest też odsetek odmów odpowiedzi, bo ponad 15%. Osoby, które robią sobie ponad 10 przerw dziennie to częściej mężczyźni, otrzymujący kieszonkowe ponad 250 zł miesięcznie, mieszkańcy największych miast oraz województw Łódzkiego i Śląskiego.

9.15. Czas pierwszego użycia e-papierosa po przebudzeniu

Ponad ¼ użytkowników e-papierosów, którzy używają ich każdego dnia, sięga po e-papierosa do 5 minut. Późniejsze pory użycia mają od ok. 10% do prawie 14%.

Wykres 16. Czas w jakim badany sięga po e-papierosa po obudzeniu się – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Używanie e-papierosów sprzyja bardzo szybkiemu porannemu zaciąganiu się nikotyną bardziej niż zwykłe papierosy. Porównanie czasu sięgania po pierwszego e-papierosa z czasem zapalania pierwszego zwykłego papierosa pokazuje, że znacznie więcej uczniów sięga po e-papierosa wcześniej niż palący po papierosa. Do 5 minut pierwsze wapowanie się ma za sobą ponad ¼ używających ich codziennie. Dla papierosów wartość wynosi połowę mniej, czyli 12,5%. Do pół godziny po obudzeniu się prawie połowa użytkowników e-papierosów jest już po wapowaniu się. W przypadku papierosów jest to 1/3.

Wykres 17. Czas w jakim badany sięga po e-papierosa po obudzeniu się – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych i czas w jakim badany sięga po papierosa po obudzeniu się – osoby, które palą codziennie; N=1545, 9,25% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mężczyźni istotnie najwcześniej sięgają po e-papierosa po obudzeniu się. Czyni tak aż 27,1% w czasie do 5 minut. Najpóźniej po pierwszego e-papierosa sięgają osoby pełnoletnie.

Nieznacznie więcej siedemnastolatków także ma za sobą pierwsze wapowanie tak szybko – 28,2%. Do 30 minut po przebudzeniu się już ponad połowa siedemnastolatków ma za sobą pierwsze zaciągnięcie się e-papierosem, prawie połowa pełnoletnich i ponad 41% szesnastolatków.

Bardzo wcześnie, do 5 minut, zaciągają się e-papierosami także osoby, które otrzymują ponad 250 zł kieszonkowego dziennie. Czyni tak prawie 38% z nich. Otrzymujący niskie kieszonkowe, do 150 zł częściej pierwsze wapowanie się dokonują godzinę po obudzeniu się.

Tabela 44. Czas sięgania po pierwszego e-papierosa – osoby, które używają codziennie; N=1772; 10,2% próby; dane skumulowane w wierszach

	Do 5 min.	Do 30 min.	Do 60 min.	60+ min.
Płeć				
Mężczyzna	27,1%	50,1%	62,8%	85,4%
Kobieta	22,5%	42,1%	57,5%	81,4%

Wiek				
15 lat	25,9%	38,2%	52,7%	72,9%
16 lat	19,3%	41,1%	57,8%	80,2%
17 lat	28,2%	52,6%	66,5%	86,3%
18 lat	26,8%	49,4%	60,9%	88,4%
Kieszonkowe				
kieszonkowe: do 50 zł	24,0%	42,8%	57,0%	86,2%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	18,2%	45,3%	62,1%	86,4%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	21,2%	40,6%	58,9%	88,5%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	20,2%	37,7%	56,1%	75,5%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	25,9%	52,7%	63,9%	87,7%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	37,8%	59,1%	71,1%	87,9%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

Bardzo wczesnemu wapowaniu się sprzyja także to, że oboje rodzice palą papierosy (30,7%) oraz mieszkanie w wielkim mieście ponad 500 tys. mieszkańców (40,2%).

Tabela 45. Czas sięgania po pierwszego e-papierosa – osoby, które używają codziennie; N=1772; 10,2% próby; dane skumulowane w wierszach

	Do 5 min.	Do 30 min.	Do 60 min.	60+ min.
Czy rodzice palą papierosy?				
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	24,2%	45,5%	59,8%	85,2%
Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	30,7%	52,9%	67,3%	86,1%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	20,4%	43,2%	58,8%	82,9%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	27,7%	53,4%	63,1%	83,7%
Nie wiem	32,2%	43,1%	48,3%	69,2%
odmowa odpowiedzi	24,5%	44,2%	57,0%	81,2%
wieś	23,6%	46,3%	61,6%	85,1%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	24,5%	45,0%	59,5%	82,7%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	27,8%	48,7%	60,7%	85,6%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	23,9%	48,0%	64,4%	85,6%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	40,2%	59,7%	68,6%	86,3%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	17,2%	40,0%	45,9%	69,4%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* W kolumnach nie pokazano odsetek dla odmów odpowiedzi, dlatego wartości w wierszach nie sumują się do 100%

9.16. Podsumowanie

Ponad 57% osób, które kiedykolwiek użyły e-papierosa, użyły go także w ciągu 30 dni poprzedzających badanie, czyli większość. Prawie 42% nie uczyniło tego, a 1,4% odmówiło odpowiedzi na to pytanie. W porównaniu z takim samym pytaniem o zwykłe papierosy odsetek, tych którzy zapalili w ciągu ostatnich 30 dni jest wyższy prawie 5 punktów procentowych. Papierosa zapaliło mniej, bo ponad 52% pytanym.

Ponadprzeciętnie częściej użyli w ciągu ostatnich 30 dni e-papierosa mężczyźni, uczniowie w wieku szesnastu do osiemnastu lat, uczący się w szkołach branżowych, zawodowych i technikach, otrzymujący kieszonkowe ponad 250 zł miesięcznie, których rodzice mają wyższe wykształcenie, obydwójce palą papierosy lub pali tylko jedno z nich, mieszkający w miastach od 20 tys. mieszkańców wzwyż oraz w województwach: Podlaskim, Mazowieckim, Lubelskim i Śląskim.

Prawie 36% tych, którzy użyli e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni używa go codziennie, a prawie 61% okazjonalnie. Wartości te są prawie takie same jak w przypadku zwykłych papierosów – ponad 35%.

Częściej niż inne osoby, codziennie używają e-papierosów mężczyźni, starsi niż 15 lat, a szczególnie od siedemnastego do osiemnastego roku życia, uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników, otrzymujący ponad 250 zł miesięcznie kieszonkowego, których obydwójce rodziców pali papierosy, mieszkańcy wielkich miast ponad 500 tys. mieszkańców z województw: Podlaskiego, Pomorskiego, Śląskiego, Łódzkiego, Lubuskiego i Małopolskiego.

Użytkownicy e-papierosów robią sobie najczęściej co najmniej 10 przerw dziennie na wapowanie. Czyni tak ponad 40% codziennych użytkowników. Ok. 44% robi sobie od jednej do dziewięciu przerw dziennie. Wysoki jest też odsetek odmów odpowiedzi, bo ponad 15%. Osoby, które robią sobie ponad 10 przerw dziennie to częściej mężczyźni, otrzymujący kieszonkowe ponad 250 zł miesięcznie, mieszkańcy największych miast oraz województw Łódzkiego i Śląskiego.

Znacznie więcej użytkowników e-papierosów jest po pierwszym wapowaniu się do 5 minut od obudzenia się (1/4) niż palaczy po pierwszym papierosie (12,5%), czyli o połowę więcej.

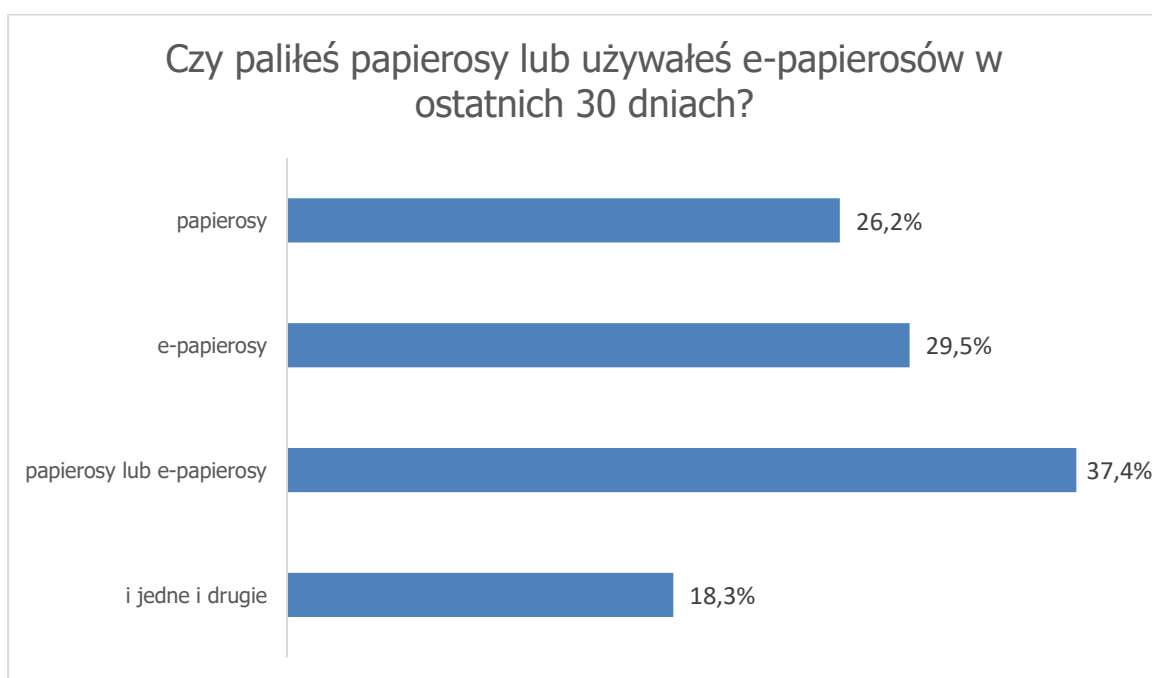
Do 5 minut po obudzeniu się są częściej mężczyźni, siedemnastolatkowie, osoby dysponujące kieszonkowym ponad 250 zł miesięcznie, dzieci palących rodziców i mieszkający w wielkich miastach.

9.17. Podwójne używanie papierosów i e-papierosów

Więcej młodych ludzi w wieku 15-18 lat przyznało się do używania e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni niż do palenia zwykłych papierosów. Tradycyjne paliło 26,2%, a e-papierosy używało 29,5%. Z kolei 37,4% przyznało, że 30 dni przed badaniem używało jednej lub drugiej formy.

Dane pokazują, że duży jest także odsetek osób, które używały zarówno e-papierosów, jak i paliły zwykłe papierosy, bo prawie 1/5 badanych, czyli 18,3%.

Wykres 18. Używanie papierosów i e-papierosów w ostatnich 30 dniach; N=16712, cała próba

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mężczyźni istotnie częściej od kobiet używają obu analizowanych form konsumpcji, czyli i papierosów i e-papierosów (20% vs. 16,6%).

Im starszy respondent tym częściej i pali papierosy i używa e-papierosów. Czyni tak 23,5% osiemnastolatków. Różnice są istotne statystycznie.

Mniejsza część licealistów pali i papierosy i używa e-papierosów i różnica ta jest istotna.

Istotne są także różnice w zależności od wysokości otrzymywanego kieszonkowego. Najczęściej podwójnych użytkowników spotykamy wśród osób, które otrzymują ponad 200 zł miesięcznie, a najmniej wśród dysponujących kwotą do 100 zł na miesiąc.

Tabela 46. Użytkownicy papierosów i e-papierosów, którzy palili / używali ich w ciągu ostatnich 30 dni, N=16712, cała próba

	% próby
Płeć	
Mężczyzna	20,0%
Kobieta	16,6%
Wiek	
15 lat	10,5%
16 lat	16,8%
17 lat	22,2%
18 lat	23,5%
odmowa odpowiedzi	14,4%
Typ szkoły	
Liceum	15,4%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	20,5%
trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	15,5%
Kieszonkowe	
kieszonkowe: do 50 zł	15,0%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	14,8%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	18,9%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	18,8%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	22,2%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	25,2%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	16,7%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Brak związku między podwójnym używaniem, a wykształceniem rodziców.

Palenie papierosów przez rodziców koreluje z tym, że ich dzieci używają i e-papierosów i palą zwykłe papierosy. W takiej sytuacji prawie 28% ich dzieci używa obu form. Również istotnie częściej niż dzieci osób nie palących wcale konsumują oba produkty uczniowie, których tylko matki palą lub tylko ojciec.

Tabela 47. Użytkownicy papierosów i e-papierosów, którzy palili / używali ich w ciągu ostatnich 30 dni, N=16712, cała próba

	% próby
Czy rodzice palą papierosy	
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	14,1%
Obydwoje moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	27,6%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	21,6%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	23,0%
Nie wiem	18,4%
odmowa odpowiedzi	19,5%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Im większe miasto tym większe rozpowszechnienie podwójnego użytkowania. Ponad 26% w wielkich miastach i prawie 16% na wsiach. W miastach każdej wielkości jest istotnie więcej podwójnych użytkowników niż na wsiach, a w wielkich miastach także istotnie więcej niż w małych miastach.

Najwięcej użytkowników obu form zarejestrowano w województwach Zachodniopomorskim, Śląskim, Kujawsko-Pomorskim i Lubuskim, najmniej z kolei w Łódzkim, Podkarpackim, Małopolskim i Świętokrzyskim. Najwięcej to 22%, a najmniej to 14,2%.

Tabela 48. Użytkownicy papierosów i e-papierosów, którzy palili / używali ich w ciągu ostatnich 30 dni, N=16712, cała próba

	% próby
Wielkość miejscowości zamieszkania	
wieś	15,7%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	18,9%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	20,8%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	21,8%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	26,1%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	20,2%
Województwo	
woj. Dolnośląskie	17,2%
woj. Kujawsko-pomorskie	21,3%
woj. Lubelskie	17,2%
woj. Lubuskie	20,7%
woj. Łódzkie	14,2%
woj. Małopolskie	14,9%
woj. Mazowieckie	19,2%
woj. Opolskie	15,2%
woj. Podlaskie	20,3%
woj. Podkarpackie	14,2%
woj. Pomorskie	18,3%

woj. Śląskie	21,5%
woj. Świętokrzyskie	15,0%
woj. Warmińsko-mazurskie	19,0%
woj. Wielkopolskie	19,0%
woj. Zachodniopomorskie	22,0%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.18. Podsumowanie

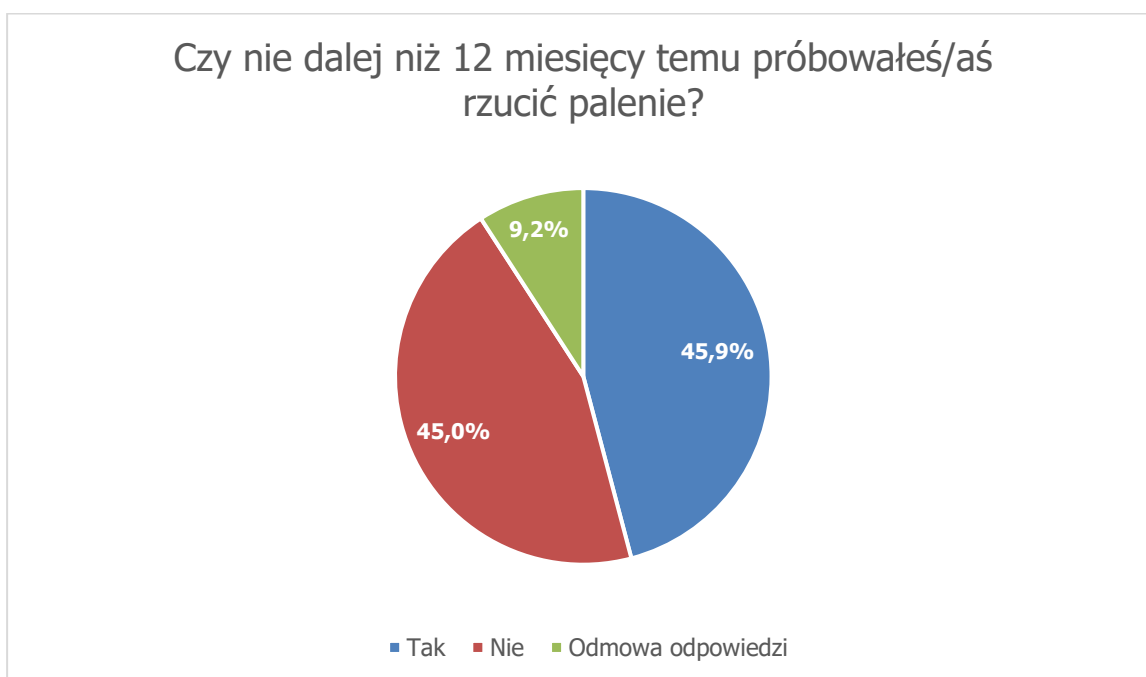
Ponad 18% młodych ludzi w wieku 15-18 lat przyznało się do podwójnego użytkowania, czyli, że w ciągu ostatnich dni przed badaniem i zapaliło choć raz zwykłego papierosa i użyło choć raz e-papierosa. Łączny odsetek takich, którzy zrobili jedno, bądź drugie to ponad dwa razy więcej osób bo prawie 38%.

Częściej takimi podwójnymi użytkownikami są mężczyźni, osoby starsze niż piętnaście lat, a szczególnie pełnoletni, uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników, otrzymujących ponad 100 zł kieszonkowego miesięcznie, a szczególnie ponad 250 zł, których ojciec i matka mają wyższe wykształcenie, kiedy palą obydwój rodzice lub tylko jedno z nich, mieszkańcy miast, a szczególnie tych powyżej 500 tys. mieszkańców, z województw: Zachodniopomorskiego, Śląskiego, Kujawsko-Pomorskiego, Podlaskiego i Mazowieckiego.

9.19. Czy próbowano rzucić palenie w ostatnich 12 miesiącach

Blisko połowa palaczy papierosów przyznała, że próbowała rzucić palenie w ostatnich 12 miesiącach. Jednak prawie tyle samo z nich zaznaczyło, że nie podejmowało takich prób. Ponad 9% odmówiło odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 19. Próby rzucenia palenia, osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły papierosy; N=4380, 26,2% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Więcej mężczyzn próbowało rzucić palenie niż kobiet. Zdeklarowało tak prawie 48% z nich, podczas gdy wśród kobiet było to o prawie 4 punkty procentowe mniej, ale różnica jest istotna.

Dla wieku brak istotnych różnic.

Uczniowie szkół branżowych, etc. istotnie częściej próbowali zaprzestać palenia papierosów niż licealiści (48,8% vs. 10,8%).

Kieszonkowe nie różnicuje badanych pod względem prób rzucania palenia.

Tabela 49. Próby rzucenia palenia, osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły papierosy; N=4380, 26,2% próby

	Tak	Nie	Odmowa
Płeć			
Mężczyzna	47,8%	44,7%	7,5%
Kobieta	43,9%	45,2%	11,0%
Typ szkoły			
Liceum	40,8%	48,3%	10,9%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	48,8%	43,0%	8,3%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Zarysowuje się niewielka tendencja, że im wyższe wykształcenie rodziców, tym rzadziej podejmowane były próby rzucenia palenia. Istotna różnica jest tylko w przypadku dzieci matek ze średnim wykształceniem, które istotnie częściej niż te z matką z wyższym wykształceniem próbowały rzucić palenie w ostatnich 12 miesiącach.

Tabela 50. Próby rzucenia palenia, osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły papierosy; N=4380, 26,2% próby

	Tak	Nie	Odmowa
Wykształcenie matki			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	47,6%	45,3%	7,1%
Średnie	48,8%	43,3%	8,0%
Wyższe	42,4%	48,4%	9,2%
Nie wiem	49,1%	41,3%	9,6%
Odmowa odpowiedzi	43,0%	43,3%	13,6%
Wykształcenie ojca			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	49,0%	43,8%	7,1%
Średnie	48,2%	44,1%	7,6%
Wyższe	42,8%	46,4%	10,8%
Nie wiem	47,2%	43,2%	9,6%
Odmowa odpowiedzi	40,9%	47,3%	11,8%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Częściej próbę rzucenia palenia deklarowały osoby, których kiedy palił oboje rodziców lub pali tylko ojciec. Deklarowali to istotnie częściej niż kiedy żadne z rodziców nie pali (ok. 50% vs. 42,3%).

Tabela 51. Próby rzucenia palenia, osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły papierosy; N=4380, 26,2% próby

Czy próbował/a rzucić palenie papierosów	Tak	Nie	Odmowa
Palenie papierosów przez rodziców			
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	42,3%	47,6%	10,1%

Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	50,0%	43,2%	6,8%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	50,6%	41,6%	7,7%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	48,6%	43,5%	7,9%
Nie wiem	36,7%	48,6%	14,6%
odmowa odpowiedzi	40,3%	44,1%	15,6%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Najwięcej mieszkańców na wsi palaczy papierosów zaznaczyło odpowiedź, że próbowało rzucić palenie, bo prawie połowa. Z kolei im większe miasto, tym odsetek ten jest mniejszy. Najniższy jest dla największych ośrodków miejskich i wynosi 27,8%.

Różnice między województwami nie przekraczają błędu pomiaru.

Tabela 52. Próby rzucenia palenia, osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły papierosy; N=4380, 26,2% próby

	Tak	Nie	Odmowa
Wielkość miejscowości zamieszkania			
wieś	49,5%	42,4%	8,1%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	47,2%	43,7%	9,1%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	42,5%	47,3%	10,2%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	42,4%	49,6%	8,0%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	27,8%	63,0%	9,2%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	45,7%	38,9%	15,4%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.20. Liczba prób rzucenia palenia papierosów

Najwięcej, ok 30% próbujących rzucić palenie papierosów próbowało to uczynić tylko jeden raz. Im więcej prób rzucenia, tym mniejszy odsetek deklarujących. Osoby, które próbowały rzucić co najmniej 3 razy stanowią blisko 39%.

Wykres 20. Liczba prób rzucenia palenia papierosów - osoby, które próbowały rzucić w ostatnich 12 miesiącach; N=2010, 12% próby

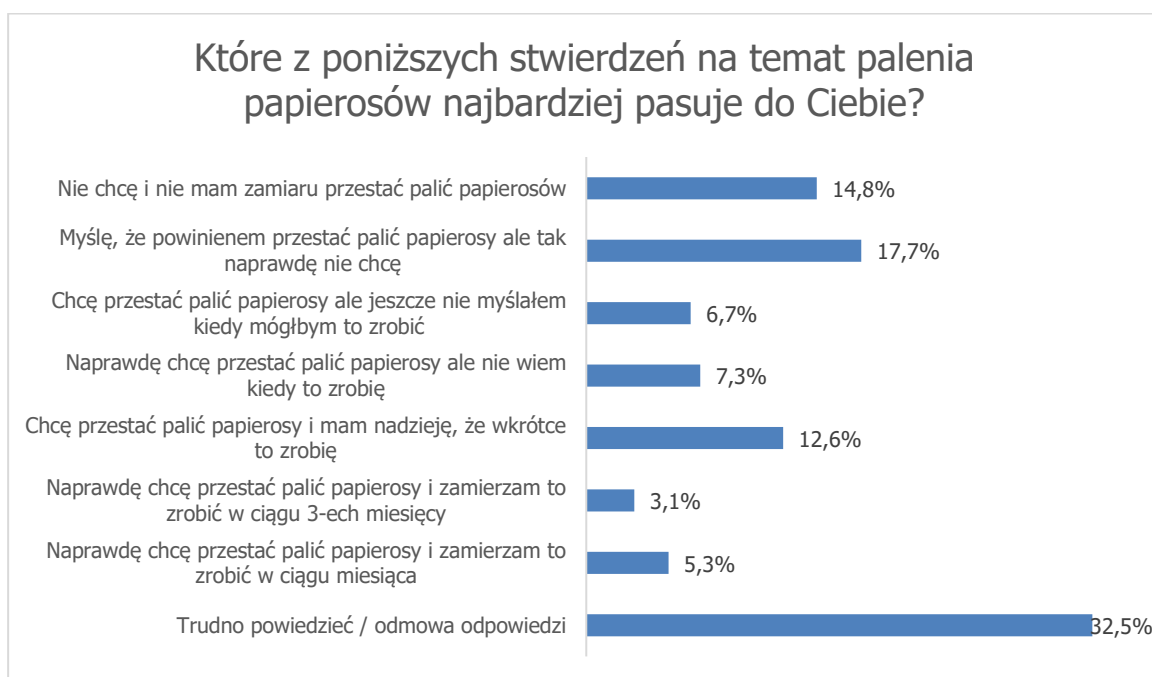
Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Analiza struktury tych, którzy podejmowali próby rzucenia palenia nie wykazała między nimi istotnych różnic.

9.21. Stwierdzenia na temat palenia papierosów

Jedynie 8,4% palących papierosy ma skonkretyzowany w czasie zamiar rzucenia palenia (planują rzucić do miesiąca lub do trzech). Najwięcej badanych palących papierosy twierdzi, że albo nie chce rzucić albo trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi – w obu przypadkach 32,5%, co łącznie daje ok. 2/3 z nich. Osoby, które nie wiedzą, nie myślały o tym, mają nadzieję, że może wkrótce to zrobią stanowią łącznie prawie 27%.

Wykres 21. Stwierdzenia na temat palenia papierosów – osoby, które zapaliły papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380, 26,2% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Celem dalszych analiz dane pogrupowano jak w poniższej tabeli poniżej.

Tabela 53. Stwierdzenia na temat palenia papierosów – osoby, które zapaliły papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380, 26,2% próby

	%
Nie chcę i nie mam zamiaru przestać palić papierosów	14,8%
Myślę, że powinienem przestać palić papierosy ale tak naprawdę nie chcę	17,7%
Razem – Nie chce rzucić	32,5%

Chcę przestać palić papierosy ale jeszcze nie myślałem kiedy mógłbym to zrobić	6,7%
Naprawdę chcę przestać palić papierosy ale nie wiem kiedy to zrobię	7,3%
Chcę przestać palić papierosy i mam nadzieję, że wkrótce to zrobię	12,6%
Razem – Może kiedyś rzuci	26,7%
Naprawdę chcę przestać palić papierosy i zamierzam to zrobić w ciągu 3-ech miesięcy	3,1%
Naprawdę chcę przestać palić papierosy i zamierzam to zrobić w ciągu miesiąca	5,3%
Razem – Planuje rzucić do 3 miesięcy	8,4%
Trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	32,5%
Total	100%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mężczyźni istotnie częściej odpowiadają, że może kiedyś rzuci i że planują to uczynić nie dalej niż w ciągu trzech miesięcy. Suma odpowiedzi, że nie chce rzucić i może kiedyś to uczyni jest wyższa wśród płci męskiej (61,6% vs 56,4%). Kobiety częściej odpowiedziały, że trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi.

Jedyna istotna różnica ze względu na wiek pytanym pojawia się dla piętnastolatków, którzy istotnie częściej niż siedemnastolatkowie odpowiedzieli, że zamierzają przestać palić do 3 miesięcy (10,9% vs 7%).

Licealiści w największym stopniu wskazali odpowiedź „nie wiem / trudno powiedzieć”. Wybrało ją prawie 39% z nich. Istotnie więcej niż uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników. Ci drudzy z kolei istotnie częściej niż licealiści wskazali odpowiedzi z grupy „może kiedyś”.

Różnice w zależności od wysokości kieszonkowego nie są istotne statystycznie.

Tabela 54. Stwierdzenia na temat palenia papierosów – osoby, które zapaliły papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380, 26,2% próby

	Nie chce rzucić	Może kiedyś rzuci	Planuje rzucić do 3 miesięcy	Trudno powiedzieć / odmowa
Płeć				
Mężczyzna	32,1%	29,5%	9,3%	29,1%
Kobieta	32,9%	23,6%	7,3%	36,2%
Wiek				
15 lat	34,5%	24,2%	10,9%	30,3%
16 lat	30,5%	26,8%	9,5%	33,2%
17 lat	33,9%	25,8%	7,0%	33,4%
18 lat	31,8%	28,3%	7,9%	32,0%

Typ szkoły				
Liceum	33,7%	20,0%	7,6%	38,7%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	31,7%	30,4%	8,8%	29,2%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Brak zależności między poziomem wykształcenia rodziców, postawami wobec palenia papierosów.

Najmniej badanych nie chce rzucić kiedy ich rodzice obydwójce palą papierosy lub pali tylko matka. Mówi tak ponad 37% kiedy palą oboje i prawie 37% kiedy pali tylko matka. Jest to istotnie więcej niż kiedy rodzice nie palą wcale papierosów.

Tabela 55. Stwierdzenia na temat palenia papierosów – osoby, które zapaliły papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380, 26,2% próby

	Nie chce rzucić	Może kiedyś rzuci	Planuje rzucić do 3 miesięcy	Trudno powiedzieć / odmowa
Czy rodzice palą papierosy				
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	29,4%	25,3%	8,9%	36,3%
Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	37,3%	29,4%	7,2%	26,1%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	31,2%	29,3%	9,4%	30,1%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	36,6%	25,1%	9,5%	28,8%
Nie wiem	33,8%	24,7%	6,4%	35,1%
odmowa odpowiedzi	32,6%	20,9%	3,3%	43,3%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Najczęściej chęć rzucenia palenia skonkretyzowaną w czasie wskazali uczniowie mieszkający na wsi. Widać także tendencję, że im większe miasto, tym odsetek ten jest niższy. Dla wsi wynosi 10,5%, a dla największych miast prawie 47%. Mieszkańcy miast wielkich istotnie częściej nie chcą rzucić palenia niż zamieszkali na wsiach i w miastach do 99 tys. mieszkańców.

Tabela 56. Stwierdzenia na temat palenia papierosów – osoby, które zapaliły papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380, 26,2% próby

	Nie chce rzucić	Może kiedyś rzuci	Planuje rzucić do 3 miesięcy	Trudno powiedzieć / odmowa
Wielkość miejscowości zamieszkania				
wieś	29,0%	28,3%	10,5%	32,2%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	31,6%	26,9%	8,3%	33,3%

średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	33,7%	27,5%	7,8%	31,0%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	38,7%	24,3%	6,0%	31,0%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	46,9%	15,4%	4,2%	33,5%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	34,6%	23,7%	2,7%	38,9%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Województwo nie różnicuje badanych pod tym względem.

9.22. Podejmowanie prób zaprzestania używania e-papierosów

Próbie zaprzestania używania e-papierosów podjęło w okresie roku przed badaniem ponad 32% uczniów, którzy używali ich w ciągu 30 dni przed badaniem. Znacznie więcej, bo prawie 58% nie uczyniło tego. A prawie 10% odmówiło odpowiedzi na to pytanie.

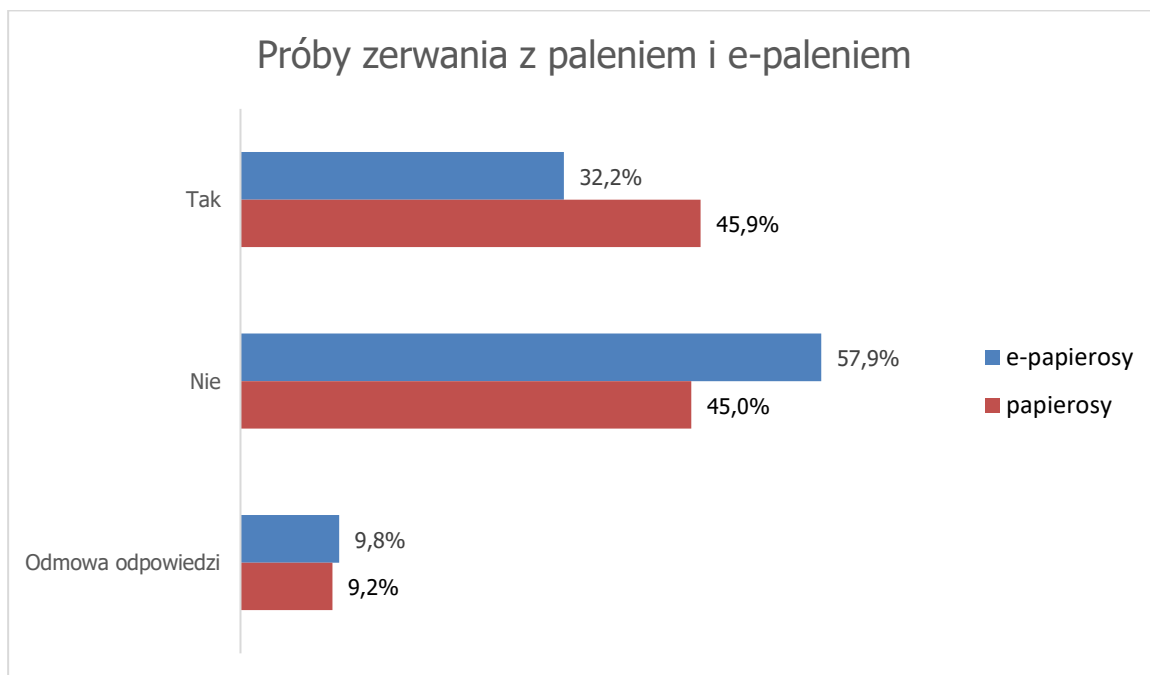
Wykres 22. Podejmowanie próby zaprzestania sięgania po e-papierosy - osoby, które używały ich w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Uwagę zwraca, że nie tylko więcej młodych ludzi sięgnęło w ciągu 30 dni przed badaniem po e-papierosa niż po zwykłego papierosa, ale także znacznie mniej z nich podjęło choć jedną próbę zerwania z tym zachowaniem. Podczas gdy 45,9% palących tradycyjne papierosy próbowało zaprzestać palenia, to dla e-papierosów wartość ta wynosi o prawie 14 punktów procentowych mniej, czyli 32,2%.

Wykres 23. Próby zerwania z paleniem papierosów i używaniem e-papierosów

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mężczyźni istotnie częściej niż kobiety podejmowali próby zaprzestania używania e-papierosów w ciągu roku przed badaniem 33,5% vs. 30,5%. Wśród kobiet zwraca uwagę wyższy wskaźnik odmów odpowiedzi.

Wiek badanych słabo różnicuje ich względem prób zaprzestania używania e-papierosów. Przy czym jest różnica istotna statystycznie dla 15-latków w stosunku do 18-latków (35,9% vs. 29,4%).

Uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników istotnie częściej próbowali zaprzestać używania e-papierosów, niż licealiści (33,8% vs. 29,8%).

Brak istotnych różnic ze względu na wysokość otrzymywanego kieszonkowego.

Tabela 57. Podejmowanie próby zaprzestania sięgania po e-papierosy - osoby, które używały ich w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych

	Tak	Nie	Odmowa
Płeć			
Mężczyzna	33,5%	58,4%	8,1%
Kobieta	30,5%	57,2%	12,2%
Wiek			
15 lat	35,9%	56,6%	7,5%
16 lat	33,1%	57,3%	9,7%
17 lat	33,1%	57,5%	9,4%
18 lat	29,4%	59,1%	11,5%
Typ szkoły			
Liceum	29,8%	59,0%	11,2%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	33,8%	57,1%	9,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Brak istotnych związków między próbowaniem zaprzestania używania e-papierosów, a wykształceniem rodziców, tym czy palą oni papierosy, wielkością miejscowości zamieszkania i województwem

9.23. Liczba prób zaprzestania używania e-papierosów

40% badanych, którzy podjęli próbę zaprzestania używania e-papierosów uczyniło to tylko jeden raz. Dwie próby podjęło 15% z nich, a więcej niż trzykrotnie 18,7%. Ponad ¼ pytanych odmówiło odpowiedzi.

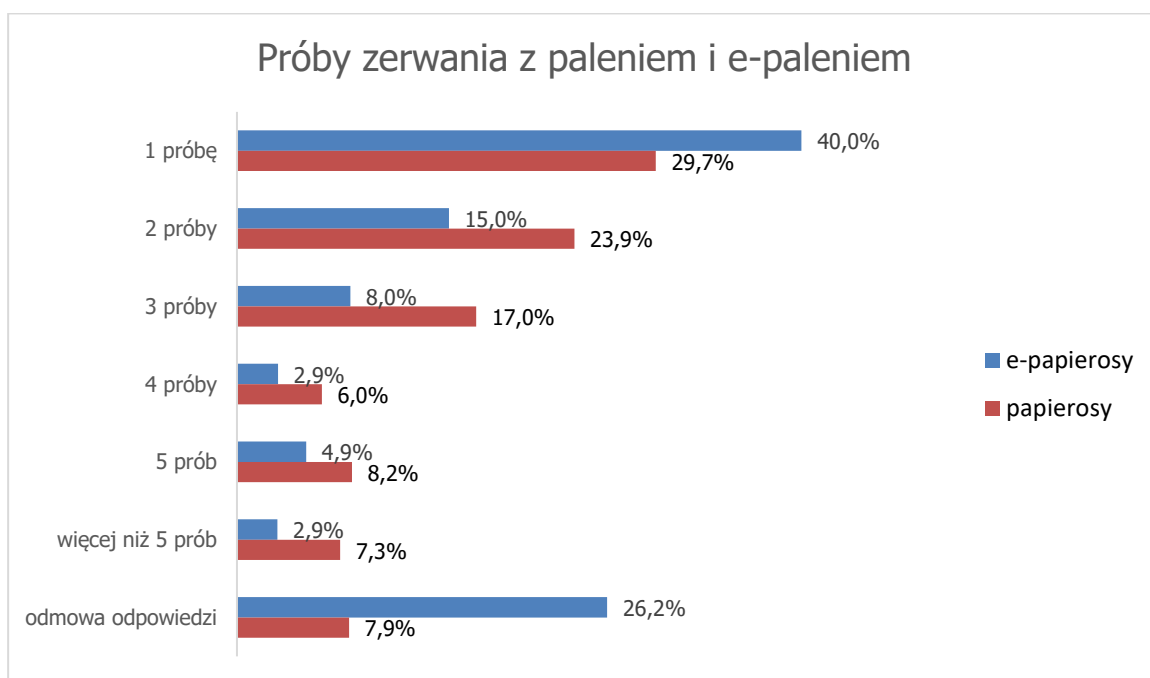
Wykres 24. Liczba prób rzucenia używanie e-papierosów; osoby, które próbowały zaprzestać w ostatnich 12 miesiącach; N=1592; 9,5% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Nie tylko mniej użytkowników e-papierosów próbowało przestać ich używać niż rzucić palenie zwykłych papierosów, ale także czynili to mniejszą liczbą razy. Prawie dwa razy więcej palaczy papierosów próbowało rzucić je więcej niż dwa razy niż użytkowników e-papierosów (62,4% vs 33,7%).

Wykres 25. Próby rzucenia palenia i zaprzestania używania e-papierosów

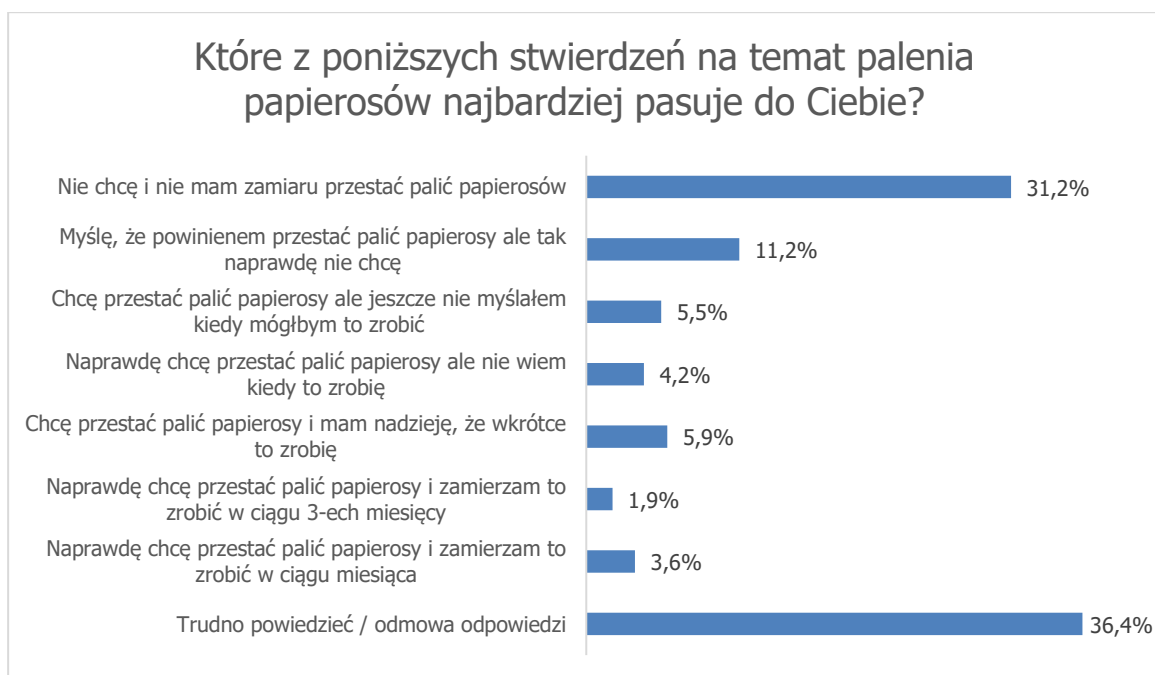
Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Brak istotnych zależności między cechami respondentów, a liczbą prób rzucenia używania e-papierosów.

9.24. Stwierdzenia na temat używania e-papierosów

Największa część badanych wskazała, że nie ma zamiaru przestawać używać e-papierosów. Odpowiedziało tak 42,4%. Nie myślało o tym 15,7% badanych, a jedynie 5,5% chce tu uczynić w ciągu najbliższych 3 miesięcy. I aż 36,4% wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi”.

Wykres 26. Stwierdzenia na temat używania e-papierosów - osoby, które używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni N=4934; 29,5% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Tabela 58. Stwierdzenia na temat używania e-papierosów - osoby, które używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934m 29,5% próby i papierosów; N=4380, 26,2% próby

	e-papierosy	papierosy
Nie chcę i nie mam zamiaru przestać palić papierosów	31,2%	14,8%
Myślę, że powinienem przestać palić papierosy ale tak naprawdę nie chcę	11,2%	17,7%
Razem – Nie chce rzucić	42,4%	32,5%
Chcę przestać palić papierosy ale jeszcze nie myślałem kiedy mógłbym to zrobić	5,5%	6,7%
Naprawdę chcę przestać palić papierosy ale nie wiem kiedy to zrobię	4,2%	7,3%
Chcę przestać palić papierosy i mam nadzieję, że wkrótce to zrobię	5,9%	12,6%
Razem – Może kiedyś rzuci	15,7%	26,7%
Naprawdę chcę przestać palić papierosy i zamierzam to zrobić w ciągu 3-ech miesięcy	1,9%	3,1%
Naprawdę chcę przestać palić papierosy i zamierzam to zrobić w ciągu miesiąca	3,6%	5,3%

Razem – Planuje rzucić do 3 miesięcy	5,5%	8,4%
Trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	36,4%	32,5%
Total	100,0%	14,8%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Ze względu na bardzo duży odsetek kobiet, które w tym pytaniu wybrały odpowiedzi „trudno powiedzieć” i „odmowa odpowiedzi” na wszystkie inne odpowiedzi przypadka więcej mężczyzn niż kobiet i różnice te są istotne statystycznie.

Uczniowie szkół innych niż licealne statystycznie częściej wskazywali odpowiedzi, że może kiedyś rzucić (16,9% vs. 13,3% dla licealistów) oraz, że planują rzucić w ciągu trzech miesięcy (6,4% vs. 3,9%). Tutaj podobnie duży odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć” i „odmowa odpowiedzi”. Do szkół branżowych chodzi znacznie więcej mężczyzn, stąd odpowiedzi licealistów w większym stopniu odzwierciedlają opinie kobiet.

Tabela 59. Opinie o używaniu e-papierosów - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych

	Nie chce rzucić	Może kiedyś rzuci	Planuje rzucić do 3 miesięcy	Trudno powiedzieć / odmowa
Płeć				
Mężczyzna	43,7%	18,0%	6,7%	31,6%
Kobieta	40,7%	12,6%	3,9%	42,8%
Typ szkoły *				
Liceum	42,2%	13,3%	3,9%	40,6%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	42,6%	16,9%	6,4%	34,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* Nie pokazano odpowiedzi „trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi” – niska liczebność

W przypadku innych zmiennych nie stwierdzono istotnych statystycznie zależności poza przypadkowymi.

9.25. Podsumowanie

Znacznie mniej respondentów deklaruje, że próbowało zaprzestać używania e-papierosów niż zwykłych papierosów w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Niecała 1/3 przyznała się do tego, podczas gdy do próby rzucenia palenia przyznała się blisko połowa (45,9%). Palacze deklarują także większą liczbę prób

rzucenia. Więcej niż dwie próby podało dwa razy więcej palaczy niż użytkowników e-papierosów (62,4% vs. 33,7%). Podobna proporcja jest przy co najmniej trzech próbach (38,4% vs. 18,7%).

Częściej choć jedną próbę zaprzestania używania e-papierosów deklarują mężczyźni, osoby piętnastoletnie (im starszy respondent tym rzadziej), uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników i częściej mieszkańcy wsi. W przypadku prób rzucenia palenia papierosów powtarzają się podobne cechy jak dla użytkowników e-papierosów, a ponadto dochodzą takie jak: niskie kieszonek, do 50 zł, palenia papierosów przez obydwoje rodziców lub tylko przez ojca, zamieszkanie nie tylko na wsi, ale w miastach mniejszych niż 500 tys. mieszkańców.

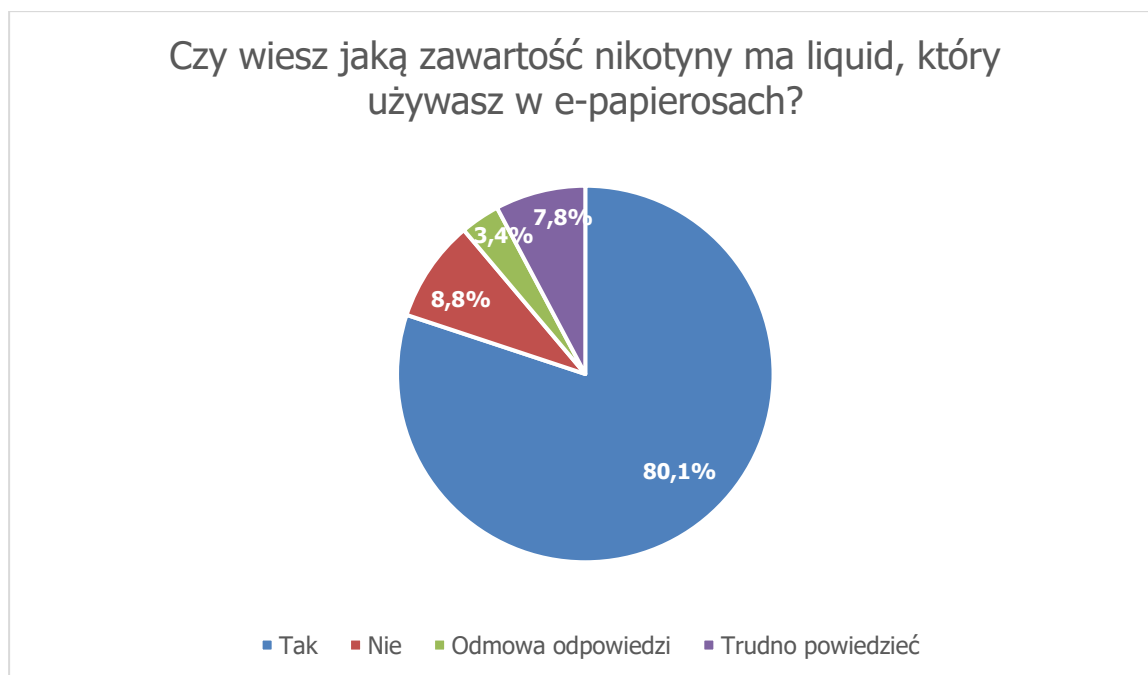
Pytanie o postawy też ujawnia spore różnice między palaczami papierosów i użytkownikami e-papierosów. O 10 punktów procentowych więcej użytkowników e-papierosów chce nadal je używać niż palaczy palić (42,4% vs. 32,5%). Może kiedyś rzuci odpowiada o 11 punktów procentowych palaczy od użytkowników (26,7% vs. 15,7%). Planuje rzucić do trzech miesięcy 8,4% palaczy wobec 5,5% użytkowników. Razem z przekonaniem użytkowników, że e-papierosy są mniej szkodliwe tworzy to silną mieszankę oporu. Na dodatek użytkownicy lubią smaki owocowe i cytrusowe, ale nie lubią tytoniowego. Tworzyć to może jeszcze groźniejszą mieszankę, która może sugerować, że e-papierosy są bezpieczne i fajne, bo także modne.

Osoby, które nie chcą przestać używać e-papierosów to częściej mężczyźni, ale kobiety częściej odmówiły odpowiedzi na to pytanie, dzieci rodziców z wyższym wykształceniem oraz których obydwoje rodziców pali zwykłe papierosy. Papierosów częściej nie chcą rzucić osoby, których obydwoje rodziców pali papierosy lub pali tylko matka oraz zamieszkali w miastach ponad 100 tys. mieszkańców, a szczególnie w tych ponad 500 tys.

9.26. Wiedza o zawartości nikotyny w e-papierosach

4/5 pytaných odpowiedziało, że wie jaka jest zawartość nikotyny w używanych przez nich liquidach. Do braku wiedzy przyznało się prawie 9%. Pozostali albo odmówili odpowiedzi, albo wybrali stwierdzenie „trudno powiedzieć”, łącznie 11,2%.

Wykres 27. Zawartość nikotyny w liquidach - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934, 29,5% badanych

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP - PZH

Mężczyźni istotnie częściej od kobiet odpowiedzieli, że wiedzą ile jest nikotyny w używanych przez nich liquidach (84,7% vs. 74%). Kobiety nie tylko częściej odpowiedziały, że nie wiedzą (11,3% vs. 6,9%), ale także częściej wybrały wariant „trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi” (14,8% vs. 8,5%).

Starsi uczniowie istotnie częściej twierdzą, że wiedzą ile jest nikotyny w używanych przez nich liquidach. Siedemnastoletni i osiemnastoletni badani częściej powiedzieli tak od piętnastolatków na to pytanie (81,9% i 81,1% vs. 75,8%).

Tabela 60. Zawartość nikotyny w liquidach - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934, 29,5% badanych

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć / odmowa

Płeć			
Mężczyzna	84,7%	6,9%	8,5%
Kobieta	74,0%	11,3%	14,8%
Wiek *			
15 lat	75,8%	9,0%	15,2%
16 lat	79,5%	9,4%	11,2%
17 lat	81,9%	9,4%	8,7%
18 lat	81,1%	7,5%	11,4%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Nie stwierdzono istotnych zależności deklaracji wiedzy o zawartości nikotyny w liquidach, a takimi cechami badanych jak typ szkoły, do której uczęszczają, wysokość otrzymywanego kieszonkowego, faktem palenia papierosów przez rodziców i miejscem zamieszkania (wielkość i województwo).

Badani, których rodzice mają wyższe wykształcenie istotnie częściej, niż respondenci, których rodzice nie mają dyplomu wyższej uczelni, wskazali, że wiedzą ile jest nikotyny w liquidach. Wartości te są zbliżone do siebie w przypadku i matki (85,7%) i ojca (85,1%).

Tabela 61. Zawartość nikotyny w liquidach - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934, 29,5% badanych

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć / odmowa
Wykształcenie matki			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	75,7%	11,0%	13,4%
Średnie	76,4%	9,9%	13,7%
Wyższe	85,7%	7,7%	6,6%
Nie wiem	77,7%	9,6%	12,7%
Odmowa odpowiedzi	79,6%	6,4%	14,0%
Wykształcenie ojca			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	77,6%	11,6%	10,9%
Średnie	79,0%	9,2%	11,8%
Wyższe	85,1%	6,9%	8,1%
Nie wiem	76,9%	10,2%	12,9%
Odmowa odpowiedzi	79,4%	6,7%	13,9%

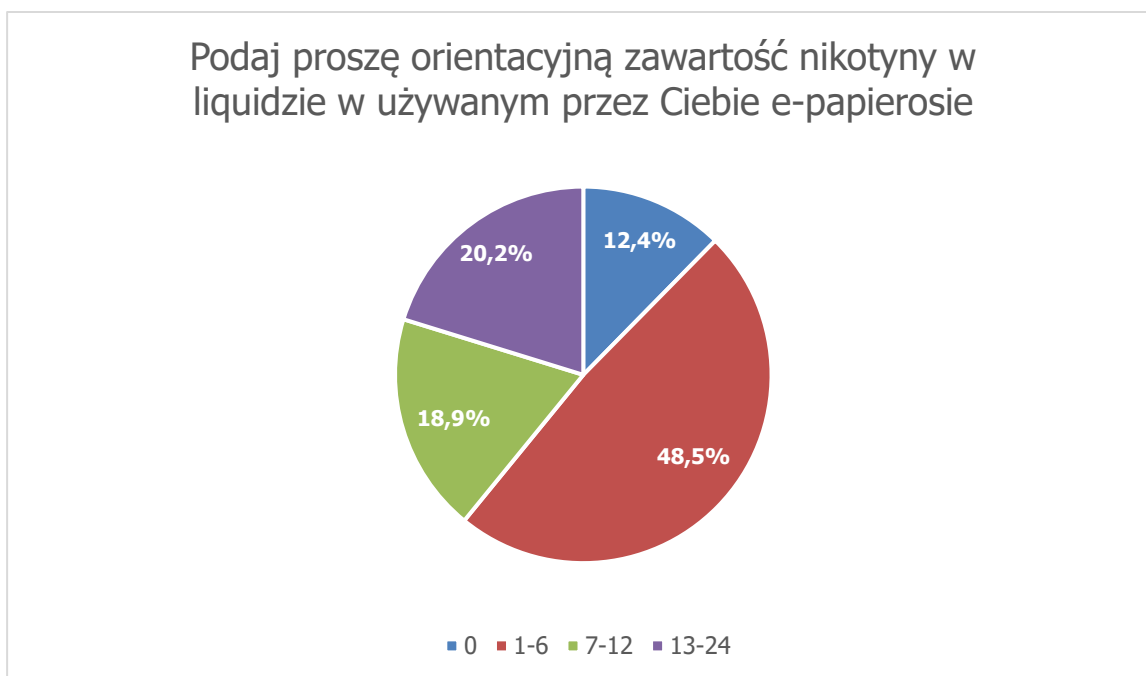
Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.27. Ilość nikotyny zawarta w używanych liquidach

Najwięcej, 48,5% tych, którzy używali e-papierosów w ciągu 30 dni przed badaniem i wpisali zawartość nikotyny w używanych przez nich liquidach twierdzi, że używa liquidów o zawartości nikotyny od 1 mg

do 6 mg. Prawie 19% podało wartość od 7-12 mg, a ponad 20% między 13 a 24 mg. Ponadto 12,4% twierdzi, że używa liquidów o zerowej zawartości nikotyny.

Wykres 28. Zawartość nikotyny w liquidach - osoby, które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach i odpowiedziały na pytanie; N=3121; 18,7% badanych

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* Na wykresie pogrupowano odpowiedzi od 0-24 mg. Pozostałe wykluczono z analizy. W sklepach internetowych nie znaleziono liquidów o zawartości nikotyny większej niż 24 mg.

Istotnie częściej mężczyźni niż kobiety preferują liquidy z najwyższą zawartością nikotyny przekraczającą 12 mg. Takich używa 22,8% nich w stosunku do 15,6% wśród kobiet. Także więcej kobiet używa liquidów o zerowej zawartości nikotyny, 14,5% vs. 11,2% dla mężczyzn.

Najwięcej użytkowników liquidów o zerowej zawartości nikotyny jest wśród najmłodszych badanych i z każdym rokiem ich frakcja maleje. Uczniowie w wielu lat piętnastu i szesnastu istotnie częściej od starszych używają właśnie takich produktów bez nikotyny (ponad 16% vs. maksymalnie 10%). Liquidy o zawartości od 1 do 6 mg są najpopularniejsze wśród młodzieży w wieku osiemnastu lat (54,5%). Jest to istotnie większa frakcja niż w przypadku osób w wieku do 16 lat. Dla liquidów o wyższej zawartości nikotyny brak jest różnic istotnych statystycznie.

Uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników częściej preferują liquidy o najwyższej zawartości nikotyny niż licealiści (22,2% vs. 16,2%). Licealiści z kolei, istotnie częściej wybierają te z zawartością nikotyny od 1 do 6 mg (52,4% vs. 46,7%).

Respondenci, którzy otrzymują kieszonkowe powyżej 200 zł miesięcznie ponadprzeciętnie często używają liquidów o największej zawartości nikotyny 13-24 mg. – ok. 25% z nich.

Brak istotnych zależności w odniesieniu do wysokości otrzymywanego kieszonkowego.

Tabela 62. Zawartość nikotyny w używanych liquidach - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach i odpowiedziały na pytanie o zawartość nikotyny w zakresie 0-24 mg; N=3121, 18,7% badanych

	0	1-6	7-12	13-24
Płeć				
Mężczyzna	11,2%	47,7%	18,3%	22,8%
Kobieta	14,5%	50,0%	20,0%	15,6%
Wiek				
15 lat	18,2%	44,5%	20,3%	17,0%
16 lat	16,1%	43,3%	17,8%	22,8%
17 lat	10,0%	48,2%	19,3%	22,5%
18 lat	9,2%	54,5%	18,5%	17,8%
Typ szkoły				
Liceum	13,0%	52,4%	18,4%	16,2%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	12,1%	46,7%	19,0%	22,2%

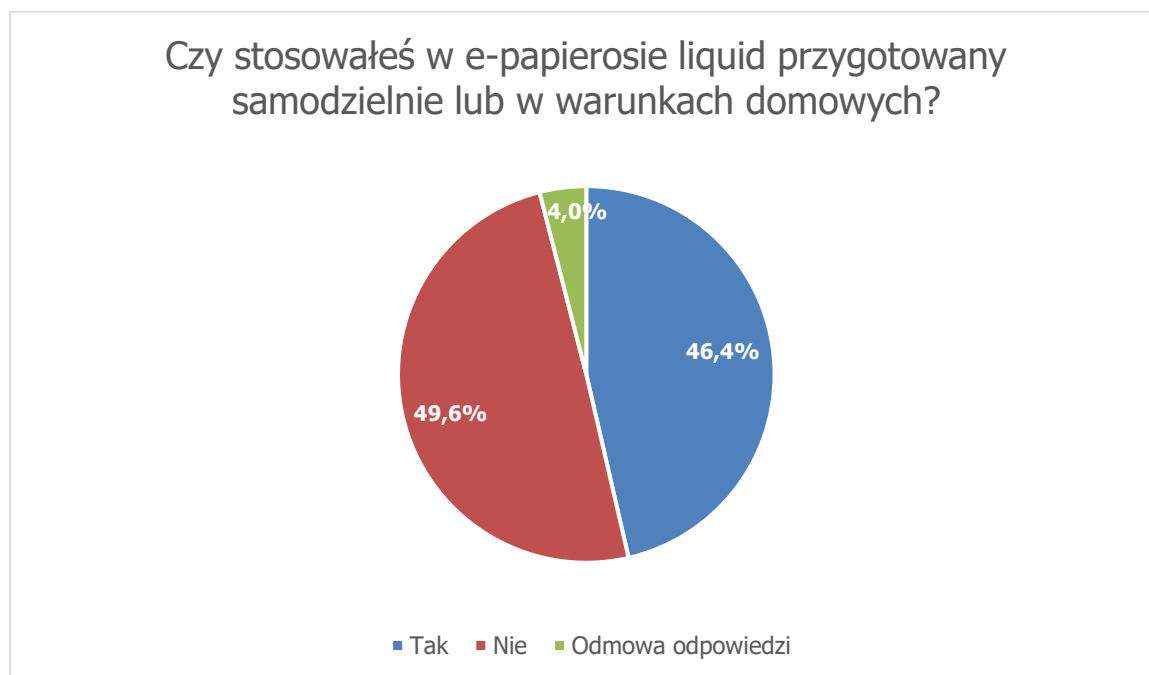
Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Brak istotnych zależności ze względu na wykształcenie rodziców, palenia przez nich papierosów, wielkości miejscowości zamieszkania i województwa.

9.28. Używanie liquidów domowej roboty

46,4% pytanych odpowiedziało, że stosowało w e-papierosie liquid przygotowany samodzielnie lub w warunkach domowych. Prawie połowa z nich zaprzeczyła. 4% odmówiło odpowiedzi.

Wykres 29. Pochodzenie używanego liquidu - osoby, które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety przyznają, że używają samodzielnie przygotowywanych liquidów (54,1% vs. 36,1%).

Im starszy respondent tym częściej przyznawał, że stosował liquid wytworzony w warunkach domowych. Osoby najstarsze najczęściej przyznały się do stosowania samodzielnie przygotowywanych liquidów (48,1%), a najmłodsze najrzadziej (41,9%). Różnice między nimi są istotne statystycznie.

Także licealiści rzadziej niż uczniowie szkół innego typu stosowali liquidy przygotowywane w warunkach domowych (40,2% vs. 49,6%). Różnica istotna statystycznie.

Najczęściej liquidy przygotowywane w warunkach domowych stosują osoby, które otrzymują najwyższe kieszonkowe (53,3%), a najrzadziej otrzymujący do 50 zł i 100 – 150 zł. (42,1% i 43,8%). Różnice te są istotne.

Tabela 63. Stosowanie liquidów przygotowywanych w warunkach domowych - osoby, które używały w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć / odmowa
Płeć			
Mężczyzna	54,1%	42,4%	3,5%
Kobieta	36,1%	59,2%	4,7%
Wiek			
15 lat	41,9%	54,0%	4,1%
16 lat	45,5%	50,8%	3,7%
17 lat	47,7%	48,3%	4,1%
18 lat	48,1%	47,8%	4,1%
Typ szkoły			
Liceum	40,2%	55,7%	4,2%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	49,6%	46,7%	3,7%
Kieszonkowe			
kieszonkowe: do 50 zł	42,1%	54,9%	3,0%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	47,8%	50,3%	1,9%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	43,8%	52,6%	3,5%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	45,1%	51,0%	3,9%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	51,5%	46,9%	1,5%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	53,3%	43,4%	3,3%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	41,0%	50,9%	8,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Najwięcej badanych odpowiedziało, że stosuje domowej roboty liquidy kiedy ich matka ma wyższe wykształcenie (50,9%). Istotnie więcej niż kiedy ma wykształcenie średnie (44,7%). Zależności dla ojców nie są statystycznie istotne.

Tabela 64. Stosowanie liquidów przygotowywanych w warunkach domowych - osoby, które używały w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych

Stosowanie liquidów przygotowywanych w warunkach domowych	Tak	Nie	Trudno powiedzieć / odmowa
Wykształcenie matki			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	44,7%	52,0%	3,3%
Średnie	44,7%	51,6%	3,7%
Wyższe	50,9%	47,2%	1,9%
Nie wiem	45,1%	49,8%	5,1%
Odmowa odpowiedzi	41,1%	49,5%	9,4%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Najczęściej liquidy przygotowywane w warunkach domowych stosują osoby, których oboje rodzice palą papierosy (52,1%), a istotnie rzadziej te, których oboje rodziców nie pali (43,5%).

Tabela 65. Stosowanie liquidów przygotowywanych w warunkach domowych; osoby, które używały w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć / odmowa
Palenie papierosów przez rodziców			
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	43,5%	53,1%	3,5%
Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	52,1%	44,5%	3,4%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	48,4%	49,3%	2,3%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	49,6%	47,1%	3,3%
Nie wiem	43,4%	47,0%	9,6%
odmowa odpowiedzi	39,7%	45,3%	15,0%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Największa część pytaných mieszkających w miastach powyżej 500 tys. mieszkańców przyznaje się do używania domowej roboty liquidów (57,2%), a najmniej mieszkających na wsi (44,9%). Różnica dla nich jest istotna statystycznie. Ponadto widać w danych tendencję, że im większe miasto, w którym mieszka respondent, tym częściej używa liquidu domowej roboty.

Najwięcej użytkowników liquidów domowej roboty mieszka w województwach Lubelskim (54,4%) i Śląskim (52,4%). Występują oni w nich istotnie częściej niż w województwach, gdzie używa się takich produktów najrzadziej, czyli w województwach Opolskim (33,1%), Warmińsko-Mazurskim (37,5%) i Dolnośląskim (38,3%).

Tabela 66. Stosowanie liquidów przygotowywanych w warunkach domowych - osoby, które używały w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych

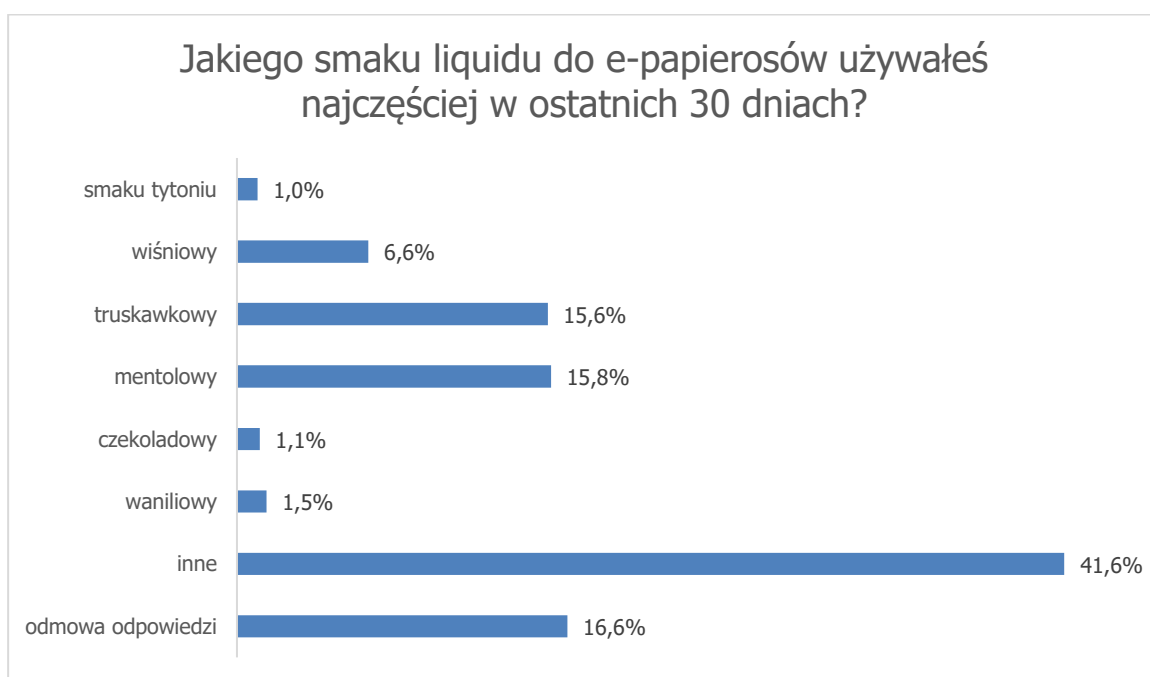
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć / odmowa
Wielkość miejscowości zamieszkania			
wieś	44,9%	51,5%	3,6%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	47,4%	49,7%	2,9%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	47,0%	50,4%	2,6%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	49,5%	47,6%	2,9%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	57,2%	37,6%	5,2%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	36,8%	47,0%	16,2%
Województwo			
woj. Dolnośląskie	38,3%	54,5%	7,2%
woj. Kujawsko-pomorskie	43,6%	50,8%	5,7%
woj. Lubelskie	54,4%	42,2%	3,4%
woj. Lubuskie	49,3%	47,0%	3,7%
woj. Łódzkie	43,9%	53,6%	2,5%
woj. Małopolskie	51,0%	44,4%	4,5%
woj. Mazowieckie	43,7%	53,2%	3,1%
woj. Opolskie	33,1%	61,3%	5,6%
woj. Podlaskie	46,2%	50,3%	3,5%
woj. Podkarpackie	48,0%	48,1%	3,9%
woj. Pomorskie	48,5%	48,1%	3,3%
woj. Śląskie	52,4%	42,3%	5,3%
woj. Świętokrzyskie	53,2%	45,1%	1,7%
woj. Warmińsko-mazurskie	37,5%	60,3%	2,2%
woj. Wielkopolskie	43,1%	52,8%	4,1%
woj. Zachodniopomorskie	45,3%	51,9%	2,8%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.29. Używane smaki liquidów

W pytaniu o najczęściej używane smaki liquidów obserwujemy bardzo duże rozproszenie odpowiedzi. Aż 41,6% pytanych odpowiedziało inne. Z podanej listy smaków podobnie często wskazano mentolowy oraz czekoladowy (15,8% i 15,6%). Popularny jest także wiśniowy (6,6%). Badani mogli także wpisać jakiś inny smak. Przegląd tego, co sami napisali pokazuje dominację rozmaitych smaków owocowych oraz znanych ze słodyczy dla dzieci.

Wykres 30. Najczęściej używany smak liquidów - osoby, które używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni N=4934; 29,5% próby

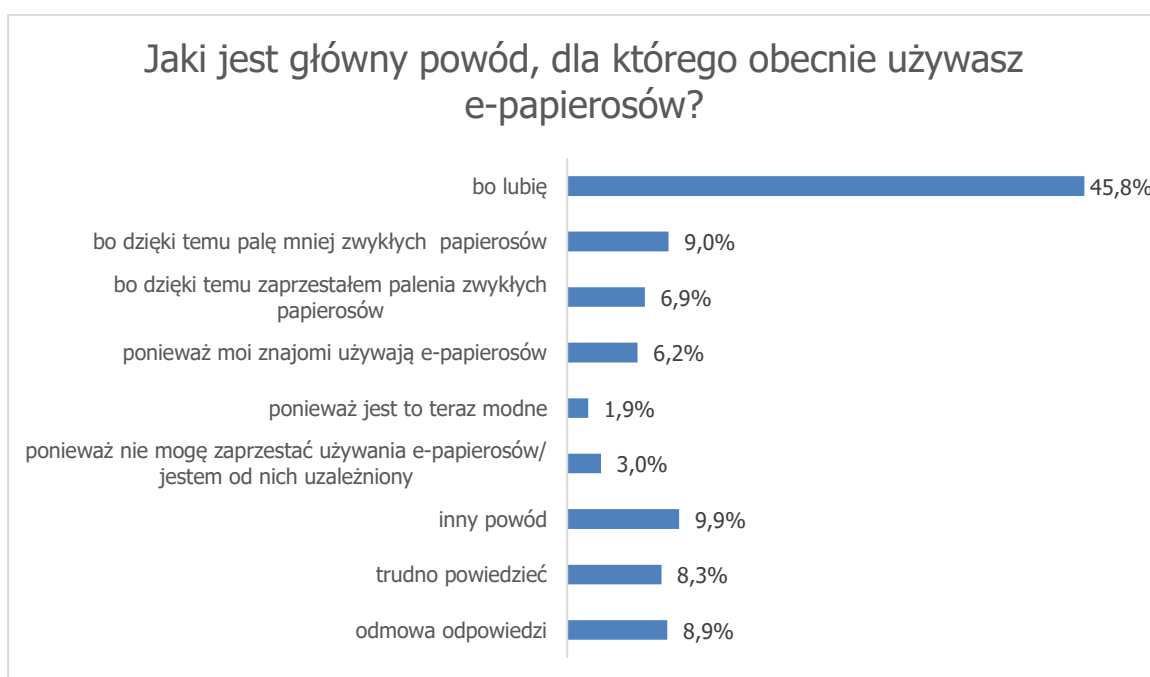

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.30. Główny powód używania e-papierosów

„Bo lubię” jest dominującą odpowiedzią na pytanie o główny powód używania e-papierosów. Udzieliło jej aż 45,6% pytanych. Dodając do siebie powody mówiące o zaprzestaniu palenia zwykłych papierosów lub ich ograniczeniu otrzymujemy 15,9% odpowiedzi. Zsumowany wpływ znajomych oraz mody daje z kolei 8,1%. 3% zaznaczyło, że są uzależnieni. Aż 27,2% wskazało „inny powód”, „trudno powiedzieć” i „odmowa odpowiedzi”.

Wykres 31. Główny powód używania e-papierosów - osoby, które używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni N=4934, 29,5% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mężczyźni istotnie częściej niż kobiety wskazali odpowiedzi, które mówią o rzuceniu bądź ograniczeniu palenia zwykłych papierosów poprzez używanie e-papierosów. (17,7% vs. 13,5%). Podobna zależność pojawiła się wśród osób wieku lat siedemnastu i osiemnastu (17,7% i 17,3%) w stosunku do osób najmłodszych. Badani w wieku piętnastu lat istotnie częściej niż osoby pełnoletnie wybrały odpowiedzi, które wskazują wpływ znajomych i mody (10,9% vs. 6,8%).

Również wśród uczniów szkół branżowych, zawodowych i techników pojawia się taka zależność. Więcej jest wśród nich takich, którzy wybrali odpowiedzi wskazujące na ograniczenie palenia papierosów lub ich rzucenie niż wśród licealistów.

Tabela 67. Główny powód używanie e-papierosów; osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych; dane pogrupowane, nie pokazano: „inne, trudno powiedzieć, odmowa odpowiedzi”

	Bo lubię	Rzucenie, ograniczenie papierosów	Znajomi moda	Uzależnienie
Płeć				
Mężczyzna	45,3%	17,7%	8,2%	3,4%
Kobieta	46,5%	13,5%	8,0%	2,5%
Wiek				
15 lat	48,4%	12,3%	10,9%	2,9%
16 lat	47,1%	13,8%	9,0%	2,9%
17 lat	43,1%	17,7%	7,5%	3,7%
18 lat	46,1%	17,3%	6,8%	2,5%
Typ szkoły				
Liceum	47,8%	12,2%	10,5%	2,6%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	44,7%	18,0%	6,8%	3,2%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

W przypadku wysokości kieszonkowego czy też poziomu wykształcenia rodziców nie stwierdzono różnic istotnych statystycznie.

Na rzucenie lub ograniczenie palenia zwykłych papierosów jako powód używania e-papierosów istotnie częściej wskazywali uczniowie, których albo oboje rodzice palą, albo pali tylko ojciec (19,9% i 18,8%) w stosunku do tych, którzy nie wiedzą czy ich rodzice palą i których rodzice nie sięgają po papierosy (8,6% i 13,9%).

Tabela 68. Główny powód używanie e-papierosów; osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych; dane pogrupowane, nie pokazano: „inne, trudno powiedzieć, odmowa odpowiedzi”

	Bo lubię	Rzucenie, ograniczenie papierosów	Znajomi moda	Uzależnienie
Czy rodzice palą papierosy				
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	46,1%	13,9%	8,7%	3,1%
Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	45,1%	19,9%	8,1%	3,1%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	48,1%	18,8%	7,4%	2,8%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	46,5%	15,4%	9,1%	3,7%
Nie wiem	42,7%	8,6%	7,9%	2,6%
odmowa odpowiedzi	38,2%	14,8%	4,0%	1,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* Nie pokazano „odmowa odpowiedzi” – niska liczebność

Nie stwierdzono także zależności dla zmiennej wielkość miejscowości zamieszkania oraz województwa w której jest ta miejscowość.

9.31. Podsumowanie

Ponad 80% użytkowników e-papierosów wie jaka jest zawartość nikotyny w stosowanych przez nich liquidach. Niecałe 9% odpowiedziało, że nie wie. Częściej od przeciętnej wiedzę deklarują mężczyźni i osoby starsze niż szesnaście lat, jak również takie, których rodzice mają wyższe wykształcenie.

Zawartość nikotyny do 6 mg została wskazana przez największą część pytanych, ponad 48%. Po około 1/5 podało wartości 7-12 mg oraz 13-24 mg. Dodatkowo ponad 12% odpowiedziało, że stosuje liquid bez nikotyny. Liquidy o zerowej zawartości częściej wskazały kobiety oraz osoby do szesnastego roku życia. Te najmocniejsze z kolei mężczyźni, uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników, otrzymujący wysokie kieszonkowe, ponad 200 zł miesięcznie, oraz uczniowie, których obydwoje rodziców pali papierosy.

Blisko połowa (46,4%) odpowiedziało, że używa liquidów domowej roboty. Częściej są to mężczyźni, osoby starsze niż szesnaście lat, otrzymujący kieszonkowe ponad 200 zł, których obydwoje rodziców pali papierosy i mieszkający w wielkich miastach ponad 500 tys. mieszkańców. Ponadprzeciętnie wyróżniają się też pod tym względem mieszkańcy województw Lubelskiego oraz Śląskiego.

Obserwuje się spore rozproszenie ulubionych smaków liquidów. Z podanej listy bardzo niewiele wskazań zyskał smak tytoniowy. Najpopularniejsze były truskawkowy i mentolowy. Aż 41,6% wpisało smak spoza listy. Dominują w nich smaki owocowe i cytrusowe.

„Bo lubię” to najczęstsza odpowiedź o powody używania e-papierosów (prawie 46% użytkowników). Prawie 16% wskazało odpowiedzi mówiące o ograniczeniu lub zaprzestaniu używania zwykłych papierosów. Wpływ rówieśników i mody podało ponad 8% użytkowników. 3% zaznaczyło, że nie mogą przestać, czyli są uzależnieni.

Odpowiedź „bo lubię” jest tak powszechna, że nie widać różnic względem badanych cech respondentów i ich rodziców. Rzucenie lub ograniczenie palenia papierosów częściej wskazali mężczyźni, osoby w wieku siedemnastu i osiemnastu lat, uczniowie szkół branżowych i tacy, których albo obydwoje rodziców pali, albo tylko ojciec.

Wpływ znajomych oraz mody częściej wybrali najmłodsi, czyli piętnastoletni respondenci oraz uczniowie szkół licealnych.

9.32. Sposoby zdobywania e-papierosów

Największa frakcja badanych odpowiedziała, że e-papierosy lub papierosy zakupiła samodzielnie w sklepie stacjonarnym (43,6% i 46,8%). To dość zaskakujący wskaźnik albowiem tylko ¼ badanych ma 18 lat, a poniżej tego wieku zakup nie jest dozwolony.

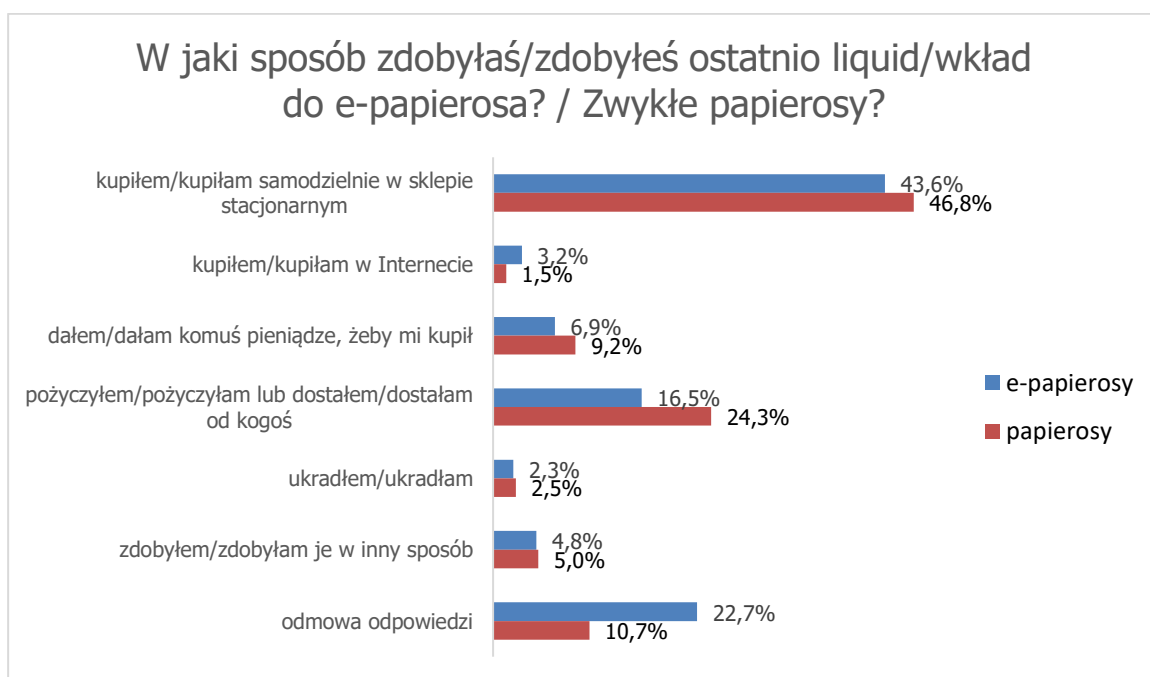
Wiele jest też odpowiedzi, że respondenci otrzymali lub pożyczyli je od kogoś znajomego. 24,3% w przypadku papierosów i 16,5% w przypadku e-papierosów.

Nie ma też odpowiedzi, że badany dał komuś pieniądze, żeby mu kupił. 9,2% dla papierosów i 6,9% e-papierosów.

Liczne są także odmowy odpowiedzi, ponad 1/5 dla e-papierosów i co dziesiąta dla papierosów.

Pozostałe niewielkie odsetki odpowiedzi, to zdobycie w inny sposób, kradzież i zakup przez internet.

Wykres 32. Sposób zdobycia ostatniego wkładu/liquidu do e-papierosa; osoby które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach, N=4934, 29,5% próby; osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach, N=4380, 26,2% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mężczyźni istotnie częściej niż kobiety kupili e-papierosy w sklepie (48,7% vs. 36,8%), kupili przez internet (4,2% vs 1,9%) oraz ukradli (2,8% vs 1,6%).

Osoby w wieku 18 lat istotnie częściej od każdej młodszej grupy wieku kupiły produkt w sklepie stacjonarnym (57,8%). Również siedemnastolatki częściej od szesnastoletnich i piętnastoletnich respondentów udzielili takiej odpowiedzi (41,5%). Wciąż jednak ok. 1/3 osób w wieku lat piętnastu i szesnastu twierdzi, że kupiły produkty w sklepie. Jednocześnie co dziesiąta osoba od piętnastu do siedemnastu lat odpowiedziała, że kupił im produkt ktoś inny. Ponadto około 1/5 badanych w wieku piętnastu i szesnastu lat pożyczło lub otrzymało produkt od innej osoby.

Uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników istotnie częściej niż licealiści odpowiedzieli, że kupili wkład w sklepie (45,4% vs. 40,4) lub przez internet (3,9% vs. 2%). Licealiści częściej otrzymali go od kogoś lub pożyczyci (20,6% vs. 14,4%).

Wraz ze wzrostem wysokości kieszonkowego rośnie odsetek osób, które zakupiły produkt w sklepie stacjonarnym. Twierdzi tak 52,9% otrzymujących 200 zł – 250 zł oraz 49,9% mających do dyspozycji ponad 250 zł miesięcznie. W obu tych grupach odsetek odpowiedzi jest istotnie wyższy niż wśród osób, które otrzymują do 50 zł co miesiąc. Zmienna ta powiązana jest z wiekiem, gdyż wraz z jego wzrostem rośnie wysokość kieszonkowego. Osoby otrzymujące do 100 zł miesięcznie istotnie częściej niż te, które wskazały ponad 200 zł miesięcznie dostały produkt od kogoś lub go pożyczyci - mniej więcej co piąta osoba. Zwraca też uwagę najwyższy, istotnie różny od innych, poziom odpowiedzi, że produkt ukradziono w grupie, która otrzymuje ponad 250 zł miesięcznie (5,4%).

Tabela 69. Sposób zdobycia ostatniego wkładu/liquidu do e-papierosa - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych; nie pokazano: „inny sposób, „odmowa odpowiedzi”

	Kupno w sklepie	Kupno przez internet	Ktoś kupił	Pożyczono, otrzymano	Kradzież
Płeć					
Mężczyzna	48,7%	4,2%	5,6%	12,7%	2,8%
Kobieta	36,8%	1,9%	8,6%	21,7%	1,6%
Wiek					
15 lat	31,0%	2,3%	10,4%	21,2%	3,2%
16 lat	35,4%	2,8%	10,0%	21,1%	1,9%
17 lat	41,5%	3,4%	9,1%	14,6%	2,1%
18 lat	57,8%	3,9%	1,0%	12,8%	2,0%
Typ szkoły					
Liceum	40,4%	2,0%	7,3%	20,6%	1,6%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	45,4%	3,9%	6,7%	14,4%	2,3%

Kieszonkowe					
kieszonkowe: do 50 zł	38,5%	3,0%	7,1%	21,9%	2,2%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	44,5%	2,0%	8,4%	19,7%	0,9%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	42,3%	3,3%	8,5%	18,8%	1,0%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	45,6%	2,5%	10,4%	16,4%	1,2%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	52,9%	2,6%	5,6%	11,5%	1,0%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	49,9%	4,8%	4,9%	13,6%	5,4%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Ze względu na poziom wykształcenia rodziców wyróżniają się osoby, których matka ma wyższe wykształcenie. Istotnie częściej niż inne deklarują zakup w sklepie stacjonarnym (49,1%). Ponadto osoby, których matki mają wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe najczęściej odpowiedziały, że produkt ukradły (19,6%). W przypadku ojców zależności brak.

Tabela 70. Sposób zdobycia ostatniego wkładu/liquidu do e-papierosa - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych; nie pokazano: „inny sposób, „odmowa odpowiedzi”

	Kupno w sklepie	Kupno przez internet	Ktoś kupił	Pożyczono, otrzymano	Kradzież
Wykształcenie matki					
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	37,3%	3,9%	8,9%	19,6%	3,8%
Średnie	43,1%	3,2%	7,2%	18,1%	1,3%
Wyższe	49,1%	3,1%	6,7%	16,1%	2,5%
Nie wiem	40,2%	2,4%	8,4%	16,7%	2,3%
Odmowa odpowiedzi	38,7%	3,6%	3,7%	11,6%	2,6%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Brak istotnych zależności ze względu na miejsce zamieszkania, i jego wielkości i województwo.

9.33. Sposoby zdobywania zwykłych papierosów

Mężczyźni istotnie częściej od kobiet swoje ostatnie papierosy kupili w sklepie stacjonarnym (50,9% vs. 42,4%), lub ukradli (3,4% vs. 1,6%) lub kupili przez internet (2,1% vs. 0,7%). Kobiety z kolei częściej wskazały odpowiedź, że je pożyczły lub otrzymały (28,9% vs. 20%), a także, że ktoś im kupił (11,5% vs. 7,1%).

Podobnie jak przy liquidach najczęściej poprzez zakup, ostatnią paczkę zdobyli respondenci pełnoletni (66,1%). Istotnie więcej, niż każda inna grupa wiekowa. Również osoby lat siedemnaście i szesnaście istotnie częściej niż osoby lat piętnaście kupiły papierosy w sklepie (40,4% i 35,6% vs. 28,5%). Osoby młodsze niż 18 lat istotnie częściej wskazują, że papierosy od kogoś otrzymały, pożyczły, lub ktoś im kupił. Kradzież istotnie najczęściej wybrali najmłodsi, lat piętnaście (5,6%).

Uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników istotnie częściej od licealistów zadeklarowali, że papierosy kupili w sklepie (49,3% vs. 42,7%) lub ukradli. Licealiści istotnie częściej pożyczili je lub otrzymali od kogoś (30,4% vs. 21,3%).

Im wyższe otrzymywane kieszonkowe, tym istotnie więcej respondentów deklaruje kupno papierosów w sklepie, 57,2% dla dysponujących kwotą większą niż 250 zł miesięcznie wobec 38,5% dla otrzymujących do 50 zł. Im niższe kieszonkowe z kolei, tym istotnie większy odsetek deklaracji, że papierosy pożyczono lub otrzymano od kogoś – między 28% a 29,9% w grupie do 150 zł miesięcznie.

Tabela 71. Sposób zdobycia ostatnich papierosów - osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380, 26,2% badanych; nie pokazano: „inny sposób, „odmowa odpowiedzi”

	Kupno w sklepie	Kupno przez internet	Ktoś kupił	Pożyczono, otrzymano	Kradzież
Płeć					
Mężczyzna	50,9%	2,1%	7,1%	20,0%	3,4%
Kobieta	42,4%	0,7%	11,5%	28,9%	1,6%
Wiek *					
15 lat	28,5%	1,3%	15,7%	25,6%	5,6%
16 lat	35,6%	1,0%	13,5%	28,0%	2,1%
17 lat	40,4%	1,2%	12,3%	25,9%	2,3%
18 lat	66,1%	1,7%	1,6%	20,6%	1,7%
Typ szkoły *					
Liceum	42,7%	0,7%	9,3%	30,4%	1,7%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	49,3%	1,7%	9,2%	21,3%	2,7%

Kieszonkowe					
kieszonkowe: do 50 zł	38,5%	1,7%	11,4%	28,4%	2,2%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	41,9%	1,5%	10,4%	29,9%	1,6%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	48,3%	1,4%	9,6%	28,0%	1,9%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	45,9%	0,3%	13,8%	27,9%	1,4%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	52,7%	2,3%	8,0%	20,3%	1,2%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	57,2%	1,6%	7,3%	15,5%	5,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mieszkańcy miast średnich i dużych istotnie częściej niż mieszkający na wsi swoje papierosy kupowali w sklepie (52,6% i 53,7% vs. 44,4%). Z kolei najczęściej je pożyczyci lub otrzymali od kogoś mieszkający na wsi (26,7%) i jest to różnica istotna wobec mieszkających w wielkich miastach (15,6%). I podobnie jak przy liquidach częściej niż inne grupy swoje ostatnie papierosy ukradli rezydenci wielkich miast (10,4% wobec maksymalnie 3,4% dla innych odpowiedzi).

Tabela 72. Sposób zdobycia ostatnich papierosów - osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380, 26,2% badanych; nie pokazano: „inny sposób, „odmowa odpowiedzi”

	Kupno w sklepie	Kupno przez internet	Ktoś kupił	Pożyczono, otrzymano	Kradzież
Wielkość miejscowości zamieszkania.					
wieś	44,4%	1,0%	10,5%	26,7%	2,0%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	47,1%	1,6%	12,2%	22,2%	1,5%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	52,6%	1,8%	6,3%	23,8%	2,0%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	53,7%	0,4%	6,7%	25,2%	3,4%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	48,6%	1,8%	6,6%	15,6%	10,4%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	31,9%	4,4%	4,3%	20,6%	4,0%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Nie stwierdzono istotnych zależności sposobu wchodzenia w posiadanie papierosów, a poziomem wykształcenia rodziców oraz tym czy rodzice palą papierosy jak również województwem, w którym mieszkają badane osoby.

9.34. Podsumowanie

Około 45% pytanych o to w jaki sposób weszli w posiadanie ostatniej paczki papierosów lub liquidu / wkładu do e-papierosa odpowiedziały, że kupiła samodzielnie w sklepie stacjonarnym. To znacznie

więcej niż wynosi udział pełnoletnich w próbie (ok. $\frac{1}{4}$). Nie mało jest odpowiedzi, że młode osoby dały komuś pieniądze bym im kupił, prawie 10% takich wskazań. Około $\frac{1}{4}$ odpowiedziało też, że pożyczyla lub dostała od kogoś. Widać spory udział sposobów na omijanie kontroli sprzedaży produktów osobom niepełnoletnim.

Otrzymanie, pożyczenie lub, że ktoś im kupił częściej odpowiedziały kobiety niż mężczyźni i co oczekiwane osoby młodsze niż 18 lat. Suma tych sposobów przekracza nawet 40% sposobów zdobycia dla osób w wieku piętnastu i szesnastu lat.

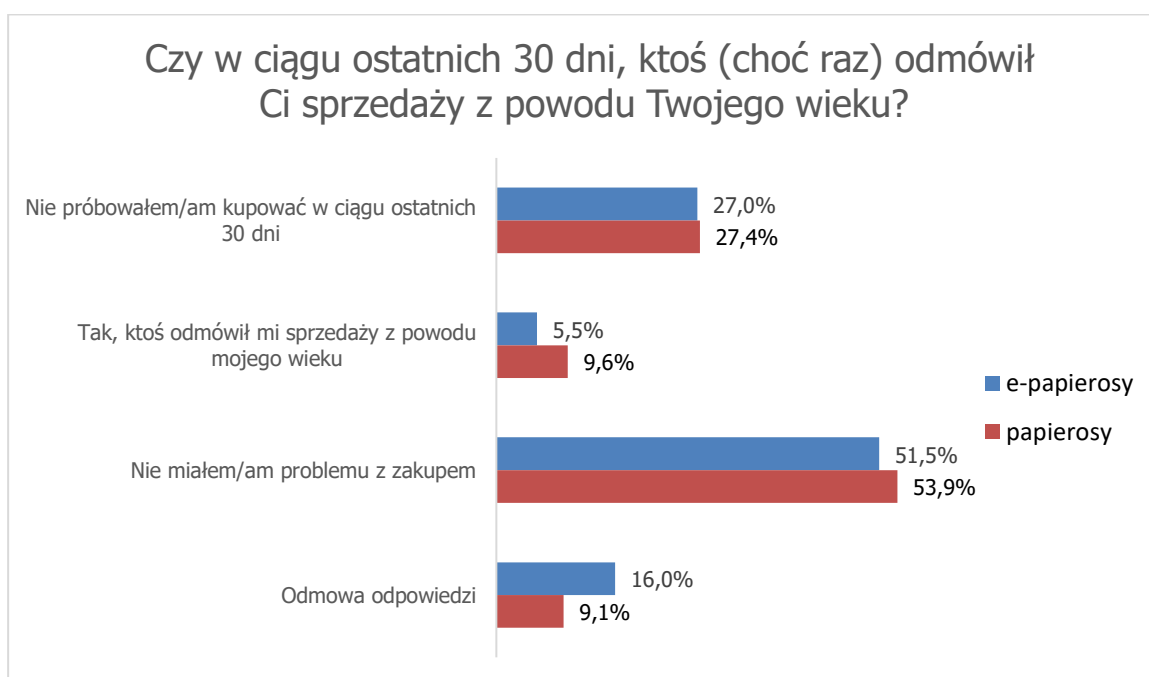
9.35. Odmowy sprzedaży papierosów i e-papierosów

Na pytanie o to, czy badanym odmówiono sprzedaży wyrobów tytoniowych w ciągu ostatnich 30 dni aż ponad połowa odpowiedziała, że nie mieli problemów z zakupem. Wobec tego, że ¼ ma 18 lat, to druga ćwierć nie powinna móc kupić takich wyrobów. W przypadku liquidów można odjąć tę część, która deklaruje używanie wyrobów bez nikotyny ale grupa ta stanowi 15% tych, którzy używają e-papierosy czyli nadal pozostaje 36,3%. Około 16 punktów procentowych powyżej udziału osób osiemnastoletnich.

Drugą, najczęstszą wskazaną odpowiedzią był brak próby zakupu. Odpowiedziało tak 27% i 27,4% zapytanych.

Jedynie 5,5% dla e-papierosów i 9,6% dla papierosów wskazało, że odmówiono im sprzedaży.

Wykres 33. Czy odmówiono sprzedaży; osoby które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach, N=4934, 29,5% próby; osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach, N=4380, 26,2% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.36. Odmowy sprzedaży e-papierosów i liquidów ze względu na wiek

Mężczyźni istotnie częściej od kobiet odpowiedzieli, że nie mieli problemów z zakupem (55,5% vs. 46,2%), a także, że odmówiono im zakupu (7,2% vs. 3,1%). Kobiety z kolei istotnie częściej wybrały odpowiedź, że nie próbowały kupować (33,7% vs. 22%).

Jak można było oczekiwać najwięcej odpowiedzi, że nie było problemu z zakupem wybrały osoby w wieku 18 lat (69,5%). Ponadto także 46,7% osób w wieku 17 lat wskazało taką odpowiedź i była istotnie wyższa od tej wśród piętnastolatków (38,2%). Im młodszy respondent tym więcej odpowiedzi, że nie próbowano kupować (37,7% dla najmłodszych i 34,4% dla osób lat szesnaście). Jedynie 18,2% osób pełnoletnich nie próbowało kupić e-papierosa lub liquidu. Ponadto istotnie częściej sprzedaży odmówiono osobom młodszym niż osiemnaście lat, w stosunku do osiemnastolatków. I odsetek takich odpowiedzi rośnie z wiekiem od 6,1% dla najmłodszych do 8% dla osób siedemnastoletnich, choć różnice między nimi są nieistotne statystycznie, ale istotnie wyższe od tych dla osób pełnoletnich, wśród których 2% tak odpowiedziało.

Istotnie częściej uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników niż liceów wybrali odpowiedź, że nie mieli problemu z zakupem (53,4% vs. 48,3%) jednak warto zwrócić uwagę, że zmienna ta jest powiązana z wiekiem. Im starsi respondenci tym częściej uczą się nie w szkołach branżowych zawodowych lub technikach.

Im wyższe kieszonkowe tym większy odsetek odpowiedzi, że dokonano zakupu bez problemu. 61,1% dla otrzymujących 250 zł i więcej i 44,5% dla tych, którzy mają do 50 zł do dyspozycji. Im niższe kieszonkowe tym częściej odpowiedziano, że nie próbowano dokonywać zakupu 32,6% otrzymujących do 50 zł miesięcznie i 20,5% dla tych, którzy mają więcej niż 250 zł.

Tabela 73. Odmowa sprzedaży e-papierosów lub liquidu ze względu na wiek; osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych;

	Nie próbowano kupić	Odmówiono sprzedaży	Kupiono bez problemu	Odmowa odpowiedzi
Płeć				
Mężczyzna	22,0%	7,2%	55,5%	15,3%
Kobieta	33,7%	3,1%	46,2%	16,9%
Wiek				

15 lat	37,7%	6,1%	38,2%	18,0%
16 lat	34,4%	6,8%	41,9%	17,0%
17 lat	28,5%	8,0%	46,7%	16,9%
18 lat	15,2%	2,0%	69,5%	13,3%
Typ szkoły				
Liceum	31,9%	4,0%	48,3%	15,9%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	24,3%	6,2%	53,4%	16,1%
Kieszonkowe				
kieszonkowe: do 50 zł	32,6%	6,5%	44,5%	16,4%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	31,7%	6,2%	48,9%	13,1%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	30,7%	5,9%	53,1%	10,4%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	24,6%	7,7%	56,6%	11,1%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	24,4%	4,6%	56,4%	14,6%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	20,5%	5,2%	61,1%	13,2%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	26,6%	3,8%	43,4%	26,3%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Najczęściej bez problemu kupili e-papierosy lub liquid uczniowie, których obydwój rodzice palą papierosy. Istotnie częściej niż posiadający rodziców niepalących (26,1% vs. 20,1%). Natomiast ci, których rodzice nie palą istotnie rzadziej próbowali dokonać zakupu od posiadających palących papierosy rodziców (30,5% vs. 23%).

Tabela 74. Odmowa sprzedaży e-papierosów lub liquidu ze względu na wiek; osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych;

	Nie próbowano kupić	Odmówiono sprzedaży	Kupiono bez problemu	Odmowa odpowiedzi
Czy rodzice palą papierosy				
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	30,5%	4,9%	50,1%	14,5%
Tak, obydwój moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	23,0%	6,3%	56,1%	14,7%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	27,0%	5,4%	53,5%	14,1%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	27,0%	5,6%	52,5%	14,8%
Nie wiem	24,3%	8,8%	45,5%	21,4%
odmowa odpowiedzi	11,6%	5,4%	42,3%	40,7%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Z wyjątkiem małych miast im większy ośrodek miejski tym więcej pytanym odpowiedziało, że nie miało problemów z zakupem. Najczęściej odpowiedziano tak w miastach ponad 500 tys. mieszkańców (58,6%), a najrzadziej na wsiach 48,2%. Najczęściej nie próbowano kupować na wsiach (30,9%), a najrzadziej w wielkich miastach (19%).

Tabela 75. Odmowa sprzedaży e-papierosów lub liquidu ze względu na wiek; osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30; N=4934; 29,5% badanych;

	Nie próbowano kupić	Odmówiono sprzedaży	Kupiono bez problemu	Odmowa odpowiedzi
Wielkość miejscowości zamieszkania				
wieś	30,9%	5,8%	48,2%	15,1%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	24,1%	6,0%	55,3%	14,6%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	28,1%	5,0%	53,5%	13,5%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	22,6%	5,2%	56,8%	15,5%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	19,0%	7,6%	58,3%	15,1%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	21,5%	2,0%	39,4%	37,2%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Nie stwierdzono istotnych różnic w zakupie produktów ze względu na wykształcenie matki ani ojca oraz ze względu na województwo.

9.37. Odmowy sprzedaży papierosów ze względu na wiek

Podobnie jak przy e-papierosach i liquidach istotnie częściej mężczyźni niż kobiety kupili papierosy bez problemu (56% vs. 51,7%). Kobiety z kolei częściej niż panowie nie próbowały kupować papierosów w ciągu ostatnich 30 dni (32,3% vs. 22,8%). Panów także częściej spotkała odmowa sprzedaży (11,6% vs. 7,4%).

Co oczekiwane osoby osiemnastoletnie najczęściej nie napotkały problemu z kupnem papierosów (73,7%). W innych grupach wieku taki fakt zgłosiło od 40,3% piętnastolatków do 46% siedemnastolatków. I podobnie jak przy e-papierosach młodszy respondenci częściej nie próbowali kupić papierosów. Osobom poniżej 18 lat odmówiono sprzedaży. Uzyskano od 12,7% do 13,3% takich deklaracji.

Wyraźnie większy odsetek licealistów nie próbował kupić papierosy niż uczniowie innego typu szkół (33,6% vs. 24,3%). Z kolei odmowa sprzedaży częściej dotknęła uczniów szkół branżowych, zawodowych i techników (11,1% vs. 7%). Zakup bez problemu nie różnicuje badanych istotnie. Odmowy zadeklarowało ponad połowę zapytanych.

66,2% młodych, którzy otrzymują kieszonkowe większe niż 250 zł miesięcznie wybrało odpowiedź wskazującą na brak problemów z zakupem papierosów. To istotnie więcej od każdej innej grupy w tym podziale. Z kolei im niższe kieszonkowe otrzymywali respondenci tym częściej nie próbowali zakupu (33,9% dla otrzymujących do 50 zł i 16,6% dla mających ponad 250 zł do dyspozycji).

Tabela 76. Odmowa sprzedaży papierosów ze względu na wiek; osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% badanych

	Nie próbowano kupić	Odmówiono sprzedaży	Kupiono bez problemu	Odmowa odpowiedzi
Płeć				
Mężczyzna	22,8%	11,6%	56,0%	9,5%
Kobieta	32,3%	7,4%	51,7%	8,5%
Wiek				
15 lat	33,3%	12,7%	40,3%	13,8%
16 lat	35,8%	13,3%	41,3%	9,7%
17 lat	30,8%	12,8%	46,0%	10,4%
18 lat	17,5%	3,6%	73,7%	5,2%
Typ szkoły				
Liceum	33,6%	7,0%	51,8%	7,6%

Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	24,3%	11,1%	55,0%	9,6%
Kieszonkowe				
kieszonkowe: do 50 zł	33,9%	9,7%	47,0%	9,3%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	35,1%	12,6%	45,6%	6,7%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	30,3%	9,3%	52,4%	8,0%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	29,7%	9,2%	55,6%	5,5%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	25,4%	9,8%	56,0%	8,8%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	16,6%	10,2%	66,2%	7,1%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	27,7%	6,9%	50,4%	15,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Wykształcenie rodziców nie wykazało związku z pytaniem o próbę zakupu. Podobnie jak i fakt palenia przez nich papierosów, wielkość miejscowości zamieszkania i województwo.

9.38. Podsumowanie

Ponad połowa badanych, którzy w ostatnich 30 dniach palili papierosy lub używali e-papierosów nie miała problemu z ich zakupem. Jedynie około 10% odpowiedziało, że ktoś im odmówił sprzedaży. Przy czym ok. 30% nie próbowało dokonać zakupu.

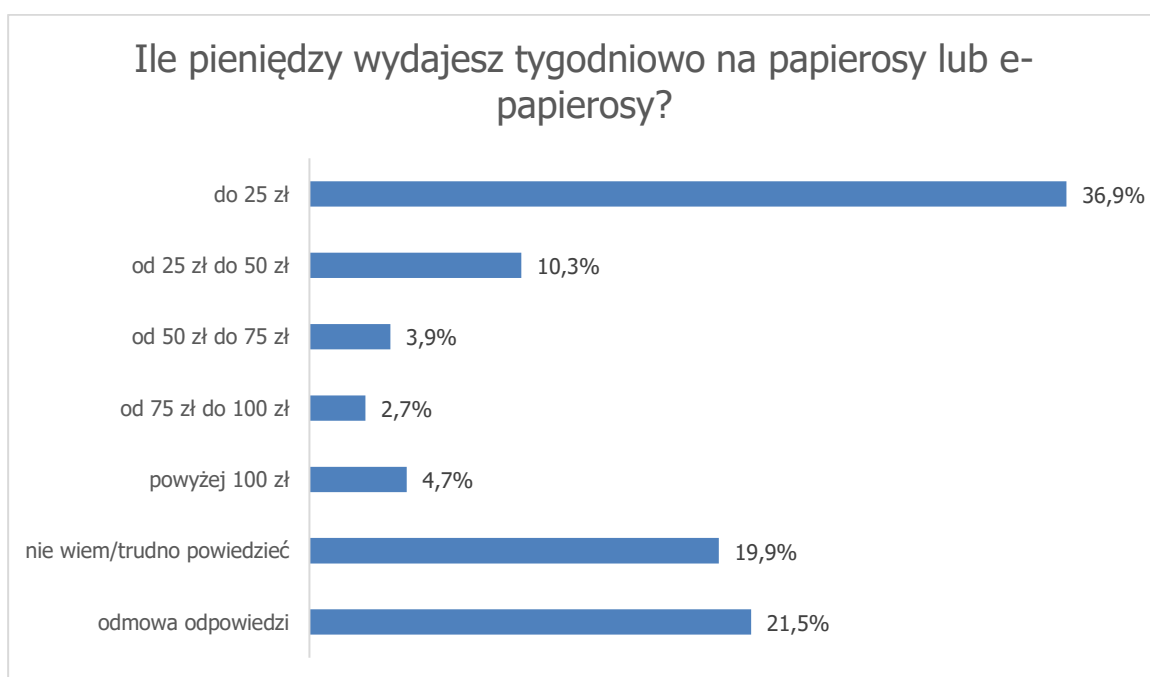
Brak problemu z zakupem częściej zaznaczyli mężczyźni i co oczywiste osoby pełnoletnie. Odsetek takich odpowiedzi jest najwyższy dla uczniów otrzymujących najwyższe kieszonkowe ponad 250 zł, ale także ono rośnie im jest wyższe. Częściej wskazały je też osoby, których rodzice mają wyższe wykształcenie i obydwójce pali papierosy jak i mieszkańcy wielkich miast ponad 500 tys. mieszkańców.

Istotne, że co najmniej ok. 40% pytanym poniżej osiemnastego roku życia odpowiedziało, że dokonało zakupu bez problemu. Czy kontrola sprzedaży jest tak niedoskonała?

9.39. Wydatki na papierosy i e-papierosy

Na pytanie o ilość pieniędzy wydawanych na papierosy i / lub e-papierosy pytane osoby najliczniej wskazały najniższy przedział, czyli do 25 zł tygodniowo (36,9%). Co dziesiąta pytana osoba wskazała 25-50 zł. Kwoty powyżej 50 zł wybrało łącznie 11,4%, w tym 4,7% powyżej 100 zł tygodniowo. Uwagę zwraca także bardzo wysoki odsetek łącznych odpowiedzi „nie wiem / trudno powiedzieć” i „odmowa odpowiedzi”, czyli 41,4%.

Wykres 34. Tygodniowe wydatki na papierosy i / lub papierosy; osoby, które używały e-papierosów lub papierosów w ciągu ostatnich 30 dni N=6251; 37,4% próby

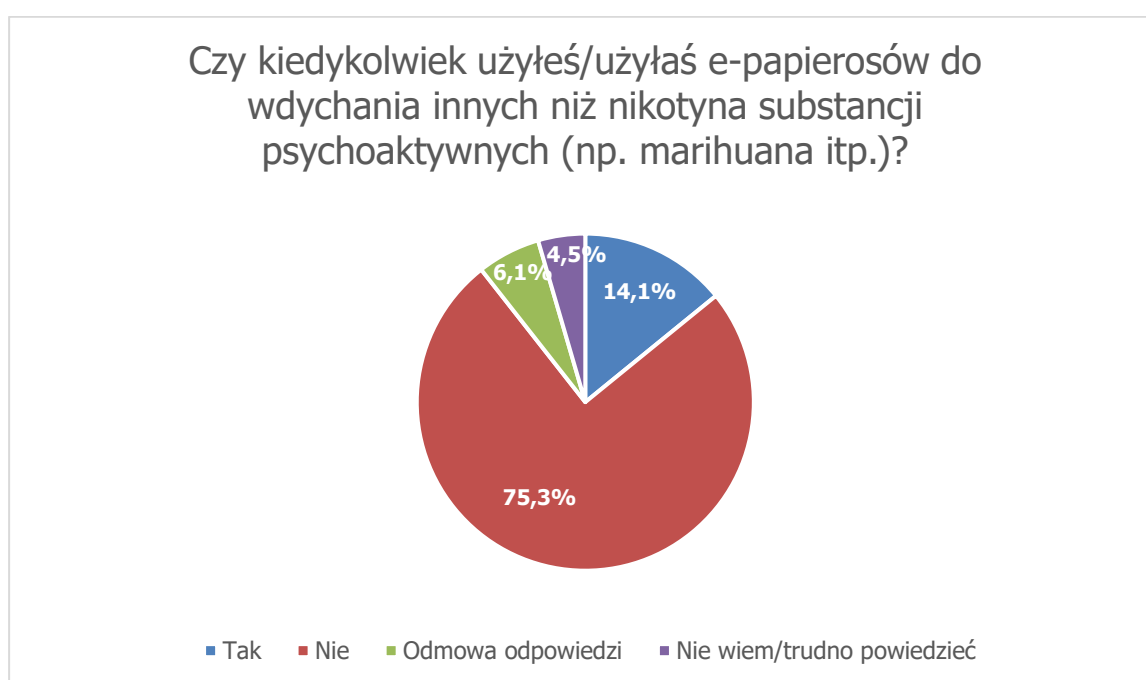
Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Analiza ilości pieniędzy wydawanych na papierosy lub e-papierosy w zależności od cech respondentów jest poważnie zaburzona dużym odsetkiem odpowiedzi „nie wiem / trudno powiedzieć” oraz „odmowa odpowiedzi” co wyklucza sensowne wnioskowanie i dlatego nie została pokazana.

9.40. Używanie e-papierosów do zażywania innych substancji psychoaktywnych

14,1% pytanych potwierdziło, że kiedykolwiek użyło e-papierosów do zażywania innych substancji psychoaktywnych. $\frac{3}{4}$ wybrało odpowiedź nie. 4,5%, że nie wie, a 6,1% odmówiło odpowiedzi na to pytanie.

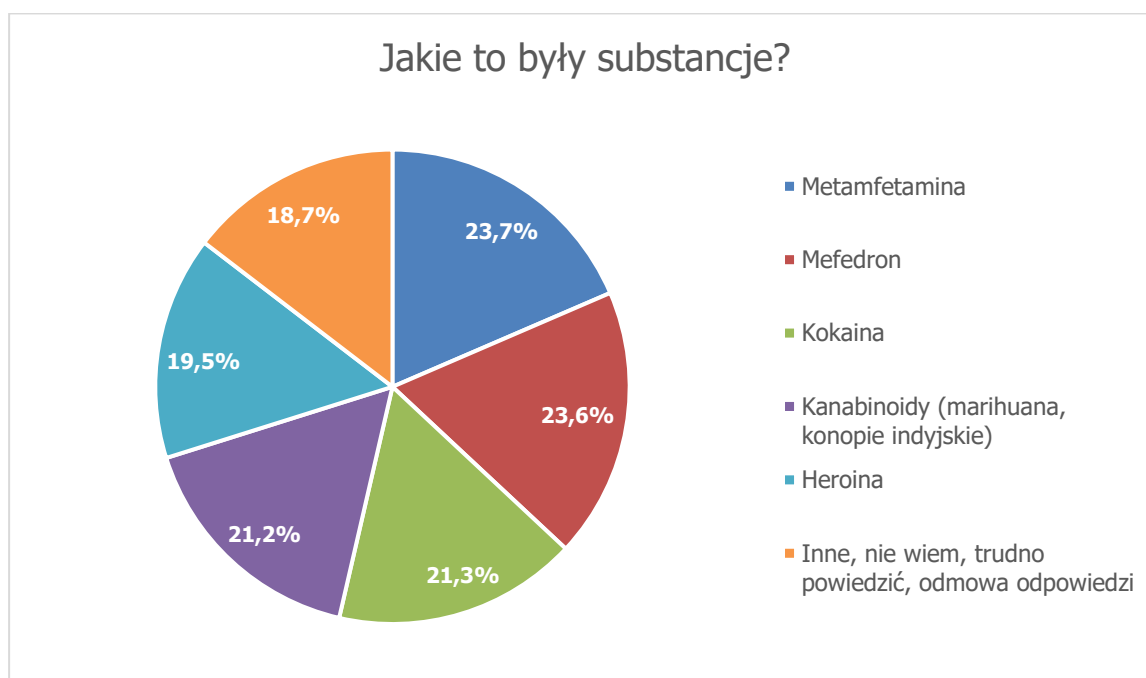
Wykres 35. Używanie e-papierosów do zażywania innych substancji psychoaktywnych - osoby, które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Substancje psychoaktywne kiedykolwiek zażyte przez badane osoby rozłożyły się mniej więcej po równo od metamfetaminy 23,7% do heroiny 19,5%. Również blisko 1/5 pytanych wybrała odpowiedzi „nie wiem, trudno powiedzieć, odmowa odpowiedzi”.

Wykres 36. Zażywanie innych substancji psychoaktywnych w e-papierosach; N=697, 4,2% badanych

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Najwięcej osób, które kiedykolwiek próbowały innych niż tytoń substancji psychoaktywnych przez e-papierosa jest wśród tych, które otrzymują ponad 250 zł kieszonkowego miesięcznie (22,7%). Jest ich istotnie więcej niż w każdej innej grupie ze względu na wysokość miesięcznej kwoty do dyspozycji. Najmniej takich osób jest w grupie otrzymujących do 50 zł miesięcznie.

Tabela 77. Zażywanie kiedykolwiek substancji psychoaktywnych przez e-papierosa; osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% badanych

	Tak	Nie	Odmowa odpowiedzi	Nie wiem, trudno powiedzieć
Kieszonkowe				
kieszonkowe: do 50 zł	9,9%	81,2%	4,0%	4,8%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	11,1%	81,9%	2,5%	4,6%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	13,3%	79,0%	3,2%	4,6%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	11,6%	77,7%	5,4%	5,3%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	17,6%	75,3%	4,0%	3,2%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	22,7%	67,7%	5,8%	3,8%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	10,3%	71,6%	13,0%	5,2%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Istotnie najwięcej osób, które próbowały kiedykolwiek substancji psychoaktywnych innych niż nikotyna przez e-papierosa jest wśród badanych, których ojciec lub matka mają wyższe wykształcenie (17,3% dla ojców i 16,5% dla matek). Różnica ta jest istotna wobec dzieci rodziców ze średnim wykształceniem (11,8% dla matek i 12,3% dla ojców). Wprawdzie wskaźniki dla dzieci rodziców z wykształceniem podstawowym lub zawodowym są wyższe niż dla wykształcenia wyższego, ale względu na mniejszą liczebność w próbie różnice nie przekraczają błędu pomiaru.

Tabela 78. Zazywanie kiedykolwiek substancji psychoaktywnych przez e-papierosa - osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380, 26,2% badanych

	Tak	Nie	Odmowa odpowiedzi	Nie wiem, trudno powiedzieć
Wykształcenie matki				
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	16,6%	76,1%	3,7%	3,6%
Średnie	11,8%	78,8%	5,0%	4,4%
Wyższe	16,5%	75,4%	4,3%	3,8%
Nie wiem	13,3%	72,7%	6,6%	7,4%
Odmowa odpowiedzi	11,8%	68,9%	14,4%	4,9%
Wykształcenie ojca				
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	15,5%	76,4%	3,8%	4,3%
Średnie	12,3%	79,1%	5,1%	3,5%
Wyższe	17,3%	74,3%	4,2%	4,2%
Nie wiem	13,6%	73,3%	5,8%	7,3%
Odmowa odpowiedzi	11,6%	69,6%	13,9%	4,9%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Istotnie częściej miały kontakt z substancjami psychoaktywnymi przez e-papierosa te osoby, których oboje rodzice palą papierosy (18,2%). Częściej od osób, gdzie pali tylko ojciec (11,3%) lub nie palą oboje (13,6%).

Tabela 79. Zazywanie kiedykolwiek substancji psychoaktywnych przez e-papierosa; osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380, 26,2% badanych

	Tak	Nie	Odmowa odpowiedzi	Nie wiem, trudno powiedzieć
Czy rodzice palą papierosy?				
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	13,6%	76,3%	5,5%	4,6%
Tak, obydwój moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	18,2%	73,5%	3,9%	4,4%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	11,3%	80,9%	3,6%	4,2%

Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	14,2%	77,7%	5,3%	2,8%
Nie wiem	19,5%	63,8%	9,2%	7,4%
odmowa odpowiedzi	10,4%	52,9%	29,1%	7,6%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Uczniowie mieszkający w największych miastach istotnie częściej mieli kontakt z substancjami psychoaktywnymi przez e-papierosy niż zamieszkali w innych miejscach (38%). Dla żadnej innej wartości różnica ta nie jest tak wysoka.

Tabela 80. Zażywanie kiedykolwiek substancji psychoaktywnych przez e-papierosa; osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% badanych

	Tak	Nie	Odmowa odpowiedzi	Nie wiem, trudno powiedzieć
Wielkość miejscowości zamieszkania				
wieś	12,0%	79,2%	4,9%	4,0%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	14,6%	75,4%	5,7%	4,3%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	12,5%	79,3%	3,7%	4,5%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	15,2%	76,4%	4,1%	4,3%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	38,0%	46,5%	8,1%	7,4%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	12,0%	54,9%	26,0%	7,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Nie stwierdzono zależności między płcią, wiekiem i typem szkoły oraz województwem a zażywaniem innych niż nikotyna substancji psychoaktywnych przez e-papierosa.

9.41. Podsumowanie

Ponad 14% badanych, którzy używali e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przyznało, że używało tych urządzeń do zażywania innych niż nikotyna substancji psychoaktywnych. Jeśli doliczyć do nich odpowiedzi „trudno powiedzieć” i „odmowa odpowiedzi” otrzymamy prawie ¼ z nich.

Jako używane substancje zaznaczono mniej więcej po równo, ok. 20% metamfetaminę, mefedron, kokainę, kanabinoidy oraz heroinę.

Ponadprzeciętnie często odpowiedzieli „tak” uczniowie którzy otrzymują ponad 250 zł kieszonkowego, których rodzice mają wyższe wykształcenie i obydwójce palą papierosy oraz którzy mieszkają w największych miastach – ponad 500 tys.

9.42. Styczność z reklamą i promocją wyrobów zawierających nikotynę

Nieznacznie ponad połowa badanych nie wie czy widziała jakąkolwiek reklamę lub promocję wyrobów zawierających tytoń. Również prawie co dziesiąty odmówił odpowiedzi.

Najwięcej badanych widziało reklamę zwykłych papierosów (24,8%), reklamę e-papierosów (18,5%) i reklamę podgrzewanego tytoniu (14,1%).

Wykres 37. Styczność z reklamą i promocją wyrobów tytoniowych; cała próba N=16712; możliwość wielu odpowiedzi

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.43. Styczność z reklamą i promocją papierosów

Podczas gdy podobny odsetek kobiet i mężczyzn potwierdził kontakt z reklamą papierosów, to już dla promocji oraz oddziaływań influencerów częściej odpowiedzieli tak mężczyźni, po 4,5%. Kobiety istotnie rzadziej zaznaczyły takie odpowiedzi – 2,8% dla promocji i 3,1% dla influencerów.

Kontakt z reklamą papierosów najczęściej raportowały osoby pełnoletnie (26,9%). Istotnie częściej niż osoby lat piętnaście i siedemnaście (24,1% i 24,2%). Rodzaj szkoły nie różnicował odpowiedzi.

Częstszy także kontakt z reklamą zgłaszali uczniowie, którzy mieli albo niskie kieszonkowe 50 zł – 100 zł, albo otrzymujący ponad 250 zł (4,8% i 5%). Otrzymujący ponad 250 zł także częściej zaznaczyli, że napotkali promocje i działania z wykorzystaniem influencerów, choć były to niskie wartości: 1,2% i 1,1%.

Wraz ze wzrostem otrzymywanego kieszonkowego rośnie odsetek odpowiedzi tak dla pytania o kontakt z reklamą w ostatnich 30 dniach, ale istotne różnice występują dla wartości 150 zł do 200 zł i powyżej 250 zł w stosunku do wartości do 50 zł. I wynoszą one odpowiednio (26,6%, 27,9% i 23,4%). W przypadku promocji sprzedaży i konkurów osoby, które otrzymują najwyższe kieszonkowe istotnie częściej potwierdziły z nimi kontakt od każdej innej grup. Przypadki wykorzystania influencerów istotnie częściej napotkali otrzymujący ponad 250 zł miesięcznie od tych, którzy otrzymują do 150 zł miesięcznie.

Tabela 81. Papierosy: kontakt z reklamą, promocją sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba

	Reklama	Promocje sprzedaży, konkursy	Influencerzy
Płeć			
Mężczyzna	24,3%	4,5%	4,5%
Kobieta	25,3%	2,8%	3,1%
Wiek			
15 lat	24,1%	3,1%	3,8%
16 lat	24,3%	3,7%	3,7%
17 lat	24,2%	3,8%	4,0%
18 lat	26,9%	3,6%	3,2%
Kieszonkowe			
kieszonkowe: do 50 zł	23,4%	3,2%	3,3%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	25,6%	2,9%	3,3%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	25,0%	2,3%	2,5%

kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	28,6%	3,8%	4,3%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	26,6%	3,2%	4,4%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	27,9%	6,6%	5,9%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	20,9%	2,9%	3,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Kiedy papierosy palą obydwójce rodzice, wtedy kontakt z reklamą raportuje najwięcej uczniów (30,8%) istotnie więcej niż gdy nie pali żadne z nich (23,2%) i gdy pali tylko ojciec (26,1%). Istotnie częściej potwierdzili także kontakt z promocjami w stosunku do rodziców niepalących (5,5% vs. 3,1%) oraz działaniami influencerów (5,3% vs. 3,5%).

Tabela 82. Papierosy: kontakt z reklamą, promocją sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba

	Reklama	Promocje sprzedaży, konkursy	Influencerzy
Czy rodzice palą papierosy?			
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	23,2%	3,1%	3,5%
Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	30,8%	5,5%	5,3%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	26,1%	3,1%	3,7%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	27,6%	4,0%	2,8%
Nie wiem	19,2%	5,1%	4,2%
odmowa odpowiedzi	20,4%	5,1%	4,9%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mieszkańcy największych miast istotnie częściej mieli kontakt i z promocjami i z działaniami z wykorzystaniem influencerów – 10,3% i 10,5% wobec nie więcej niż 4,5% i 3,7% w miejscowościach innej wielkości.

Tabela 83. Papierosy: kontakt z reklamą, promocją sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba

	Reklama	Promocje sprzedaży, konkursy	Influencerzy
Wielkość miejscowości zamieszkania			
wieś	25,7%	3,3%	3,5%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	24,7%	2,8%	3,3%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	24,3%	3,9%	3,7%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	24,6%	4,5%	3,7%

wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	27,6%	10,3%	10,5%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	17,8%	3,3%	3,2%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Dla województw i poziomu wykształcenia rodziców nie zaobserwowano istotnych powiązań.

9.44. Podsumowanie

Z reklamami papierosów najczęściej stykali się pełnoletni, ale wskaźnik ten wynosi co najmniej ¼ dla każdej innej grupy wiekowej, nawet dla piętnastolatków. Jest też tym wyższy im większą kwotą kieszonkowego dysponuje nastolatek i najwyższy dla otrzymujących ponad 250 zł miesięcznie. Częściej świadomi takiego kontaktu są uczniowie, których obydwoje rodziców pali papierosy. Częściej niż inni wskazali każdą z trzech badanych form marketingu. Również częściej od innych są świadomi reklamy papierosów uczniowie, których tylko ojciec lub tylko matka pali. Mieszkańcy największych miast, ponad 500 tys. mieszkańców, jest także częściej niż inni świadoma kontaktu z promocją sprzedaży wyrobów z nikotyną oraz działaniami influencerów.

9.45. Styczność z marketingiem podgrzewanego tytoniu

Mężczyźni istotnie częściej od kobiet potwierdzili kontakt ze wszystkimi trzema typami promocji podgrzewanego tytoniu, 15,2% vs. 12,9% dla reklamy, 3,8% vs 2,2% dla promocji sprzedaży i konkursów oraz 4,4% vs. 3,1% dla influencerów.

Respondenci pełnoletni najczęściej mieli kontakt z reklamą podgrzewanego tytoniu (18,2%) istotnie więcej od każdej z młodszych grup. Także siedemnastolatki istotnie częściej mieli z nią kontakt w stosunku do młodszych uczniów w ostatnie 30 dni (14,9%). Ponadto osoby w wieku lat osiemnastu istotnie częściej od piętnastolatków zetknęły się z różnymi formami promocji tego produktu.

Licealiści istotnie częściej niż uczniowie szkół innego typu zetknęły się z reklamą podgrzewanego tytoniu (15% vs. 13,4%).

Im wyższe otrzymywane kieszonkowe, tym częstszy kontakt z reklamami podgrzewanego tytoniu. Najczęściej mówią tak osoby otrzymujące ponad 250 zł miesięcznie (20,1%), istotnie częściej od posiadających do dyspozycji do 150 zł. Również otrzymujący 150 zł do 200 zł (16,6%) oraz 200 zł do 250 zł (15,8%) istotnie częściej widzieli takie reklamy od uzyskujących do 100 zł. Ponadto otrzymujący ponad 250 zł miesięcznie znacznie częściej niż pozostali respondenci mieli styczność z promocjami (6,1%) i działaniami influencerów (6,8%).

Tabela 84. Podgrzewany tytoń: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba

	Reklama	Promocje sprzedaży, konkursy	Influencerzy
Płeć			
Mężczyzna	15,2%	3,8%	4,4%
Kobieta	12,9%	2,2%	3,1%
Wiek *			
15 lat	10,9%	2,3%	3,0%
16 lat	12,0%	2,9%	3,8%
17 lat	14,9%	2,9%	4,0%
18 lat	18,2%	3,6%	4,0%
Typ szkoły			
Liceum *	15,0%	2,7%	3,5%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	13,4%	3,0%	3,8%
Kieszonkowe			

kieszonkowe: do 50 zł	11,4%	2,0%	3,2%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	11,5%	1,9%	2,9%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	14,1%	2,4%	2,9%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	16,6%	3,4%	4,3%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	15,8%	2,3%	4,0%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	20,1%	6,1%	6,8%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	11,9%	2,5%	2,7%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Zaznacza się wyraźna relacja z wyższym wykształceniem matek respondentów z kontaktem z reklamami (17,7%), promocjami (3,6%) i działaniami influencerów (5%). Podobny, choć słabszy związek jest w przypadku wyższego wykształcenia ojców dla reklamy (17,3%) i promocji (3,7%).

Tabela 85. Podgrzewany tytoń: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba

	Reklama	Promocje sprzedaży, konkursy	Influencerzy
Wykształcenie matki			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	12,1%	2,2%	3,1%
Średnie	13,1%	2,4%	2,9%
Wyższe	17,7%	3,6%	5,0%
Nie wiem	10,0%	2,5%	2,5%
Odmowa odpowiedzi	12,9%	4,3%	4,5%
Wykształcenie ojca			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	13,5%	2,5%	3,3%
Średnie	14,0%	2,6%	3,5%
Wyższe	17,3%	3,7%	4,5%
Nie wiem	10,7%	2,5%	2,8%
Odmowa odpowiedzi	13,0%	4,0%	4,6%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Palenie papierosów przez rodziców najsilniej wiąże się z kontaktem z reklamami, promocjami i influencerami (18,3%, 5% i 5,7%). Kiedy pali tylko matka, wtedy silniejszy jest związek w zakresie kontaktu z reklamą. Kiedy pali tylko ojciec, nie stwierdzono istotnych związków.

Tabela 86. Podgrzewany tytoń: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba

	Reklama	Promocje sprzedaży, konkursy	Influencerzy
Czy rodzice palą papierosy?			
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	13,0%	2,4%	3,2%
Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	18,3%	5,0%	5,7%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	15,0%	2,9%	4,3%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	16,4%	2,8%	3,3%
Nie wiem	9,3%	4,3%	3,6%
odmowa odpowiedzi	10,1%	4,7%	4,3%
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	13,0%	2,4%	3,2%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Częstszy kontakt z reklamą podgrzewanego tytoniu raportują uczniowie w każdym z miast w stosunku do tych zamieszkałych na wsi. Najwięcej takich odpowiedzi jest w wielkich miastach ponad 500 tys. mieszkańców (26,4%), istotnie więcej niż w każdym innym mieście. Mieszkający w wielkich miastach także istotnie częściej potwierdzili kontakt z promocjami (10,9%) i działaniami influencerów (11,1%).

Najwyższe i istotnie częstsze kontakty z reklamą podgrzewanego tytoniu pojawiły się w województwach Dolnośląskim, Śląskim, Wielkopolskim i Pomorskim, a najniższe w Mazowieckim i Łódzkim.

Tabela 87. Podgrzewany tytoń: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba

	Reklama	Promocje sprzedaży, konkursy	Influencerzy
Wielkość miejscowości zamieszkania			
wieś	11,8%	2,4%	3,1%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	14,8%	3,0%	3,7%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	15,7%	3,1%	4,1%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	18,5%	3,2%	4,0%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	26,4%	10,9%	11,1%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	10,6%	2,8%	3,5%
Województwo			
woj. Dolnośląskie	17,6%	2,6%	3,4%
woj. Kujawsko-pomorskie	15,3%	3,5%	4,1%
woj. Lubelskie	13,4%	3,1%	4,5%
woj. Lubuskie	14,5%	3,4%	4,1%

woj. łódzkie	11,2%	3,0%	4,1%
woj. Małopolskie	13,0%	3,2%	3,4%
woj. Mazowieckie	11,0%	2,7%	3,3%
woj. Opolskie	12,4%	2,7%	3,1%
woj. Podlaskie	14,1%	4,1%	4,9%
woj. Podkarpackie	13,0%	2,6%	3,6%
woj. Pomorskie	15,9%	2,5%	2,9%
woj. Śląskie	16,1%	3,2%	4,2%
woj. Świętokrzyskie	13,8%	1,9%	2,6%
woj. Warmińsko-mazurskie	12,6%	3,0%	3,6%
woj. Wielkopolskie	16,1%	2,7%	3,7%
woj. Zachodniopomorskie	16,0%	3,6%	4,5%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.46. Podsumowanie

Na wszystkie trzy typy działań marketingowych najczęściej natykali się mężczyźni. Na reklamę i promocję sprzedaży czy też konkursy ci, którzy skończyli 18 lat, ale również siedemnastolatkiem częściej od młodszych stykali się z reklamą. No i reklama taka dociera wciąż do ponad 10% piętnastolatków. Osoby, które otrzymują najwyższe kieszonkowe, ponad 250 zł, najczęściej stykały się z każdą z form marketingu, a także dzieci rodziców z wyższym wykształceniem oraz kiedy obydwoje rodziców pali papierosy. Zamieszkiwanie w wielkich miastach także sprzyja częstszemu kontaktowi z marketingiem wyrobów z nikotyną. A w przypadku reklamy fakt zamieszkiwania w mieście. Najczęściej kontakt z reklamą zaznaczyli mieszkańcy województw Dolnośląskiego, Śląskiego, Wielkopolskiego i Pomorskiego.

9.47. Styczność z marketingiem e-papierosów

W przypadku e-papierosów częściej kontakt z promocjami i działaniami influencerów potwierdzili mężczyźni (5,6% i 8,1% vs. 3,9% i 6,1%).

Uczniowie pełnoletni najczęściej mieli kontakt z reklamami e-papierosów (20,4%), istotnie częściej niż piętnastolatki i szesnastolatki. W innych formach nie było istotnych różnic.

Tylko działania influencerów istotnie częściej zgłaszali licealiści w stosunku do uczniów szkół innego typu (8,1% vs. 6,1%).

Otrzymywanie najwyższego kieszonkowego (21,8%) istotnie różniło tych badanych od tych, którzy otrzymywali do 100 zł miesięcznie w przypadku reklamy. Dysponujący najwyższym kieszonkowym częściej także od tych, które miały do dyspozycji do 150 zł miesięcznie napotkały promocje sprzedaży (7,2%) i działania influencerów (9,7%).

Tabela 88. E-papierosy: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba

	Reklama	Promocje sprzedaży, konkursy	Influencerzy
Płeć			
Mężczyzna	18,6%	5,6%	8,1%
Kobieta	18,4%	3,9%	6,1%
Wiek			
15 lat	17,2%	4,6%	7,0%
16 lat	18,4%	5,2%	7,5%
17 lat	17,9%	4,7%	7,4%
18 lat	20,4%	4,4%	6,4%
Typ szkoły			
Liceum	19,0%	4,4%	7,7%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	18,1%	4,8%	6,6%
Kieszonkowe			
kieszonkowe: do 50 zł	16,6%	3,7%	6,7%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	18,2%	4,5%	6,9%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	21,1%	4,0%	6,8%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	20,9%	5,5%	7,6%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	21,5%	4,8%	7,1%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	21,8%	7,2%	9,7%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	14,5%	4,0%	5,6%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Dzieci rodziców z wyższym wykształceniem miały najczęściej kontakty z reklamami, promocjami sprzedaży oraz działaniami influencerów. W przypadku matek było tak dla wszystkich trzech analizowanych form promowania, a dla ojców dla reklamy i działań influencerów.

Tabela 89. E-papierosy: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba

	Reklama	Promocje sprzedaży, konkursy	Influencerzy
Wykształcenie matki			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	17,3%	4,9%	6,1%
Średnie	19,4%	4,2%	6,6%
Wyższe	20,7%	5,5%	9,0%
Nie wiem	14,1%	3,3%	4,7%
Odmowa odpowiedzi	16,0%	5,9%	7,2%
Wykształcenie ojca			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	19,3%	4,8%	7,4%
Średnie	18,4%	4,7%	6,8%
Wyższe	21,3%	5,0%	8,7%
Nie wiem	15,0%	3,6%	5,5%
Odmowa odpowiedzi	16,3%	6,0%	6,6%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Palenie papierosów przez oboje rodziców istotnie wiąże się z częstszym kontaktem z promocjami e-papierosów (6,3%) i działaniami influencerów (8,9%) w stosunku do wartości dla dzieci niepalących rodziców. Dla reklam nie zaobserwowano istotnych zależności.

Tabela 90. E-papierosy: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba

	Reklama	Promocje sprzedaży, konkursy	Influencerzy
Czy rodzice palą papierosy?			
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	18,0%	4,3%	6,9%
Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	20,7%	6,3%	8,9%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	19,5%	4,5%	7,0%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	19,4%	5,3%	6,7%
Nie wiem	13,3%	4,4%	6,8%

odmowa odpowiedzi	15,8%	6,5%	6,3%
-------------------	-------	------	------

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Najczęstszy kontakt z każdym z trzech działań promujących e-papierosy raportowali mieszkańcy wielkich miast (23,3%, 11,4% i 14,2%). Istotnie częściej niż rezydenci wsi i małych miast dla reklamy i istotnie częściej niż każde inne miejsce zamieszkania dla promocji sprzedaży i działań influencerów.

Tabela 91. E-papierosy: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba

	Reklama	Promocje sprzedaży, konkursy	Influencerzy
Wielkość miejscowości zamieszkania			
wieś	18,3%	4,5%	6,7%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	17,3%	3,9%	6,7%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	20,1%	4,8%	7,6%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	20,4%	5,6%	8,2%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	23,3%	11,4%	14,2%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	12,7%	4,3%	4,5%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Związki w ramach województw nie okazały się istotne.

9.48. Podsumowanie

Wprawdzie osoby pełnoletnie znacznie częściej zgłosiły, że stykały się z każdą z form marketingu e-papierosów, to docierają te działania także do osób młodszych i to w niemałym stopniu, prawie 1/5 z nich potwierdziła, że je napotkała w ostatnie 30 dni. Najczęściej odpowiedziały tak osoby, które otrzymują ponad 250 zł kieszonkowego oraz których rodzice mają wyższe wykształcenie. Bardzo wysokie wskazania są także wśród mieszkańców miast ponad 500 tys.

9.49. Miejsca styczności z działaniami marketingowymi wyrobów z nikotyną

Internet został wskazany jako miejsce, gdzie młodzi ludzie najczęściej stykają się z różnymi formami promowania wyrobów tytoniowych. Ma ono najwyższe wartości dla każdego produktu i każdego rodzaju działania. W internecie widzą najczęściej reklamę zwykłych papierosów (35,1%), e-papierosów (32,5%) oraz działania influencerów odnośnie e-papierosów (13,9%).

Drugim najczęściej wymienianym miejscem są sklepy, ale tylko dla reklamy. Najczęściej widzą tam reklamę zwykłych papierosów (34,6%). E-papierosy i podgrzewany tytoń uzyskały podobne wskazania (20,7% i 18,9%).

Najrzadziej wskazywanym miejscem, gdzie stykają się z działaniami reklamowymi okazały się kluby, puby i dyskoteki.

Tabela 92. Miejsca kontaktu z różnymi formami reklamy i promocji wyrobów tytoniowych - osoby które zetknęły się z działaniami marketingowymi w ostatnich 30 dniach; N=6695; osoby, 40,1% próby

	Sklep	Klub	Internet
Reklama			
Zwykłe papierosy	34,6%	7,9%	35,1%
Podgrzewany tytoń	18,9%	5,5%	20,5%
E-papierosy	20,7%	6,5%	32,5%
Oferowanie za darmo lub w promocyjnych cenach lub konkursach			
Zwykłe papierosy	3,5%	3,0%	5,2%
Podgrzewany tytoń	2,8%	2,5%	4,2%
E-papierosy	3,8%	3,0%	8,0%
Promowanie przez osoby znane lub tzw. influencerów			
Zwykłe papierosy	2,8%	2,5%	6,7%
Podgrzewany tytoń	2,8%	2,3%	6,7%
E-papierosy	3,6%	2,8%	13,9%

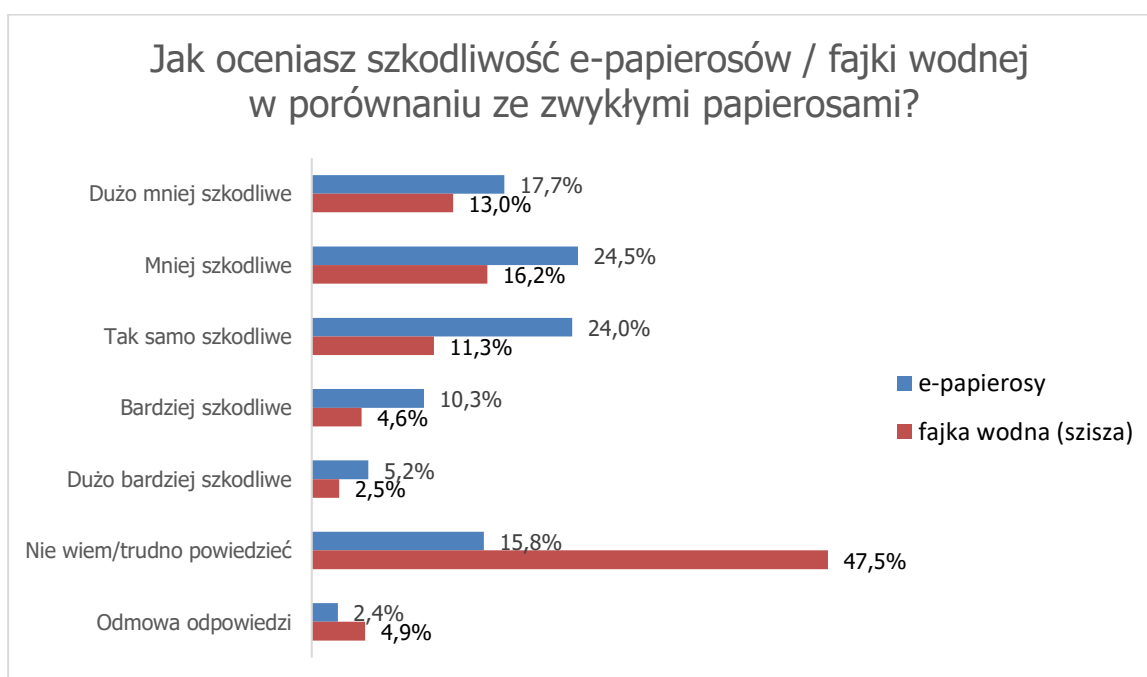
Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.50. Postawy względem wyrobów nikotynowych

Ponad dwa i pół razy więcej respondentów twierdzi, że e-papierosy są mniej szkodliwe od zwykłych papierosów. Łączne odpowiedzi, że dużo mniej szkodliwe i mniej szkodliwe to 42,2% wobec łącznych odpowiedzi, że bardziej i dużo bardziej szkodliwe (15,5%). Jednocześnie prawie ¼ badanych twierdzi, że są tak samo szkodliwe. Ponad 18% wybrało odpowiedzi „nie wiem / trudno powiedzieć” i „odmowa odpowiedzi”.

Odnosnie fajki wodnej najwięcej jest odpowiedzi „nie wiem / trudno powiedzieć”, jest ich niemalże połowa (47,5%). I w tym przypadku odpowiedzi, że produkt ten jest mniej szkodliwy przeważają nad tymi, że bardziej szkodzi. Łącznie ponad czterokrotnie częściej respondentów wskazało, że fajka wodna w stosunku do papierosów mniej i dużo mniej szkodzi (29,2%) wobec odpowiedzi, że szkodzi bardziej i dużo bardziej (7,1%).

Wykres 38. Sposób zdobycia ostatniego wkładu/liquidu do e-papierosa; osoby które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach, N=4934, 29,5% próby; osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach, N=4380, 26,2% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.51. Ocena szkodliwości e-papierosów w stosunku do zwykłych papierosów

Mężczyźni częściej od kobiet uważają, że e-papierosy są mniej szkodliwe niż zwykłe papierosy i różnica ta jest bardzo duża (50,9% vs. 33,1%).

Niewielkie są zależności od wieku respondentów. Najczęściej szesnastolatki przekonani są, że e-papierosy są mniej szkodliwe od zwykłych papierosów (45,4%), istotnie częściej od piętnastolatek i osiemnastolatek. Ponadto osiemnastolatki częściej wybrali odpowiedź, że są bardziej szkodliwe (17,5%) niż osoby wieku lat piętnastu i szesnastu (14,7% i 14,6%).

Uczniowie szkół branżowych częściej myślą, że e-papierosy są mniej szkodliwe niż licealiści (43,7% vs. 40,5%) ale także, że są bardziej szkodliwe (16,6% vs. 14,1%). Z kolei licealiści częściej uważają, że są tak samo szkodliwe (28% vs. 21,4%).

Osoby uzyskujące wyższe kwoty kieszonkowego częściej uważają, że e-papierosy są mniej szkodliwe od tych, które mają do 50 zł na miesiąc. Z kolei uzyskujący do 150 zł miesięcznie częściej uważają, że są one tak samo szkodliwe.

Tabela 93. Ocena szkodliwości e-papierosów w stosunku do papierosów, dane pogrupowane, N=16721, cała próba

	Mniej szkodliwe	Tak samo szkodliwe	Bardziej szkodliwe	Nie wiem, odmowa
Płeć				
Mężczyzna	50,9%	18,5%	12,6%	18,0%
Kobieta	33,1%	29,8%	18,7%	18,4%
Wiek				
15 lat	41,2%	25,0%	14,7%	19,1%
16 lat	45,4%	22,8%	14,6%	17,1%
17 lat	43,1%	23,8%	15,4%	17,7%
18 lat	40,2%	24,7%	17,5%	17,7%
Typ szkoły				
Liceum	40,5%	28,0%	14,1%	17,4%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	43,7%	21,4%	16,6%	18,3%
Kieszonkowe				
kieszonkowe: do 50 zł	40,3%	26,3%	16,9%	16,6%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	43,3%	26,6%	15,8%	14,3%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	46,0%	25,1%	14,3%	14,6%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	43,4%	22,7%	17,1%	16,9%

kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	46,9%	24,0%	13,5%	15,6%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	45,4%	21,3%	16,2%	17,1%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	36,7%	22,2%	14,5%	26,6%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Dzieci matek z wyższym wykształceniem częściej niż dzieci matek z wykształceniem do średniego uważają, że e-papierosy są mniej szkodliwe (46,3% vs. 36% i 41,8%). Dzieci matek ze średnim wykształceniem także uważają, że są mniej szkodliwe niż dla matek z podstawowym lub zawodowym wykształceniem (41,8% vs. 36%). Podobna choć słabsza zależność jest dla ojców. Kiedy ojciec ma wyższe lub średnie wykształcenie (45,9% i 43%) uznają oni, że jest to mniej szkodliwe niż gdy ojciec ma wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe wykształcenie (38,5%).

Tabela 94. Ocena szkodliwości e-papierosów w stosunku do papierosów, dane pogrupowane, N=16721, cała próba

	Mniej szkodliwe	Tak samo szkodliwe	Bardziej szkodliwe	Nie wiem, odmowa
Wykształcenie matki				
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	36,0%	29,2%	19,4%	15,4%
Średnie	41,8%	26,1%	17,3%	14,8%
Wyższe	46,3%	23,4%	13,8%	16,5%
Nie wiem	39,0%	21,5%	14,6%	25,0%
Odmowa odpowiedzi	42,0%	17,2%	12,6%	28,1%
Ojciec				
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	38,5%	27,6%	18,2%	15,7%
Średnie	43,0%	25,4%	16,6%	15,0%
Wyższe	45,9%	24,1%	14,1%	16,0%
Nie wiem	39,8%	22,2%	14,1%	23,8%
Odmowa odpowiedzi	41,3%	17,4%	13,4%	27,9%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Przekonania o szkodliwości e-papierosów względem zwykłych papierosów prawie wcale nie zależą od tego czy rodzice palą papierosy. Jedynie kiedy rodzice nie palą lub pali tylko ojciec istotnie częściej pojawiły się odpowiedzi, że są tak samo szkodliwe (25% i 26,1%).

Tabela 95. Ocena szkodliwości e-papierosów w stosunku do papierosów, dane pogrupowane, N=16721, cała próba

	Mniej szkodliwe	Tak samo szkodliwe	Bardziej szkodliwe	Nie wiem, odmowa
Czy Twoi rodzice palą papierosy?				
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	41,9%	25,0%	15,4%	17,7%

Tak, obydwójce moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	45,0%	21,3%	17,2%	16,5%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	43,6%	26,1%	15,9%	14,3%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	43,8%	24,6%	16,1%	15,5%
Nie wiem	38,2%	19,8%	12,2%	29,8%
odmowa odpowiedzi	32,8%	13,7%	12,5%	41,0%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mieszkańcy miast istotnie częściej (45,5%-49%) niż mieszkający na wsi (39%) uważają, że e-papierosy są mniej szkodliwe od zwykłych papierosów.

Tabela 96. Ocena szkodliwości e-papierosów w stosunku do papierosów, dane pogrupowane, N=16721, cała próba

	Mniej szkodliwe	Tak samo szkodliwe	Bardziej szkodliwe	Nie wiem, odmowa
Wielkość miejscowości zamieszkania				
wieś	39,0%	25,5%	18,1%	17,4%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	45,5%	23,8%	13,9%	16,8%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	46,5%	23,9%	14,4%	15,3%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	49,0%	23,4%	12,6%	15,1%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	47,7%	15,9%	12,3%	24,1%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	30,0%	18,4%	10,0%	41,6%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

W tym pytaniu sprawdzono jeszcze związki między takimi zmiennymi jak to, czy badani palili lub używali e-papierosów na 30 dni przed badaniem oraz w jakim wieku mieli inicjację z wyrobami zawierającymi nikotynę.

Aż 61,6% badanych, którzy używali e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni uważa, że są one mniej szkodliwe od zwykłych papierosów. Ci, którzy ich nie używają także w największym stopniu opowiadają się za odpowiedzią o ich mniejszej szkodliwości (43,5%). 9,4% używających e-papierosów i 16,6% ich nie używających uważa, że są one bardziej szkodliwe. Dość liczne były także odpowiedzi „nie wiem” i odmowy.

Palący zwykłe papierosy mniej się między sobą różnią pod względem przekonań na temat szkodliwości e-papierosów niż poprzednia grupa. Prawie połowa obu grup uważa, że e-papierosy są mniej szkodliwe od papierosów. Mniej więcej 1/5, że są tak samo szkodliwe. Za bardziej szkodliwe uważa je 17,6% palaczy i ponad 13% nie palących.

W im młodszy wieku respondent miał swój pierwszy kontakt z wyrobami z nikotyną, tym częściej uważa, że e-papierosy są mniej szkodliwe od zwykłych papierosów. Najczęściej takie przekonanie mają osoby, których pierwszy raz był w wieku 12 lat (54,7%) istotnie więcej niż ci, którzy zaczęli w przedziale 17-18 lat (45,3%). Osoby, które pierwszy raz miały w wieku 13-16 lat częściej od tych, którzy zaczęli w wieku poniżej 12 lat, uważają, że są tak samo szkodliwe (22,1%-23,5% vs. 18,3%).

Tabela 97. Ocena szkodliwości e-papierosów w stosunku do papierosów, dane pogrupowane

	Mniej szkodliwe	Tak samo szkodliwe	Bardziej szkodliwe	Nie wiem, odmowa
Używanie e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni. N=8648 *				
Tak	61,6%	16,3%	9,4%	12,7%
Nie	43,5%	24,5%	16,6%	15,4%
Palenie zwykłych papierosów w ciągu 30 dni. N=8382 *				
Tak	48,0%	19,8%	17,6%	14,5%
Nie	49,6%	22,5%	13,1%	14,8%
Wiek inicjacji z wyrobami nikotynowymi. N=9954				
do 11 lat	51,5%	18,3%	16,0%	14,1%
12 lat	54,7%	19,2%	11,9%	14,2%
13-16 lat	49,7%	22,1%	14,6%	13,5%
17-18 lat	45,3%	23,5%	13,0%	18,2%
inne odpowiedzi	42,5%	20,4%	16,0%	21,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

* Nie pokazano „odmowa odpowiedzi” – niska liczebność

9.52. Podsumowanie

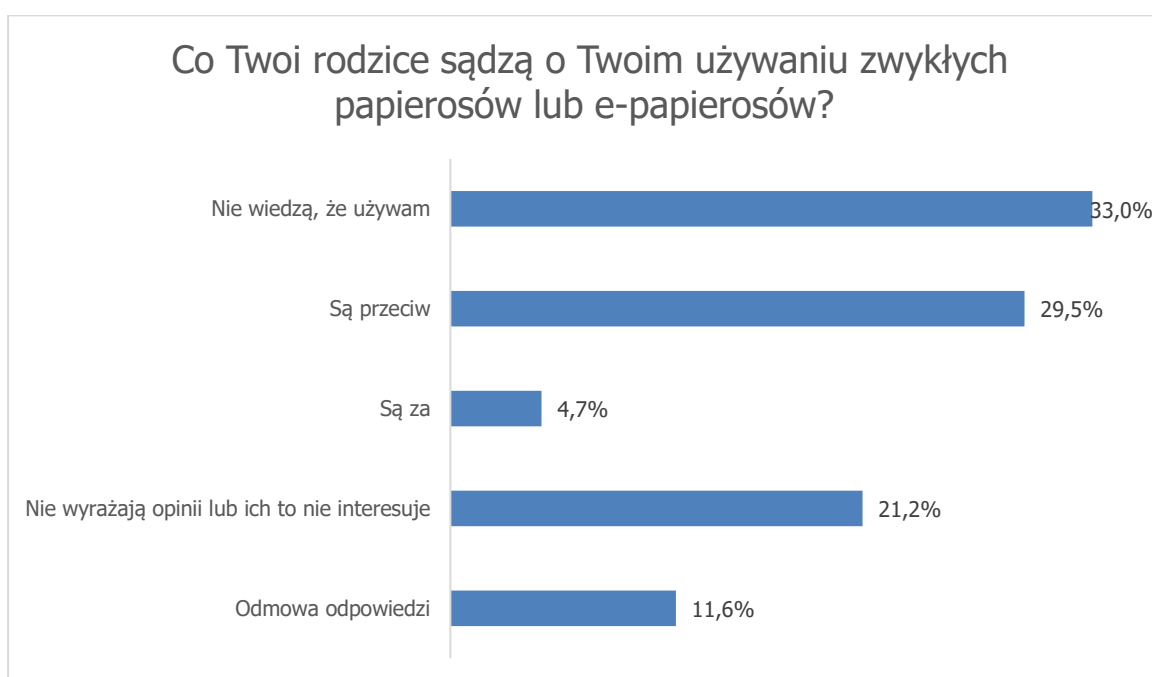
Najwięcej uczniów uważa, że e-papierosy są mniej szkodliwe niż zwykłe papierosy. Opinię taką wyraziło ponad 40% uczniów w wieku piętnastu do osiemnastu lat. O tym, że są tak samo szkodliwe jest przekonane niecałe ¼ z nich. Ponad 15% odpowiedziało, że są bardziej szkodliwe. Nie miało zdania na ten temat lub odmówiło odpowiedzi ponad 18% z nich.

O ich mniejszej szkodliwości częściej przekonani są mężczyźni, uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników, których rodzice mają wykształcenie wyższe lub średnie i mieszkańcy miast jakiegokolwiek wielkości.

9.53. Opinie rodziców o paleniu papierosów i używaniu e-papierosów przez badanych

1/3 badanych odpowiedziało, że ich rodzice nie wiedzą, że używają oni e-papierosy lub palą zwykłe papierosy. Drugą, najczęstszą odpowiedzią była ta, że są oni przeciw (29,5%). Ponad 1/5 rodziców, zdaniem badanych, nie wyraża opinii lub nie interesuje to ich. 11,6% odmówiło odpowiedzi, a prawie 5% powiedziało, że są za.

Wykres 39. Opinie rodziców o paleniu przez dzieci, osoby, które do 30 dni przed badaniem paliły lub używały e-papierosów; N=6251, 37,4% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Kobiety częściej niż mężczyźni odpowiedziały, że ich rodzice nie wiedzą o tym, że one palą lub używają e-papierosów (40,5% vs. 26,6%). Z kolei mężczyźni częściej odpowiadali, że są przeciw, nie interesują się tym lub nie wyrażają opinii, a także, że są za.

Im młodszy respondent tym częściej wskazał odpowiedź „nie wiedzą”. 42,4% piętnastolatków i 24,9% osób pełnoletnich. Że są przeciw częściej od piętnastolatków odpowiedzieli wszyscy pozostali (ok. 30%). Im starszy respondent tym częstsza odpowiedź, że rodzice albo nie wyrażają opinii, albo nie interesują się tym. Odpowiedziało tak od 14,2% dla najmłodszych do 29,3% dla najstarszych respondentów.

Uczniowie liceów znacznie częściej od uczęszczających do innych szkół wybrali odpowiedź „nie wiedzą” (40,9% vs. 28,9%). Jest to jednak zmienna powiązana z płcią. Do liceów uczęszcza 55% kobiet ale tylko 28% mężczyzn. Podobnie częściej brak zainteresowania zaznaczyli uczniowie szkół branżowych.

Im niższe kieszonkowe tym większy odsetek odpowiedzi „nie wiedzą”. Od ponad 26% dla otrzymujących powyżej 250 zł do prawie 40% dla dysponujących maksymalnie 50 zł na miesiąc. Jednak kobiety otrzymują trochę niższe kieszonkowe niż mężczyźni i ma to też wpływ na te odpowiedzi. Dla odpowiedzi brak opinii lub zainteresowania i że są za najwięcej było wskazań wśród osób, które otrzymują powyżej 250 zł. Tu także mamy do czynienia z powiązaniem z płcią respondentów.

Tabela 98. Co Twoi rodzice sądzą o Twoim używaniu zwykłych papierosów lub e-papierosów? Osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły lub używały e-papierosa; N=6251, 37,4% próby

	Nie wiedzą	Są przeciw	Są za	Brak opinii, zainteresowania	Odmowa odpowiedzi
Płeć					
Mężczyzna	26,6%	33,5%	5,8%	22,4%	11,7%
Kobieta	40,5%	24,9%	3,3%	19,8%	11,5%
Wiek					
15 lat	42,4%	23,9%	5,4%	14,2%	14,1%
16 lat	39,9%	29,4%	4,0%	14,9%	11,7%
17 lat	32,4%	30,1%	5,4%	20,3%	11,8%
18 lat	24,9%	31,8%	4,0%	29,3%	10,1%
Typ szkoły					
Liceum	40,9%	28,6%	3,4%	16,4%	10,7%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	28,9%	30,3%	5,0%	23,8%	12,1%
Kieszonkowe					
kieszonkowe: do 50 zł	39,8%	32,5%	3,2%	15,8%	8,7%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	39,0%	30,8%	2,2%	18,1%	9,9%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	36,4%	30,3%	5,2%	20,9%	7,1%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	34,8%	32,0%	3,2%	21,5%	8,4%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	30,5%	32,9%	4,8%	22,7%	9,1%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	26,3%	28,4%	9,7%	27,6%	8,0%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	29,1%	25,2%	2,6%	20,1%	23,1%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Jedyna zauważalna zależność od wykształcenia rodziców jest w odpowiedzi, że rodzice „są za” w przypadku wykształcenia średniego. Najmniej takich rodziców wyraża taką postawę w opinii badanych. Brak istotnych różnic dla innych odpowiedzi.

Tabela 99. Co Twoi rodzice sądzą o Twoim używaniu zwykłych papierosów lub e-papierosów? Osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły lub używały e-papierosa; N=6251, 37,4% próby

	Nie wiedzą	Są przeciw	Są za	Brak opinii, zainteresowania	Odmowa odpowiedzi
Wykształcenie matki					
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	38,6%	27,6%	5,8%	20,5%	7,5%
Średnie	35,1%	31,3%	2,7%	22,6%	8,3%
Wyższe	34,4%	31,7%	5,1%	20,2%	8,5%
Nie wiem	30,0%	27,5%	6,5%	21,4%	14,5%
Odmowa odpowiedzi	21,8%	23,4%	5,5%	20,8%	28,5%
Wykształcenie ojca					
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	37,2%	30,1%	5,9%	19,0%	7,8%
Średnie	35,3%	33,3%	2,7%	20,7%	8,0%
Wyższe	33,4%	29,8%	6,4%	21,6%	8,9%
Nie wiem	31,1%	29,2%	4,0%	23,2%	12,5%
Odmowa odpowiedzi	24,4%	20,4%	5,4%	22,3%	27,5%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Najczęściej brak wiedzy o tym, że dziecko pali lub używa e-papierosów mają rodzice na wsi (37,9%). Również nierzadko dzieje się tak w małych i średnich miastach (33,1% i 31,4%). Wiele jest odpowiedzi o braku zainteresowania lub opinii wśród mieszkańców dużych miast (27,6%) w stosunku do wsi i małych miast. W odpowiedzi „są za” wyróżniają się wielkie miasta, aż 18%. Ponad czterokrotnie więcej niż jakimkolwiek innym miejscu zamieszkania.

Tabela 100. Co Twoi rodzice sądzą o Twoim używaniu zwykłych papierosów lub e-papierosów? Osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły lub używały e-papierosa; N=6251, 37,4% próby

	Nie wiedzą	Są przeciw	Są za	Brak opinii, zainteresowania	Odmowa odpowiedzi
Wielkość miejscowości zamieszkania					
wieś	37,9%	29,4%	4,1%	19,1%	9,5%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	33,1%	31,9%	4,1%	21,1%	9,9%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	31,4%	30,9%	3,9%	22,7%	11,1%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	27,8%	30,1%	4,0%	27,6%	10,4%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	20,3%	24,7%	18,0%	25,9%	11,1%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	20,8%	20,0%	4,8%	17,6%	36,8%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.54. Podsumowanie

1/3 uczniów, którzy palą papierosy lub używają e-papierosów twierdzi, że rodzice nie wiedzą o tym. Nieznacznie mniej, bo prawie 30% mówi, że są temu przeciwni. Zatrważające, że ponad 1/5 rodziców nie wyraża opinii. A jeszcze bardziej zastanawiające, że prawie 5% jest za. Ponad co 10 odmówił odpowiedzi.

Częściej o używaniu wyrobów z nikotyną nie wiedzą rodzice kobiet, osób niepełnoletnich, szczególnie do szesnastego roku życia, licealistów, których obydwój rodziców nie pali lub pali tylko jedno z nich, mieszkający na wsi lub w miastach do 99 tys. mieszkańców.

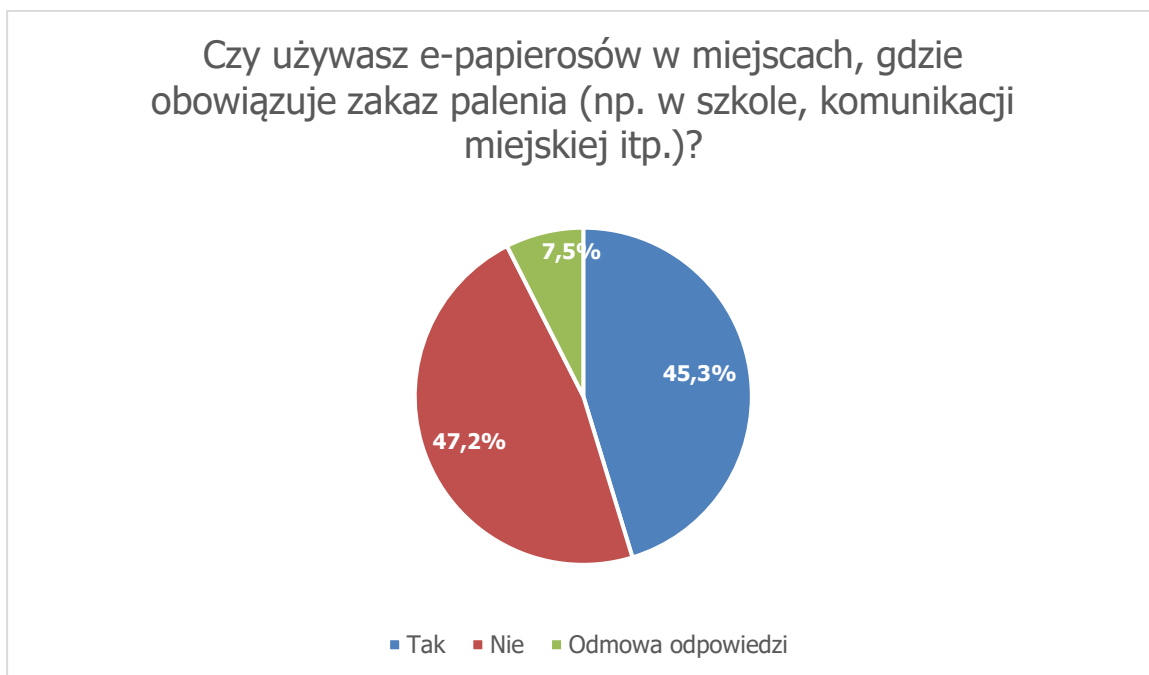
Rodzice, którzy w opinii uczniów nie interesują się tym, lub nie wyrażają zdania są częściej wśród mężczyzn, osób pełnoletnich, a także siedemnastoletnich, uczących się w szkołach branżowych, zawodowych i technikach, otrzymujący ponad 250 zł kieszonkowego, których albo palą obydwój rodzice, albo tylko jedno z nich i mieszkają w województwach Śląskim lub Mazowieckim.

Wśród badanych, których rodzice „są za” częściej są mężczyźni, uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników, otrzymujący ponad 250 zł kieszonkowego, których ojciec i matka mają albo wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, albo wyższe, gdzie palą papierosy obydwój rodzice lub tylko matka i mieszkają w największych miastach ponad 250 tys. mieszkańców.

9.55. Używanie e-papierosów w miejscach gdzie obowiązuje zakaz

Ponad 45% pytanych przyznało, że używa e-papierosa w miejscu gdzie obowiązuje zakaz. 7,5% odmówiło odpowiedzi, a ponad 47% stosuje się do zakazów.

Wykres 40. Używanie e-papierosów w miejscach z zakazem - osoby, które używały e-papierosa do 30 dni przed badaniem; N=4934, 29,5% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mężczyźni częściej od kobiet przyznają się do łamania zakazu używania e-papierosów (49% vs. 40,4). Uczniowie szkół branżowych także częściej łamią zakaz niż licealiści (47,2% vs. 41,4%), ale do takich szkół uczęszcza więcej mężczyzn.

Osoby otrzymujące ponad 250 zł kieszonkowego najczęściej odpowiedziały, że łamią zakaz (55,7%). Istotnie częściej od tych, którzy dysponują kwotami do 150 zł. miesięcznie.

Wiek nie różnicuje badanych pod tym względem.

Tabela 101. Używanie e-papierosów w miejscach z zakazem - osoby, które używały e-papierosa do 30 dni przed badaniem; N=4934, 29,5% próby

	Tak	Nie	Odmowa odpowiedzi
Płeć			
Mężczyzna	49,0%	44,2%	6,8%
Kobieta	40,4%	51,3%	8,3%
Typ szkoły			
Liceum	41,4%	51,1%	7,5%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	47,2%	45,3%	7,5%
Kieszonkowe			
kieszonkowe: do 50 zł	44,4%	48,0%	7,6%
kieszonkowe: od 50 zł do 100 zł	41,0%	54,5%	4,5%
kieszonkowe: od 100 zł do 150 zł	45,4%	49,5%	5,1%
kieszonkowe: od 150 zł do 200 zł	47,4%	46,3%	6,3%
kieszonkowe: od 200 zł do 250 zł	49,8%	42,0%	8,2%
kieszonkowe: powyżej 250 zł	55,7%	39,2%	5,1%
kieszonkowe: odmowa odpowiedzi	35,6%	50,6%	13,7%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Ze względu na wykształcenia rodziców zaznacza się tendencja, że im jest ono niższe tym mniej badanych łamie zakaz, ale tylko w przypadku wykształcenia podstawowego lub zawodowego ojców (52,2%) jest ona istotna wobec dzieci ojców z wykształceniem średnim (44,2%).

Tabela 102. Używanie e-papierosów w miejscach z zakazem - osoby, które używały e-papierosa do 30 dni przed badaniem; N=4934, 29,5% próby

	Tak	Nie	Odmowa odpowiedzi
Wykształcenie matki			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	50,2%	44,5%	5,3%
Średnie	45,5%	49,9%	4,6%
Wyższe	47,5%	47,7%	4,8%
Nie wiem	44,4%	45,9%	9,6%
Odmowa odpowiedzi	35,9%	43,5%	20,6%
Wykształcenie ojców			
Podstawowe lub zasadnicze zawodowe	52,2%	44,1%	3,6%
Średnie	44,2%	50,2%	5,6%
Wyższe	47,2%	47,9%	4,9%
Nie wiem	44,7%	48,0%	7,4%

Odmowa odpowiedzi	37,6%	42,7%	19,7%
-------------------	-------	-------	-------

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Najczęściej zakaz używania e-papierosów łamią dzieci rodziców, którzy palą papierosy (53,3%). Istotnie częściej przestrzegają go uczniowie, których oboje rodzice nie palą lub pali tylko jedno z rodziców, czy to matka, czy ojciec.

Tabela 103. Używanie e-papierosów w miejscach z zakazem - osoby, które używały e-papierosa do 30 dni przed badaniem; N=4934, 29,5% próby

	Tak	Nie	Odmowa odpowiedzi
Czy rodzice palą papierosy?			
Nie, żadne z rodziców (opiekunów) nie pali papierosów	44,7%	48,8%	6,5%
Tak, obydwój moi rodzice (opiekunowie) palą papierosy	53,3%	41,3%	5,4%
Tylko tato (opiekun) pali papierosy	46,9%	49,7%	3,5%
Tylko mama (opiekunka) pali papierosy	42,2%	50,9%	6,9%
Nie wiem	39,6%	45,9%	14,5%
odmowa odpowiedzi	26,5%	36,8%	36,7%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

W zależności od wielkości miejscowości najczęściej zakaz łamią mieszkańcy wielkich miast, ale różnica jest istotna tylko wobec rezydentów dużych miast (52,7% vs. 40,9%). Z kolei istotnie częściej niż w wielkich miastach zakaz jest przestrzegany na wsiach i w dużych miastach.

Tabela 104. Używanie e-papierosów w miejscach z zakazem - osoby, które używały e-papierosa do 30 dni przed badaniem; N=4934, 29,5% próby

	Tak	Nie	Odmowa odpowiedzi
Wielkość miejscowości zamieszkania			
wieś	46,7%	48,1%	5,2%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	45,6%	48,1%	6,3%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	47,5%	47,4%	5,1%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	40,9%	50,3%	8,7%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	52,7%	37,5%	9,8%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	28,4%	39,8%	31,8%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

9.56. Podsumowanie

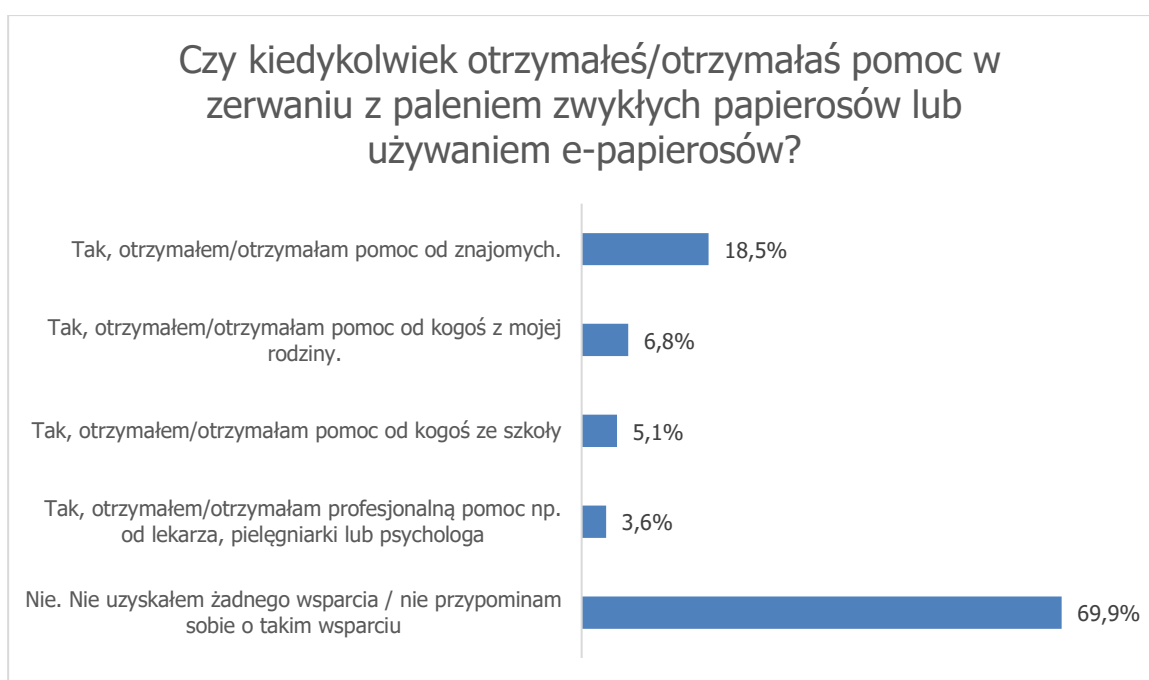
Przestrzeganie zakazu używania e-papierosów deklaruje niecała połowa respondentów, ale nieznacznie więcej odpowiedziało, że nie przestrzega go. Dodając do nie przestrzegających osoby, które odmówiły odpowiedzi na to pytanie uzyskujemy prawie 55% takich, którzy nie odpowiedzieli „tak”. To bardzo dużo.

Wśród częściej łamiących zakaz mamy więcej kobiet, osób w wieku lat piętnastu, uczących się w liceum, otrzymujących niskie kieszonkowe (do 150 zł), oraz użytkowników, których żadne z rodziców nie pali papierosów lub pali tylko jedno z nich. Najwięcej nieprzestrzegających mieszka w województwach Warmińsko-Mazurskim, Wielkopolskim, Kujawsko-Pomorskim i Mazowieckim.

9.57. Pomoc w zerwaniu z nałogiem nikotynowym

Prawie 70% badanych, którzy w ciągu 30 dni przed badaniem używali e-papierosów lub palili papierosy odpowiedziały, że nie otrzymała żadnej pomocy w zerwaniu z nałogiem. Ci, którzy ją uzyskali, otrzymali ją najczęściej od znajomych. Odpowiedziało tak 18,5% badanych. 6,8% uzyskała ją od rodziny, a 5,1% od kogoś ze szkoły. Najmniej, 3,6% wskazała osobę profesjonalną: lekarz, pielęgniarka lub psycholog.

Wykres 41. Opinie o pomocy w zerwaniu z nałogiem – osoby, które paliły lub używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni; N=6251; 37,4% próby

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Mężczyźni istotnie częściej niż kobiety wskazali, że uzyskali pomoc od kogoś z rodziny i od profesjonalisty (5,9% i 4,3% vs. 4,3% i 2,6%).

Uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników częściej skorzystali z pomocy kogoś z rodziny, od kogoś ze szkoły i od profesjonalistów (7,8%, 5,8%, 4,1% vs. 5,1%, 3,7% i 2,3%).

Mieszkańcy wsi istotnie częściej niż mieszkańcy miast powyżej 20 tys. mieszkańców sięgają po pomoc znajomych (21,9% vs. 15,2%, 16,1% i 7,3%).

Tabela 105. Opinie o pomocy w zerwaniu z nałogiem – osoby, które paliły lub używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni; N=6251; 37,4% próby

	Od znajomych	Od rodziny	Od kogoś ze szkoły	Od profesjonalisty
Płeć				
Mężczyzna	18,2%	7,1%	5,9%	4,3%
Kobieta	18,8%	6,4%	4,3%	2,6%
Typ szkoły				
Liceum	18,1%	5,1%	3,7%	2,3%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	18,7%	7,8%	5,8%	4,1%
Wielkość miejscowości zamieszkania				
wieś	21,9%	6,4%	5,9%	3,6%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	19,4%	7,3%	4,0%	3,8%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	15,2%	7,5%	4,6%	2,4%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	16,1%	6,1%	5,1%	3,6%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	7,3%	5,1%	4,6%	6,6%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	13,6%	7,9%	6,1%	3,4%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Wiek badanych, wysokość kieszonkowego, wykształcenie rodziców, palenie przez nich papierosów i województwo nie różnicuje ich ze względu na pytanie o uzyskanie pomocy w zerwaniu z nałogiem.

9.58. Podsumowanie

Prawie 70% osób, które używają wyrobów z nikotyną odpowiedziało, że nie otrzymało żadnej pomocy w zaprzestaniu ich używania. Ma to związek także z tym, że bardzo duży jest wśród nich odsetek tych, którzy palą / używają bo lubią.

Jeśli już deklarowali uzyskanie pomocy, to najczęściej wymienili znajomych, niecała 1/5 z nich. Pomoc kogoś z rodziny niecałe 7%, a szkoła i lekarz, pielęgniarka czy psycholog to między 3,6% a 5,1%. Jak widać pomoc instytucjonalna dociera do najmniejszej frakcji badanych.

Pomoc od znajomych najczęściej zadeklarowali mieszkańcy wsi oraz miast do 500 tys. mieszkańców, a najrzadziej zamieszkali w tych największych miastach. A także mieszkańcy województwa Mazowieckiego. Pomoc od rodziny częściej wskazali tylko uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników. Pomoc ze strony instytucji, czyli szkoły, lekarza, pielęgniarki czy psychologa częściej wskazali

mężczyźni, uczniowie szkół branżowych, zawodowych i techników, zamieszkali w miastach ponad 500 tys. mieszkańców oraz mieszkający w województwie łódzkim.

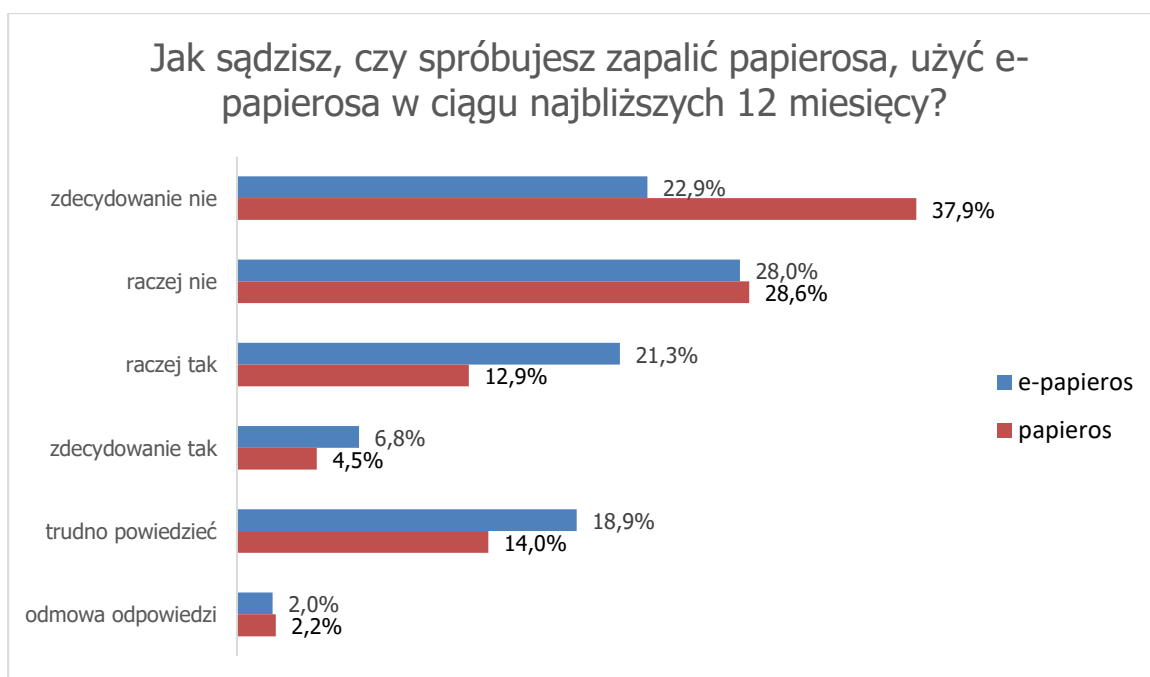
9.59. Postawy wobec przyszłego użycia osób nie używających e-papierosów i nie palących

Większość osób, które nie palą papierosów, ani nie używają e-papierosów odpowiada, że nie użyje e-papierosa lub nie zapali papierosa w ciągu najbliższych 12 miesięcy. Suma odpowiedzi „nie” to 50,9% dla e-papierosów i 66,4% dla zwykłych papierosów. Widać, że więcej osób jest na nie w stosunku do zwykłych papierosów niż e-papierosów.

Jednakże aż 28,2% mówi, że użyje e-papierosa w ciągu najbliższych 12 miesięcy, a 6,8% odpowiedziało, że zrobi „na pewno”. W przypadku papierosów suma odpowiedzi „tak” to 17,4%, w tym 4,5%, że na pewno.

Wysokie są także wartości dla odpowiedzi „trudno powiedzieć” i „odmowa odpowiedzi”. Prawie 21% dla e-papierosów i 16,2% dla papierosów.

Wykres 42. Stosunek do przyszłego palenia lub użycia e-papierosów - osoby, które w ostatnich 30 dniach nie używały e-papierosów lub nie paliły papierosów lub odmówiły odpowiedzi na pytanie spróbują zapalić papierosa lub użyć e-papierosa w ciągu najbliższych 12 miesięcy; N=3714, 22,2% próby dla e-papierosów i N=4003, 24% próby dla papierosów

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Kobiety częściej niż mężczyźni twierdzą, że użyją w przyszłości papierosa (19,6% vs. 15,3%). Częściej także odpowiedziały, że trudno powiedzieć lub odmówiły odpowiedzi (17,9% vs 14,6%).

Licealiści częściej od uczniów szkół innego rodzaju wybrali odpowiedzi „tak” zarówno odnośnie e-papierosa jak i papierosa (30,3% vs 26,4% i 20,6% vs. 15%).

Zamieszkali w największych miastach najczęściej odpowiedzieli, że nie wiedzą czy użyją e-papierosa (30,2%) jak i, że zapalą papierosa w ciągu najbliższych 12 miesięcy (27,5%).

Tabela 106. Stosunek do przyszłego palenia lub użycia e-papierosów - osoby, które w ostatnich 30 dniach nie używały e-papierosów lub nie paliły papierosów lub odmówiły odpowiedzi na pytanie spróbują zapalić papierosa lub użyć e-papierosa w ciągu najbliższych 12 miesięcy; N=3714, 22,2% próby dla e-papierosów i N=4003, 24% próby dla papierosów

	E-papierosy		Papierosy	
	Użyje	Trudno powiedzieć / odmowa	Użyje	Trudno powiedzieć / odmowa
Płeć				
Mężczyzna	26,9%	20,1%	15,3%	14,6%
Kobieta	29,4%	21,8%	19,6%	17,9%
Typ szkoły				
Liceum	30,3%	20,5%	20,6%	16,6%
Szkoła branżowa / zawodowa / technikum / inne	26,4%	21,1%	15,0%	15,8%
Wielkość miejscowości zamieszkania				
wieś	27,8%	20,3%	17,8%	14,5%
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	28,1%	20,2%	13,7%	17,4%
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	29,6%	19,8%	18,7%	13,9%
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	31,2%	17,3%	18,5%	16,5%
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	30,8%	30,2%	27,5%	14,7%
trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	16,3%	38,6%	16,0%	36,6%

Źródło: DSC – Badania Naukowe dla NIZP – PZH

Brak zależności dla wysokości otrzymywanego kieszonkowego, poziomu wykształcenia rodziców, tym czy rodzice palą papierosy i województwem zamieszkania.

9.60. Podsumowanie

Chociaż więcej pytanych, którzy nie używali wyrobów nikotynowych w ostatnich 30 dniach nie zamierza ani zapalić papierosa, ani e-papierosa, to może niepokoić fakt, że aż ponad ¼ zakłada, że użyje w ciągu najbliższych 12 miesięcy e-papierosa. Łączyć to można z wysokim przekonaniem młodzieży, że są one mniej szkodliwe od zwykłych papierosów, a myśli tak ponad 42% młodzieży w wieku 15-18 lat.

Częściej od innych osób deklarują przyszłe użycie e-papierosów uczniowie liceów, których ojcowie mają wyższe wykształcenie i zamieszkali w województwach Podkarpackim, Kujawsko-Pomorskim i Dolnośląskim.

Ponad 17% deklaruje także, że dopuszcza zapalenie w przyszłości zwykłego papierosa. Częściej odpowiedziały tak kobiety niż mężczyźni, uczący się w liceach i osoby, których ojciec ma wyższe wykształcenie.

Spis tabel, rysunków, wykresów i fotografii

Tabela 1. Wielkość próby badawczej.....	35
Tabela 2. Statystyka połączeń na fali	37
Tabela 3. Szczegóły metodologiczne projektu.....	40
Tabela 4. Wielkość próby badawczej.....	41
Tabela 5. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba	43
Tabela 6. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba	44
Tabela 7. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba	44
Tabela 8. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba	45
Tabela 9. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba	49
Tabela 10. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba	49
Tabela 11. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba	50
Tabela 12. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba	51
Tabela 13. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby.....	53
Tabela 14. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby.....	55
Tabela 15. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby.....	55
Tabela 16. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby.....	57
Tabela 17. Wiek inicjacji – odsetki w podgrupach – dane skumulowane; N=9954, 59,5%	60
Tabela 18. Wiek inicjacji – odsetki w podgrupach – dane skumulowane; N=9954, 59,5%	61
Tabela 19. Wiek inicjacji – odsetki w podgrupach – dane skumulowane; N=9954.....	61
Tabela 20. Palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosy kiedykolwiek; N=8332, 49,8% próby .	66
Tabela 21. Palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosy kiedykolwiek; N=8332, 49,8% próby .	67
Tabela 22. Palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosy kiedykolwiek; N=8332, 49,8% próby .	67
Tabela 23. Częstotliwość palenia w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosa w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% próby.....	69
Tabela 24. Częstotliwość palenia w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosa w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% próby.....	70
Tabela 25. Częstotliwość palenia w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosa w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% próby.....	70
Tabela 26. Częstotliwość palenia w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosa w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% próby.....	71
Tabela 27. Czas sięgania po pierwszego papierosa – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby; dane skumulowane w wierszach.....	73
Tabela 28. Czas sięgania po pierwszego papierosa – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby; dane skumulowane w wierszach.....	73
Tabela 29. Czas sięgania po pierwszego papierosa – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby; dane skumulowane w wierszach.....	74
Tabela 30. Czas sięgania po pierwszego papierosa – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby; dane skumulowane w wierszach.....	75
Tabela 31. Liczba papierosów wypalanych dziennie – osoby, które palą codziennie; N=1545, 9,2% próby	77
Tabela 32. Liczba papierosów wypalanych dziennie – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby; procentowanie w wierszach.....	78
Tabela 33. Używanie e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które użyły kiedykolwiek; N=8648, 51,7% badanych.....	81
Tabela 34. Używanie e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które użyły kiedykolwiek; N=8648, 51,7% badanych.....	82

Tabela 35. Używanie e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które użyły kiedykolwiek; N=8648, 51,7% badanych.....	82
Tabela 36. Używanie e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które kiedykolwiek próbowały; N=8648; 51,7% próby.....	83
Tabela 37. Częstość używania e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które żyły e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934; 29,5% badanych.....	85
Tabela 38. C Częstość używania e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które żyły e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934; 29,5% badanych.....	86
Tabela 39. Częstość używania e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które żyły e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934; 29,5% badanych.....	86
Tabela 40. Częstość używania e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które żyły e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934; 29,5% badanych.....	87
Tabela 41. Liczba przerw dziennie na wapowanie e-papierosem; dni – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych.....	90
Tabela 42. Liczba przerw dziennie na wapowanie e-papierosem; dni – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772; 10,6% badanych; procentowanie w wierszu.....	90
Tabela 43. Liczba przerw dziennie na wapowanie e-papierosem; dni – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych.....	91
Tabela 44. Czas sięgania po pierwszego e-papierosa – osoby, które używają codziennie; N=1772; 10,2% próby; dane skumulowane w wierszach.....	94
Tabela 45. Czas sięgania po pierwszego e-papierosa – osoby, które używają codziennie; N=1772; 10,2% próby; dane skumulowane w wierszach.....	95
Tabela 46. Użytkownicy papierosów i e-papierosów, którzy palili / używali ich w ciągu ostatnich 30 dni, N=16712, cała próba.	98
Tabela 47. Użytkownicy papierosów i e-papierosów, którzy palili / używali ich w ciągu ostatnich 30 dni, N=16712, cała próba.	99
Tabela 48. Użytkownicy papierosów i e-papierosów, którzy palili / używali ich w ciągu ostatnich 30 dni, N=16712, cała próba.	99
Tabela 49. Próby rzucenia palenia, osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły papierosy; N=4380, 26,2% próby.....	102
Tabela 50. Próby rzucenia palenia, osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły papierosy; N=4380, 26,2% próby.....	102
Tabela 51. Próby rzucenia palenia, osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły papierosy; N=4380, 26,2% próby.....	102
Tabela 52. Próby rzucenia palenia, osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły papierosy; N=4380, 26,2% próby.....	103
Tabela 53. Stwierdzenia na temat palenia papierosów – osoby, które zapaliły papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380, 26,2% próby.....	105
Tabela 54. Stwierdzenia na temat palenia papierosów – osoby, które zapaliły papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380, 26,2% próby.....	106
Tabela 55. Stwierdzenia na temat palenia papierosów – osoby, które zapaliły papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380, 26,2% próby.....	107
Tabela 56. Stwierdzenia na temat palenia papierosów – osoby, które zapaliły papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380, 26,2% próby.....	107
Tabela 57. Podejmowanie próby zaprzestania sięgania po e-papierosy - osoby, które używały ich w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych.....	111
Tabela 58. Stwierdzenia na temat używania e-papierosów - osoby, które używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934m 29,5% próby i papierosów; N=4380, 26,2% próby.....	114
Tabela 59. Opinie o używaniu e-papierosów - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych.....	115
Tabela 60. Zawartość nikotyny w liquidach - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934, 29,5% badanych.....	117
Tabela 61. Zawartość nikotyny w liquidach - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934, 29,5% badanych.....	118

Tabela 62. Zawartość nikotyny w używanych liquidach - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach i odpowiedziały na pytanie o zawartość nikotyny w zakresie 0-24 mg; N=3121, 18,7% badanych.....	120
Tabela 63. Stosowanie liquidów przygotowywanych w warunkach domowych - osoby, które używały w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych.....	122
Tabela 64. Stosowanie liquidów przygotowywanych w warunkach domowych - osoby, które używały w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych.....	123
Tabela 65. Stosowanie liquidów przygotowywanych w warunkach domowych; osoby, które używały w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych.....	123
Tabela 66. Stosowanie liquidów przygotowywanych w warunkach domowych - osoby, które używały w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych.....	124
Tabela 67. Główny powód używanie e-papierosów; osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych; dane pogrupowane, nie pokazano: „inne, trudno powiedzieć, odmowa odpowiedzi”.....	127
Tabela 68. Główny powód używanie e-papierosów; osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych; dane pogrupowane, nie pokazano: „inne, trudno powiedzieć, odmowa odpowiedzi”.....	127
Tabela 69. Sposób zdobycia ostatniego wkładu/liquidu do e-papierosa - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych; nie pokazano: „inny sposób, „odmowa odpowiedzi”.....	131
Tabela 70. Sposób zdobycia ostatniego wkładu/liquidu do e-papierosa - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych; nie pokazano: „inny sposób, „odmowa odpowiedzi”.....	132
Tabela 71. Sposób zdobycia ostatnich papierosów - osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380, 26,2% badanych; nie pokazano: „inny sposób, „odmowa odpowiedzi”.....	133
Tabela 72. Sposób zdobycia ostatnich papierosów - osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380, 26,2% badanych; nie pokazano: „inny sposób, „odmowa odpowiedzi”.....	134
Tabela 73. Odmowa sprzedaży e-papierosów lub liquidu ze względu na wiek; osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych;.....	137
Tabela 74. Odmowa sprzedaży e-papierosów lub liquidu ze względu na wiek; osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych;.....	138
Tabela 75. Odmowa sprzedaży e-papierosów lub liquidu ze względu na wiek; osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30; N=4934; 29,5% badanych;.....	139
Tabela 76. Odmowa sprzedaży papierosów ze względu na wiek; osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% badanych.....	140
Tabela 77. Zażywanie kiedykolwiek substancji psychoaktywnych przez e-papierosa; osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% badanych.....	144
Tabela 78. Zażywanie kiedykolwiek substancji psychoaktywnych przez e-papierosa - osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380, 26,2% badanych.....	145
Tabela 79. Zażywanie kiedykolwiek substancji psychoaktywnych przez e-papierosa; osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380, 26,2% badanych.....	145
Tabela 80. Zażywanie kiedykolwiek substancji psychoaktywnych przez e-papierosa; osoby, które paliły e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4380; 26,2% badanych.....	146
Tabela 81. Papierosy: kontakt z reklamą, promocją sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżki cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba.....	149
Tabela 82. Papierosy: kontakt z reklamą, promocją sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżki cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba.....	150
Tabela 83. Papierosy: kontakt z reklamą, promocją sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżki cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba.....	150
Tabela 84. Podgrzewany tytoń: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba.....	152

Tabela 85. Podgrzewany tytoń: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba	153
Tabela 86. Podgrzewany tytoń: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba	154
Tabela 87. Podgrzewany tytoń: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba	154
Tabela 88. E-papierosy: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba	156
Tabela 89. E-papierosy: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba	157
Tabela 90. E-papierosy: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba	157
Tabela 91. E-papierosy: kontakt z reklamą, promocjami sprzedaży, darmowymi próbkami, obniżkami cen, konkursami i influencerami; N=16712, cała próba	158
Tabela 92. Miejsca kontaktu z różnymi formami reklamy i promocji wyrobów tytoniowych - osoby które zetknęły się z działaniami marketingowymi w ostatnich 30 dniach; N=6695; osoby, 40,1% próby	159
Tabela 93. Ocena szkodliwości e-papierosów w stosunku do papierosów, dane pogrupowane, N=16721, cała próba	161
Tabela 94. Ocena szkodliwości e-papierosów w stosunku do papierosów, dane pogrupowane, N=16721, cała próba	162
Tabela 95. Ocena szkodliwości e-papierosów w stosunku do papierosów, dane pogrupowane, N=16721, cała próba	162
Tabela 96. Ocena szkodliwości e-papierosów w stosunku do papierosów, dane pogrupowane, N=16721, cała próba	163
Tabela 97. Ocena szkodliwości e-papierosów w stosunku do papierosów, dane pogrupowane	164
Tabela 98. Co Twoi rodzice sądzą o Twoim używaniu zwykłych papierosów lub e-papierosów? Osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły lub używały e-papierosa; N=6251, 37,4% próby	166
Tabela 99. Co Twoi rodzice sądzą o Twoim używaniu zwykłych papierosów lub e-papierosów? Osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły lub używały e-papierosa; N=6251, 37,4% próby	167
Tabela 100. Co Twoi rodzice sądzą o Twoim używaniu zwykłych papierosów lub e-papierosów? Osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły lub używały e-papierosa; N=6251, 37,4% próby	167
Tabela 101. Używanie e-papierosów w miejscach z zakazem - osoby, które używały e-papierosa do 30 dni przed badaniem; N=4934, 29,5% próby	170
Tabela 102. Używanie e-papierosów w miejscach z zakazem - osoby, które używały e-papierosa do 30 dni przed badaniem; N=4934, 29,5% próby	170
Tabela 103. Używanie e-papierosów w miejscach z zakazem - osoby, które używały e-papierosa do 30 dni przed badaniem; N=4934, 29,5% próby	171
Tabela 104. Używanie e-papierosów w miejscach z zakazem - osoby, które używały e-papierosa do 30 dni przed badaniem; N=4934, 29,5% próby	171
Tabela 105. Opinie o pomocy w zerwaniu z nałogiem – osoby, które paliły lub używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni; N=6251; 37,4% próby	174
Tabela 106. Stosunek do przyszłego palenia lub użycia e-papierosów - osoby, które w ostatnich 30 dniach nie używały e-papierosów lub nie paliły papierosów lub odmówiły odpowiedzi na pytanie spróbują zapalić papierosa lub użyć e-papierosa w ciągu najbliższych 12 miesięcy; N=3714, 22,2% próby dla e-papierosów i N=4003, 24% próby dla papierosów	177
Rysunek 1. Wzór na kalkulator doboru próby	13
Rysunek 2. Szczegóły realizacyjne ETAPU 1 projektu	32
Rysunek 3. Szczegóły realizacyjne ETAPU 2 projektu	34
Rysunek 4. Szczegóły realizacyjne ETAPU 3 projektu	34
Rysunek 5. Procedura praktyk jakościowych w DSC	38

Wykres 1. Kontakt z wyrobami mogącymi zawierać nikotynę kiedykolwiek; N=16712, cała próba.....	42
Wykres 2. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba	47
Wykres 3. Kontakt nawet 1 raz w życiu z jednym z produktów z listy mogących zawierać nikotynę; N=16712, cała próba	48
Wykres 4. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby.....	52
Wykres 5. Produkt użyty pierwszy raz – osoby, które spróbowały choć jeden z listy; N=10385, 62,1% próby.....	53
Wykres 6. Wiek inicjacji; N=9954, 59,5%	58
Wykres 7. Wiek inicjacji; N=9954, 59,5%	59
Wykres 8. Palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które paliły papierosy kiedykolwiek; N=8332, 49,8% próby ..	65
Wykres 9. Częstotliwość palenia papierosów w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380; 26,2% próby	68
Wykres 10. Czas sięgania po pierwszego papierosa – osoby, które palą codziennie; N=1545; 9,2% próby	72
Wykres 11. Liczba papierosów wypalanych dziennie – osoby, które palą codziennie; N=1545 9,2% próby	76
Wykres 12. Używanie e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które użyły kiedykolwiek; N=8648, 51,7% badanych....	80
Wykres 13. Częstość używania e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni – osoby, które żyły e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4934; 29,5% badanych	84
Wykres 14. Liczba przerw dziennie na wapowanie e-papierosem; dni – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych	88
Wykres 15. Liczba przerw dziennie na wapowanie e-papierosem; dni – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych	89
Wykres 16. Czas w jakim badany sięga po e-papierosa po obudzeniu się – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych	93
Wykres 17. Czas w jakim badany sięga po e-papierosa po obudzeniu się – osoby, które używają e-papierosa codziennie; N=1772, 10,6% badanych i czas w jakim badany sięga po papierosa po obudzeniu się – osoby, które palą codziennie; N=1545, 9,25% próby	94
Wykres 18. Używanie papierosów i e-papierosów w ostatnich 30 dniach; N=16712, cała próba.....	97
Wykres 19. Próby rzucenia palenia, osoby, które w ostatnich 30 dniach paliły papierosy; N=4380, 26,2% próby.....	101
Wykres 20. Liczba prób rzucenia palenia papierosów - osoby, które próbowały rzucić w ostatnich 12 miesiącach; N=2010, 12% próby.....	104
Wykres 21. Stwierdzenia na temat palenia papierosów – osoby, które zapaliły papierosa w ciągu ostatnich 30 dni; N=4380, 26,2% próby	105
Wykres 22. Podejmowanie próby zaprzestania sięgania po e-papierosy - osoby, które używały ich w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych	109
Wykres 23. Próby zerwania z paleniem papierosów i używaniem e-papierosów	110
Wykres 24. Liczba prób rzucenia używanie e-papierosów; osoby, które próbowały zaprzestać w ostatnich 12 miesiącach; N=1592; 9,5% próby.....	112
Wykres 25. Próby rzucenia palenia i zaprzestania używania e-papierosów	113
Wykres 26. Stwierdzenia na temat używania e-papierosów - osoby, które używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni N=4934; 29,5% próby	114
Wykres 27. Zawartość nikotyny w liquidach - osoby, które używały e-papierosy w ostatnich 30 dniach; N=4934, 29,5% badanych.....	117
Wykres 28. Zawartość nikotyny w liquidach - osoby, które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach i odpowiedziały na pytanie; N=3121; 18,7% badanych	119
Wykres 29. Pochodzenie używanego liquidu - osoby, które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych.....	121
Wykres 30. Najczęściej używany smak liquidów - osoby, które używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni N=4934; 29,5% próby.....	125

Wykres 31. Główny powód używania e-papierosów - osoby, które używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni N=4934, 29,5% próby.....	126
Wykres 32. Sposób zdobycia ostatniego wkładu/liquidu do e-papierosa; osoby które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach, N=4934, 29,5% próby; osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach, N=4380, 26,2% próby.....	130
Wykres 33. Czy odmówiono sprzedaży; osoby które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach, N=4934, 29,5% próby; osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach, N=4380, 26,2% próby.....	136
Wykres 34. Tygodniowe wydatki na papierosy i / lub papierosy; osoby, które używały e-papierosów lub papierosów w ciągu ostatnich 30 dni N=6251; 37,4% próby	142
Wykres 35. Używanie e-papierosów do zażywania innych substancji psychoaktywnych - osoby, które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach; N=4934; 29,5% badanych	143
Wykres 36. Zażywanie innych substancji psychoaktywnych w e-papierosach; N=697, 4,2% badanych.....	144
Wykres 37. Styczność z reklamą i promocją wyrobów tytoniowych; cała próba N=16712; możliwość wielu odpowiedzi.....	148
Wykres 38. Sposób zdobycia ostatniego wkładu/liquidu do e-papierosa; osoby które używały e-papierosów w ostatnich 30 dniach, N=4934, 29,5% próby; osoby, które paliły papierosy w ostatnich 30 dniach, N=4380, 26,2% próby.....	160
Wykres 39. Opinie rodziców o paleniu przez dzieci, osoby, które do 30 dni przed badaniem paliły lub używały e-papierosów; N=6251, 37,4% próby	165
Wykres 40. Używanie e-papierosów w miejscach z zakazem - osoby, które używały e-papierosa do 30 dni przed badaniem; N=4934, 29,5% próby	169
Wykres 41. Opinie o pomocy w zerwaniu z nałogiem – osoby, które paliły lub używały e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni; N=6251; 37,4% próby.....	173
Wykres 42. Stosunek do przyszłego palenia lub użycia e-papierosów - osoby, które w ostatnich 30 dniach nie używały e-papierosów lub nie paliły papierosów lub odmówiły odpowiedzi na pytanie spróbują zapalić papierosa lub użyć e-papierosa w ciągu najbliższych 12 miesięcy; N=3714, 22,2% próby dla e-papierosów i N=4003, 24% próby dla papierosów.....	176
Fotografia 1. DSC – Projektowe Studio Cati (część infrastruktury).....	32